

महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ

नागरिकांची सनद

माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५

कलम ४ अंतर्गत प्रकाशित करावयाची
माहिती

कामगार कल्याण कार्याची सुरुवात :

तत्कालीन मुंबई राज्यातील गिरण्या कारखान्यातील कामगार कामाच्या व्यतिरीक्त फावला वेळ कसा व्यतीत करावा या विवंचनेत असे. साहजिकच तो मग दारू, जुगार यासारख्या व्यसनाच्या अधीन होऊ लागला. हे जेव्हा शासनाच्या लक्षात आले तेव्हा कामगाराना कामगारांना दारू जुगार यासारख्या व्यसनांपासून परावृत्त करणे आणि त्यांचा फावला वेळ चांगल्या रितीने व्यतीत व्हावा, तसेच त्यायोगे त्यांना आपला विकास साधण्याची संधी मिळावी या उद्देशाने बहुसंख्येने कामगार रहात असलेल्या वस्तीत, गिरण्या, कारखाने यासारख्या त्यांच्या कामाच्या ठिकाणी कल्याणकारी सुविधा मिळण्याच्या दृष्टीने कामगार कल्याण केंद्राची निर्मिती झाली.

त्यानुसार २२ नोव्हेंबर १९३८ रोजी पूर्वीच्या डिलाईल रोड आणि सद्याच्या ना. म. जोशी मार्ग येथे पहिले कामगार कल्याण केंद्र सुरु झाले. त्यामधून वाचनालय, ग्रंथालय, आंतरगृह व मैदानी खेळ आणि अधूनमधून करमणूकीचे कार्यक्रम सुरु करण्यात आले. त्यानंतर बहुसंख्येने कामगार राहात असलेल्या सोलापूर, अहमदाबाद इत्यादि भागात कामगार कल्याण केंद्र सुरु करण्यात आले. त्यावेळी एकूण १२ केंद्रे कार्यरत होती. दिनांक २२ नोव्हेंबर १९३८ ते ३० जून १९५३ या कालावधीत कामगार कल्याण कार्याचे व्यवस्थापन कामगार आयुक्त कार्यालयामार्फत पाहिले जात होते.

मंडळाची स्थापना :

तत्कालीन शासनाच्या कामगार कल्याणाच्या बदललेल्या विचारांना पूरक असा नियोजनबद्ध व एकत्रित कामगार कल्याणाचा विचार साकार करण्यासाठी कामगार कल्याण कायद्याची स्थापना झाली आणि 'मुंबई कामगार कल्याण निधी अधिनियम १९५३' अन्वये जून १९५३ मध्ये मुंबई कामगार कल्याण अधिनियमाची निर्मिती करण्यात आली.

उत्पन्नाचे स्त्रोत :

मुंबई कामगार कल्याण निधी अधिनियम १९५३ च्या कलम ६-अ (३) अन्वये कारखाना / व्यापारी संस्थेकडून त्यांच्या कामगार / कर्मचाऱ्यांकडून वसूल करण्यात आलेल्या सर्व दंडाच्या रकमा / कलम ६ – अ (९) नुसार अवितरित संचयनाच्या रकमा मंडळाकडे वर्ग करण्याची कायद्यात तरतूद असल्यामुळे सदर उत्पन्नातून मंडळाचे कामकाज चालविले जात होते. जून १९५३ मध्ये मुंबई राज्य शासनाने 'मुंबई कामगार कल्याण निधी अधिनियम १९५३' अन्वये कायदा करून औद्योगिक कामगारांच्या विकासासाठी स्वतंत्र वैधानिक मंडळाची स्थापना केली. त्यानुसार शासनाने ३० जून १९५३ रोजी त्यांच्या अधिपत्याखाली असलेली ५४ कामगार कल्याण केंद्र कर्मचाऱ्यांसह या मंडळाकडे सुपूर्द केली. एकूण ५४ केंद्रापैकी २ केंद्र ही म्हैसूर शासनाकडे १९५९ मध्ये तर १३ केंद्र ही गुजरात शासनाकडे १९६० साली हस्तांतरित करण्यात

आली. त्यानंतर १९६२ मध्ये विदर्भ व मराठवाडा विभागातील ३० केंद्रांचा कार्यभार शासनाने या मंडळाकडे सोपविला.

उत्पन्नाचे स्रोत वाढविण्यासाठी कायद्यात सुधारणा :

विविध योजना आणि कामगार कल्याण केंद्रांच्या संख्येत वाढ झाल्यामुळे १९७१ मध्ये कायद्यात सुधारणा करण्यात आली. त्यामुळे अधिनियमाच्या कलम ६- ब (ब) नुसार कामगार, मालक व शासन अशी त्रिपक्षीय वर्गणी ६ महिन्यांतून एकदा मंडळाला मिळू लागली. कारखाने अधिनियम १९४८ अंतर्गत येणारे सर्व कारखाने तसेच बॉम्बे शॉप्स ॲन्ड एस्टाब्लिशमेंट ॲक्ट १९४८ अंतर्गत येणारी सर्व दुकाने व आस्थापना (ज्यामध्ये किमान ५ किंवा जास्त कर्मचारी काम करीत आहेत), मोटार वाहतूक कामगार कायदांतर्गत येणारे कामगार या सर्वांकडून मंडळाला अंशदान मिळू लागले. या व्यतिरीक्त कलम ६- (ब) नुसार दंडार्थ मिळणारी व्याजाची रक्कम, मंडळास मिळणाऱ्या कोणत्याही ऐच्छिक देणग्या, कलम ८ नुसार कर्जाऊ घेतलेली रक्कम, शासनाकडून कर्ज किंवा मदत म्हणून मिळालेली रक्कम अशा प्रकारे मंडळाला निधी उपलब्ध होत असतो. मंडळ या निधीचे विश्वस्त असून, कामगार कल्याण कायद्याच्या कलम ७ (२) अन्वये या निधीचा विनियोग करण्यासंबंधी कामगार कल्याण कार्याची चौकट ठरवून देण्यात आलेली आहे.

मंडळाचे कार्य व कर्तव्ये :

निरंतर सुधारणांद्वारे उत्कृष्ट दर्जाच्या खालील कल्याणकारी सेवा कामगार व त्यांच्या कुटूंबियांना माफक दरात उपलब्ध करून दिल्या जातात.

- उत्तम खेळ व क्रीडा सुविधा
- अद्ययावत ग्रंथालय व वाचनालय
- आधुनिक शैक्षणिक सुविधा
- सांस्कृतिक व सामाजिक कार्यक्रमांचे आयोजन
- रोजगार व स्वयंरोजगार विषयक कार्यक्रम
- आरोग्य विषयक कार्यक्रम
- इतर आधारीत सेवा
- मोफत कायदेविषयक सल्ला

मंडळाचे ब्रीदवाक्य - शिस्त, सेवा, सुधार व समृद्धी

मंडळाचे ध्येय :-

महाराष्ट्र राज्यात; समाजाच्या विविध घटकातील नोंदणीकृत कामगारांना दर्जेदार कल्याणकारी योजना, कार्यक्रम व सुविधा पुरवून त्यांचे व त्यांच्या कुटूंबियांचे जास्तीत जास्त समाधान करणे, मंडळाच्या कल्याणकारी योजनांद्वारे त्यांची सामाजिक, सांस्कृतिक, शैक्षणिक, आर्थिक व मानसिक उन्नती घडविणे व त्यायोगे जगातील अग्रगण्य कामगार कल्याण संस्था तयार करणे.

अनु. क्र.	लोक प्राधिकारी संस्था	संस्था प्रमुखाचे पदनाम	ठिकाण / पत्ता
१.	महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ	कल्याण आयुक्त	६१५, हुतात्मा बाबू गेनू मुंबई गिरणी कामगार क्रीडा भवन, सेनापती बापट मार्ग, एल्फिन्स्टन, मुंबई-४०००९३.

शासकीय विभागाचे नाव - उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग, मंत्रालय

कोणत्या मंत्रालयाच्या खात्याच्या अधिनस्त - कामगार विभाग

कार्यक्षेत्र - भौगोलिक - महाराष्ट्र

विशिष्ट कार्य - मुंबई कामगार कल्याण निधी अधिनियम, १९५३ अंतर्गत येणाऱ्या कामगार व त्यांच्या कुटुंबियांच्या कल्याणकारी योजना राबविणे.

विभागाचे ध्येय/धोरण - कामगार व त्यांच्या कुटुंबीयांच्या सर्वांगीण विकासासाठी कल्याणकारी योजना राबविणे.

कार्य - सामाजिक, सांस्कृतिक, शैक्षणिक, क्रीडा आदी योजना राबविणे.

मालमत्तेचा तपशिल - मध्यवर्ती कार्यालयाची १६,५०० चौरस मीटर जागा बृहन्मुंबई महानगर पालिकेने मंडळास ६० वर्षे कराराने दिली आहे.

कार्यालयीन दूरध्वनी क्रमांक - २४२२६६४५ / २४३०६७१७ / २४२२ ७७५८ / २४३६०७३८

कार्यालयीन वेळ - ९.४५ ते ५.३०

साप्ताहिक सुट्टी - महिन्याचा दुसरा व चौथा शनिवार व सर्व रविवार आणि शासन परिपत्रकानुसार सर्व सार्वजनिक सुट्ट्या.

कलम ४ (१) (ख) (एक)

मंडळाची रचना :

कामगार कल्याण केंद्राचे वर्गीकरण :

महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळाच्या विद्यमाने राज्यात २३३ कामगार कल्याण केंद्रे कार्यान्वित आहेत. उपलब्ध सोयी सुविधांनुसार केंद्राची वर्गवारी ठरविण्यात आली असून, कामगार क्रीडा भवन, कामगार कल्याण भवन, ललित कला भवन, कामगार कल्याण केंद्र व उपकेंद्र अशा पाच प्रकारात केंद्राची वर्गवारी निश्चित करण्यात आली आहे. याशिवाय ग्रामीण केंद्रे

व साखर कारखान्याच्या परिसरात समिती पध्दतीवर सुरु करण्यात आलेल्या केंद्राचाही यामध्ये समावेश आहे.

प्रकल्प :

अ) कामगार क्रीडा भवन, मुंबई :-

बृहन्मुंबई महानगरपालिकेने नाममात्र रु.१/- वार्षिक भाड्याने उपलब्ध करून दिलेल्या चार एकर जागेवर सन १९७१ साली उभारण्यात आलेले हुतात्मा बाबू गेनू मुंबई गिरणी कामगार क्रीडा भवन, हा महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळाच्या इतिहासातील पहिला बहुउद्देशिय असा सुसज्ज प्रकल्प आहे. त्यामध्ये ऑलिम्पिक पध्दतीचा जलतरण तलाव, खुला रंगमंच, मैदानी खेळाकरीता क्रीडांगण, अद्यावत व्यायामशाळा, सुसज्ज ग्रंथालय, शिवण वर्ग, शिशु मंदिर, बॅडमिन्टन कोर्ट, टेबल टेनिस कोर्ट, योगा वर्ग, अभ्यासिका इत्यादी सुविधा आहेत.

ब) कामगार कल्याण भवन, नागपूर :-

राजे रघुजीनगर, नागपूर येथे मंडळाचा दुसरा बहुउद्देशिय असा सुसज्ज प्रकल्प आहे. सदर प्रकल्पात जलतरण तलाव, अद्यावत व्यायामशाळा, सुसज्ज ग्रंथालय, संगणक प्रशिक्षण वर्ग, शिवण वर्ग, सरकारमान्य शिवण वर्ग, फॅशन डिझायनिंग, शिशु मंदिर, बॅडमिन्टन कोर्ट, टेबल टेनिस कोर्ट, स्वयंरोजगार शिबिर, समिती सभागृह, अभ्यासिका इत्यादी सुविधा आहेत.

क) कामगार कल्याण भवन, सहकारनगर, पुणे

हा मंडळाचा कल्याणकारी उपक्रमांचा तिसरा प्रकल्प असून या ठिकाणी जलतरण तलाव, सुसज्ज ग्रंथालय, सरकारमान्य व मंडळाचा शिवण वर्ग, शिशु मंदिर, बॅडमिन्टन कोर्ट, टेबल टेनिस, इत्यादी सुविधा आहेत.

कामगार कल्याण भवन/ललित कला भवन :-

विविध मैदानी खेळांसाठी आवश्यक अशा मोकळ्या मैदानांसह योग्य बांधणीची इमारत, कुस्त्यांचे आखाडे, व्यायामशाळा, शिवण व हस्तव्यवसाय वर्ग, वाचनालय, अभ्यासिका, ग्रंथालय, शिशुमंदिर, बालसंगोपनालय, विविध कला, बंदिस्त/खुले सभागृह इत्यादी सोयी केंद्रात आहेत.

कामगार कल्याण केंद्र :-

या केंद्रातून आंतरगृह खेळ, मैदानी खेळ, महिलांसाठी शिवण, हस्तव्यवसाय वर्ग, फॅशन डिझायनिंग प्रशिक्षण वर्ग, शिशु मंदिर, ग्रंथालय व वाचनालय इत्यादी सुविधा उपलब्ध करून दिल्या जातात.

कामगार कल्याण उपकेंद्र :-

बहुसंख्येने कामगार राहत असलेल्या झोपडपट्टी विभागात मध्यवर्ती ठिकाणी असलेल्या लहानशा बंदिस्त जागेत ही केंद्रे असून त्यामध्ये वाचनालय, आंतरगृह खेळ, महिलांसाठी शिवण वर्ग, शिशु मंदिर सुविधा व मनोरंजनात्मक कार्यक्रमांचे आयोजन केले जाते. यापूर्वी 'श्रमिक वसाहत' म्हणून संबोधले जात असलेल्या केंद्रांचाही उपकेंद्रात समावेश केला आहे.

ग्रामीण केंद्र :-

कल्याणकारी उपक्रमांपासून ग्रामीण विभागातील कामगार/कामगार कुटुंबिय उपेक्षित राहू नयेत म्हणून मांजर्डे (सांगली), माडगुळ (सांगली), अकोला वासूद (सोलापूर) आणि हिंणगा नागपूर या ठिकाणी ग्रामीण केंद्रे प्रायोगिक तत्वावर मंडळाने सुरु केली आहेत.

कामगार वसाहतीत कल्याण कार्य :-

राज्यातील विविध औद्योगिक शहरांमध्ये अनेक कामगार वसाहती आहेत. या प्रत्येक वसाहतीत जागेअभावी कामगार कल्याण केंद्र उपलब्ध करून देणे शक्य नाही. तरीही मंडळाच्या कल्याणकारी सोयीसुविधांपासून या वसाहतींमधील कामगार आणि त्यांचे कुटुंबिय वंचित राहू नयेत. या सुविधांचा लाभ त्यांनाही मिळावा म्हणून 'कामगार वसाहतीत कल्याण कार्य' या योजनेंतर्गत अनेक कामगार वसाहतीत प्रासंगिक स्वरूपाचे शैक्षणिक, सांस्कृतिक, क्रीडाविषयक व मनोरंजनात्मक कार्यक्रम सादर करून ही उणिव भरून काढण्यात येते. राज्यातील विविध औद्योगिक शहरातील अशा कामगार वसाहतींमधून दर तीन महिन्यातून एकदा अशा स्वरूपाचे कार्यक्रम आयोजित केले जातात.

सहकारी साखर कारखाना परिसरातील समिती पध्दतीवरील केंद्र

वरील केंद्रांव्यतिरिक्त सन १९८३-८४ पासून मंडळाने काही साखर कारखान्यांच्या सहकार्यांने तेथील परिसरात कामगार कल्याण केंद्र सुरु केली आहेत. केंद्रांमध्ये शिवण वर्ग, शिशु मंदिर, वाचनालय, ग्रंथालय इत्यादि सुविधा आहेत. अशा केंद्रांमध्ये विविध उपक्रम राबविण्याकरीता वार्षिक रु.२५,०००/- फक्त अनुदान देण्यात येते.

अ) नाशिक विभाग

- १) संगमनेर भाग सहकारी साखर कारखाना, संगमनेर.
- २) ज्ञानेश्वर सहकारी साखर कारखाना, नेवासा, जिल्हा-अहमदनगर
- ३) डॉ.विखे-पाटील सहकारी साखर कारखाना, प्रवरानगर
- ४) सातपुडा तापी परिसर सहकारी साखर कारखाना, धुळे
- ५) बाबुराव बापूजी तनपुरे सहकारी साखर कारखाना, राहुरी, अहमदनगर
- ६) कादवा सहकारी साखर कारखाना, दिंडोरी, नाशिक
- ७) वसंतदादा पाटील सहकारी साखर कारखाना, देवळा नाशिक
- ८) मधुकर सहकारी साखर कारखाना, फैजपूर, जि. जळगाव
- ९) गिरणा सहकारी साखर कारखाना, दाभाडी, नाशिक
- १०) संजिनी सहकारी साखर कारखाना, शिंगणापूर, अहमदनगर
- ११) शिरपूर सहकारी साखर कारखाना, दहिवद, जि. धुळे
- १२) कोपरगाव सहकारी साखर कारखाना, गौतमनगर, जि. अहमदनगर
- १३) वसंत सहकारी साखर कारखाना, एरंडोल, जि. जळगाव

ब) औरंगाबाद विभाग

१) मांजरा सहकारी साखर कारखाना, विलासनगर, लातूर

क) पुणे विभाग

- १) विध्नहरी सहकारी साखर कारखाना, जुन्नर जिल्हा-पुणे
- २) श्रीराम सहकारी साखर कारखाना, फलटण कोल्हापूर
- ३) शंकर सहकारी साखर कारखाना, सदाशिवनगर, माळशिरस सोलापूर
- ४) सहकार महर्षी शंकरराव मोहिते पाटील सहकारी साखर कारखाना, अकलूज
- ५) यंशवत सहकारी साखर कारखाना, थेऊर
- ६) इंदापूर सहकारी साखर कारखाना, इंदापूर
- ७) कृष्णा सहकारी साखर कारखाना, कऱ्हाड
- ८) पंचगंगा सहकारी साखर कारखाना, इचलकरंजी
- ९) श्री. सहकारी साखर कारखाना, वारणानगर
- १०) शेतकरी सहकारी साखर कारखाना, सांगली
- ११) कुंभी कासारी सहकारी साखर कारखाना, लि.कुडित्रे, जि.कोल्हापूर
- १२) विठ्ठल सहकारी साखर कारखाना लि.वेणूनगर (गुरसाळे), सोलापूर
- १३) राजारामबापू पाटील सहकारी साखर कारखाना, वाळवा.

अ) गट व विभागनिहाय व केंद्रांच्या प्रकारानुसार केंद्रांची संख्या

अ. क्र.	विभाग	प्रकल्प	कामगार कल्याण भवन	ललित कला भवन	कामगार कल्याण केंद्र	उपकेंद्र	ग्रामीण केंद्र	एकूण	
१	का.क.क्रीडा भवन, मुंबई	१						१	१
२	मुंबई विभाग								
	अ)नायगाव गट		१	१	८			१०	२८
	ब) वरळी गट			३	७			१०	
	क) अंधेरी गट		१		६	१		८	
			२	४	२१	१		२८	
३	ठाणे विभाग								
	अ) ठाणे गट		२		११	१		१४	२२
	ब)चिपळूण गट				८			८	
			२		१९	१		२२	
४	पुणे विभाग								
	अ) प्रकल्प	१						१	४४
	ब) पुणे गट		१	१	१०			१२	
	क)कोल्हापूर गट		१	२	११		२	१६	
	ड) सोलापूर गट		१	२	९	२	१	१५	
		१	३	५	३०	२	३	४४	
५	नाशिक विभाग								
	अ) नाशिक गट		१	१	९			११	२६
	ब) जळगाव गट		१	१	१२	१		१५	
			२	२	२१	१		२६	
६	नागपूर विभाग								
	अ) प्रकल्प	१						१	३९
	ब) नागपूर १			२	१२			१४	

	क) नागपुर २			१	१२		१	१४	
	ड) चंद्रपुर गट			१	९			१०	
		१		४	३३		१	३९	
७	अकोला विभाग								
	अ) अकोला गट			१	१९	१		२१	३६
	ब) अमरावती गट			१	१०	४		१५	
				२	२९	५		३६	
८	औरंगाबाद विभाग								
	अ) औरंगाबाद गट		३	२	६	४		१५	३७
	ब) नांदेड गट			२	११	१		१४	
	क) लातूर गट		२		६			८	
			५	४	२३	५		३७	
	एकूण	३	१४	२१	१७६	१५	०४	२३३	२३३

ब) जिल्हानिहाय केंद्रांच्या प्रकारानुसार केंद्रांची संख्या

अ.क्र.	जिल्हा	प्रकल्प	कामगार कल्याण भवन	ललित कला भवन	कामगार कल्याण केंद्रे	उप केंद्रे	ग्रामीण केंद्रे	एकूण
१	मुंबई	१	२	४	१५		०	२२
२	मुंबई उपनगर		१		६	१		८
३	ठाणे		१		१०	१		१२
४	रायगड							०
५	रत्नागिरी				४			४
६	सिंधुदूर्ग				४			४
७	नाशिक		१	१	७			९
८	धुळे		१		३			४
९	नंदुरबार				२			२
१०	जळगाव			१	७	१		९
११	अहमदनगर				२			२
१२	पुणे	१	१	१	१०			१३
१३	सातारा				२			२
१४	सांगली			१	३		२	६
१५	सोलापूर		१	२	९	२	१	१५
१६	कोल्हापूर		१	१	६			८
१७	औरंगाबाद		२	२	६	४		१४
१८	जालना		१					१
१९	परभणी			१	१			२
२०	हिंगोली				२			२
२१	बीड				४			४
२२	नांदेड			१	८	१		१०
२३	उस्मानाबाद		१		१			२
२४	लातूर		१		१			२
२५	बुलडाणा				५	१		६
२६	अकोला			१	११			१२
२७	वाशिम				४			४
२८	अमरावती			१	६	३		१०
२९	यवतमाळ				३	१		४
३०	वर्धा				५			५

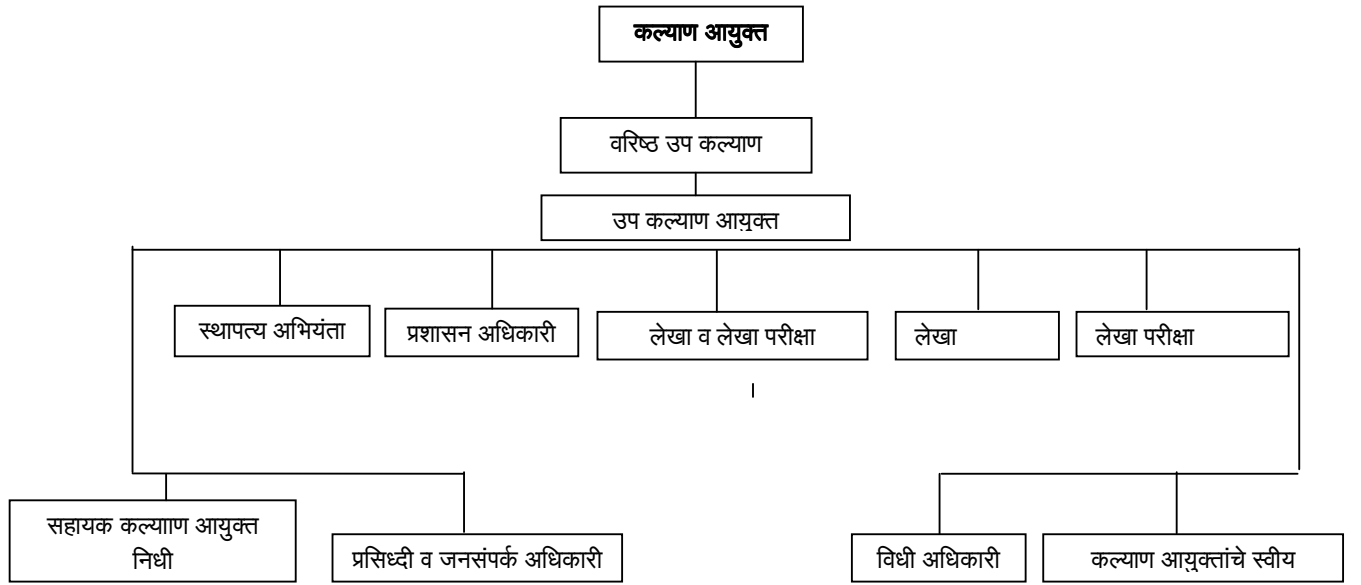

३१	नागपूर	१		३	१६		१	२१
३२	भंडारा				५			५
३३	गोंदिया				२			२
३४	चंद्रपूर			१	४			५
३५	गडचिरोली				१			१
३६	पालघर				१			१
	एकूण	३	१४	२१	१७६	१५	४	२३३

कलम ४ - (ख) (दोन)

अधिकारी व कर्मचारी यांचे अधिकार व कर्तव्ये :
संस्थेचा प्रारूप तक्ता :-

**महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ
प्रशासकीय तक्ता (मध्यवर्ती कार्यालय, मुंबई)**

अ)

अ.क्र.	पदनाम	आर्थिक अधिकार	कोणत्या कायद्या/नियम/शासननिर्णय / परिपत्रकानुसार	अभिप्राय
१.	कल्याण आयुक्त	रु. १ लाखापर्यंत	मुंबई कामगार कल्याण निधी अधिनियम १९५३ आदेशपत्र/परिपत्रकानुसार	

२.	वरिष्ठ उपकल्याण आयुक्त	रु.१५,०००/- पर्यंत	मुंबई कामगार कल्याण निधी अधिनियम १९५३ आदेशपत्र/परिपत्रकानुसार	
३.	उपकल्याण आयुक्त	रु.७५००/- पर्यंत	मुंबई कामगार कल्याण निधी अधिनियम १९५३ आदेशपत्र/परिपत्रकानुसार	
४.	सहायक कल्याण आयुक्त	रु.७५००/- पर्यंत	मुंबई कामगार कल्याण निधी अधिनियम १९५३ आदेशपत्र/परिपत्रकानुसार	
५.	सहायक कल्याण आयुक्त (संगणक)	रु.५,०००/- पर्यंत	मुंबई कामगार कल्याण निधी अधिनियम १९५३ आदेशपत्र/परिपत्रकानुसार	

ब)

अ.क्र.	पदनाम	प्रशासकीय अधिकार	कोणत्या कायद्या/ नियम/ शासननिर्णय/परिपत्रकानुसार	अभिप्राय
१.	कल्याण आयुक्त	नेमणूक, बढती, बदली, शिस्तभंग विषयक कार्यवाही, बडतर्फी विषयक कार्यवाही, तसेच सर्व प्रकारचे प्रशासकीय अधिकार	मुंबई कामगार कल्याण निधी अधिनियम १९५३, महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ कर्मचारी सेवा/शर्ती अधिनियम १९६१	
२.	वरिष्ठ उपकल्याण आयुक्त	किरकोळ/भरपगारी रजा/वार्षिक वेतनवाढ, वैद्यकीय बिल, प्रवास देयके मंजूर करणे.	मुंबई कामगार कल्याण निधी अधिनियम १९५३, महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ कर्मचारी सेवा/शर्ती अधिनियम १९६१	
३.	प्रशासन अधिकारी	किरकोळ /भरपगारी रजा / वार्षिक वेतन वाढी, वैद्यकीय बिल, प्रवास देयके मंजूर करणे.	मुंबई कामगार कल्याण निधी अधिनियम १९५३, महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ कर्मचारी सेवा/शर्ती अधिनियम १९६१	

क)

अनु.क्र.	पदनाम	अधिकार - फौजदारी	कोणत्या कायद्या / नियम / शासननिर्णय / परिपत्रकानुसार	अभिप्राय
१.	कल्याण आयुक्त	शिस्तभंगविषयक कार्यवाही, बडतर्फीविषयक कार्यवाही तसेच सर्व प्रकारचे फौजदारी स्वरूपाचे प्रशासकीय अधिकार	मुंबई कामगार कल्याण निधी अधिनियम १९५३, महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ कर्मचारी सेवा/शर्ती अधिनियम १९६१	

ड)

अनु.क्र.	पदनाम	अधिकार - अर्धन्यायिक	कोणत्या कायद्या / नियम / शासननिर्णय / परिपत्रकानुसार	अभिप्राय
१.	कल्याण आयुक्त	शिस्तभंगविषयक कार्यवाही, बडतर्फीविषयक कार्यवाही तसेच सर्व प्रकारचे फौजदारी स्वरूपाचे गुन्हे याबाबत कोर्ट केस संबंधी अधिकारी नियुक्त करणे	मुंबई कामगार कल्याण निधी अधिनियम १९५३, महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ कर्मचारी सेवा/शर्ती अधिनियम १९६१	

ई)

महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ या कार्यालयातील अधिकारी व कर्मचारी यांच्या कर्तव्यांचा तपशिल

अनु. क्र.	पदनाम	कर्तव्य	कोणत्या कायद्या / नियम / शासननिर्णय / परिपत्रकानुसार	अभिप्राय

१.	कल्याण आयुक्त	मुंबई कामगार कल्याण निधी अधिनियम, १९५३ नुसार मंडळाने घेतलेल्या निर्णयाची अंमल बजावणी करणे तसेच प्रशासकीय बाबींची पूर्तता करून कल्याणकारी कार्यक्रम योग्य प्रकारे राबवून निधीचा विनियोग अधिनियमाच्या कलम ७(२) मधील तरतूदीनुसार करणे.	मुंबई कामगार कल्याण निधी अधिनियम, १९५३ व शासन निर्णयानुसार	-
२.	वरिष्ठ उपकल्याण आयुक्त	कर्मचाऱ्यांच्या किरकोळ, भरपगारी, अर्ध वेतनी, असाधारण रजा मंजूर करणे वार्षिक वेतनवाढी, वैद्यकीय बिले, प्रवास देयके, सेवापुस्तिकामधील नियमानुसार नोंदी घेणे व तपासून स्वाक्षरी करणे, विविध कल्याणकारी कार्यक्रमांचे आयोजन करणे, अतिरिक्त निधी निरीक्षक म्हणून व्यवस्थापनांना भेटी देणे, शासकीय पत्रव्यवहार करणे, न्यायालयीन कामकाज पाहाणे इत्यादि.	मंडळाच्या आदेश व परिपत्रकानुसार	-
३.	उपकल्याण आयुक्त	राज्यस्तरीय कार्यक्रमांचे आयोजन करणे, आलेले प्रस्ताव तपासून सादर करणे, मंडळाचा वार्षिक अहवाल, शासनाचा पत्रव्यवहार, जडवस्तु संग्रही दप्तर, वाहन खरेदी विक्री व दुरुस्ती, नवीन केंद्रे उघडणे, खेळ साहित्य, फर्निचर खरेदीबाबत प्रस्ताव सादर करणे इत्यादी.	मंडळाच्या आदेश व परिपत्रकानुसार	-
४.	लेखा व लेखापरीक्षा अधिकारी	मंडळाच्या अपेक्षित निधीचा वर्षभरातील जमा खर्चाचा आढावा तयार करून मंडळाचा अर्थ संकल्प विहित मुदतीत शासनास सादर करणे मंडळाचे वार्षिक लेखे तयार करणे व शासनास सादर करणे, प्रत्येक खर्चाबाबत लेखा परिक्षण करणे इत्यादि.	मंडळाच्या आदेश व परिपत्रकानुसार	-
५.	प्रशासन अधिकारी	कर्मचाऱ्यांच्या किरकोळ, भरपगारी, अर्ध वेतनी, असाधारण रजा मंजूर करणे वार्षिक वेतनवाढी, वैद्यकीय बिले, प्रवास देयके, सेवापुस्तिकामधील नोंदी तपासून स्वाक्षरी करणे, नेमणूक, बदली, बढती, बडतर्फी,	मंडळाच्या आदेश व परिपत्रकानुसार	-

		निलंबल आदि बाबत कल्याण आयुक्तांच्या आदेशानुसार कार्यवाही करणे.		
६.	लेखा अधिकारी	मंडळाच्या अपेक्षित निधीचा वर्षभरातील जमा खर्चाचा आढावा तयार करून मंडळाचा अर्थ संकल्प विहित मुदतीत शासनास सादर करणे मंडळाचे वार्षिक लेखे तयार करणे व शासनास सादर करणे, प्रत्येक खर्चाबाबत लेखा परिक्षण करणे, खर्चाची देयके, वेतन देयके, प्रवास देयके, मंजूर करून सादर करणे इत्यादि कामाकरिता लेखा व लेखापरिक्षा अधिकारी यांना सहाय्य करणे.	मंडळाच्या आदेश व परिपत्रकानुसार	-
७.	लेखा परीक्षा अधिकारी	मंडळाच्या कार्यालयातील सर्व खर्चाची देयके, वेतन देयके, वैद्यकीय बिले, पेन्शन बिले, प्रवास देयके, तपासणी करणे, शासकीय आक्षेपांबाबत कार्यवाही करणे.	मंडळाच्या आदेश व परिपत्रकानुसार	-
८.	स्थापत्य अभियंता	मंडळाच्या मालकीच्या तसेच भाड्याने ताब्यात असलेल्या इमारतींची देखभाल व दुरुस्ती करणे, नवीन प्रकल्प असल्यास त्यासाठी वास्तुशास्त्रज्ञ नियुक्तीबाबत कल्याण आयुक्तांच्या आदेशानुसार कार्यवाही करणे, निविदा मागवून संबंधित बांधकामाचा प्रस्ताव सादर करणे, ठेकेदारांची कार्यवाहीनुसार खर्चाची बिले सादर करणे		
९.	सहाय्यक कल्याण आयुक्त (कार्यक्रम)	राज्यस्तरीय कार्यक्रमांचे आयोजन करणे, आलेले प्रस्ताव तपासून सादर करणे, मंडळाचा वार्षिक अहवाल, शासनाचा पत्रव्यवहार इ.	मंडळाच्या आदेश व परिपत्रकानुसार	-

	(भांडार/वाहन शाखा)	जडवस्तु संग्रही दप्तर नोंदी वेळोवेळी करुन घेणे, वाहन खरेदी विक्री व दुरुस्ती, नवीन केंद्रे उघडणे याकरिता मंडळाकडे प्रस्ताव सादर करणे, खेळ साहित्य, फर्निचर स्टेशनरी साहित्य खरेदीबाबत प्रस्ताव सादर करणे त्यांची देखभाल करणे इत्यादी.		
१०.	सहा कल्याण आयुक्त (संगणक)	मंडळाच्या कार्यालयातील संगणक व त्यासाठी आवश्यक असलेले साहित्य पुरविणे, संगणकावर विविध शाखांचे कार्यक्रम तयार करणे व ते कार्यवाहीत करणे, वेब साईट कार्यरत करणे, संगणक व त्या अनुषंगाने लागणाऱ्या साहित्यांची देखभाल करणे	मंडळाच्या आदेश व परिपत्रकानुसार	-
११.	प्रसिद्धी व जनसंपर्क अधिकारी	मंडळाच्या योजना/उपक्रमांची प्रसिद्धी करणे, त्यासाठी आवश्यक साहित्य निर्मिती करणे, राज्यस्तरीय कार्यक्रमांच्या प्रसिद्धीसाठी सहकार्य करणे.	मंडळाच्या आदेश व परिपत्रकानुसार	-
१२.	विधी अधिकारी	कोर्ट केसेस हाताळणे.	मंडळाच्या आदेश व परिपत्रकानुसार	
१३.	कल्याण आयुक्तांचे स्वीय सहा.	कल्याण आयुक्तांचा कार्यालयीन पत्रव्यवहार करणे, त्यांचे दूरध्वनी स्वीकृत करणे, कल्याण आयुक्तांच्या आदेशानुसार इतर कामे करणे.	मंडळाच्या आदेश व परिपत्रकानुसार	-
१४.	निधी निरीक्षक	मुंबई कामगार कल्याण निधी अधिनियम, १९५३ अंतर्गत येणाऱ्या महाराष्ट्रातील सर्व आस्थापनांना भेटी देऊन नियमाप्रमाणे त्यांचे दप्त तपासणी करुन निधी संकलन करणे व त्याबाबतची कार्यवाही करणे.	मुंबई कामगार कल्याण निधी अधिनियम, १९५३ नुसार/ मंडळाच्या आदेश व परिपत्रकानुसार	-
१५.	लघु टंकलिपिक	वरिष्ठ अधिकाऱ्यांनी दिलेले लघु लेखन करुन ते टंकलिखित करणे इतर कार्यालयीन आदेशपत्रे, मंजुरीपत्र, टिप्पणी, परिपत्रके, कार्यालयीन पत्रव्यवहार टंकलिखित करणे	मंडळाच्या आदेश व परिपत्रकानुसार	-
१६.	अधिक्षक	आपापल्या विभागातील कार्यालयीन नस्ती	मंडळाच्या आदेश व परिपत्रकानुसार	-

		तपासून अभिप्रयासह वरिष्ठांकडे सादर करणे, त्यांच्या कार्यक्षेत्र येणाऱ्या कर्मचाऱ्यांना मार्गदर्शन करणे, वरिष्ठांनी दिलेल्या आदेशानुसार कर्मचाऱ्यांकडून काम करवून घेणे.	परिपत्रकानुसार	
१७.	कनिष्ठ / टंकलिपिक	आपापल्या विभागातील कार्यालयीन आलेले टपाल, प्रस्ताव वरिष्ठांकडे टिप्पणी सादर करणे व त्यांच्या आदेशानुसार/ मान्यतेनुसार आदेशपत्रे, मान्यतापत्रे, परिपत्रके, मंजूरी आदेश तसेच इतर कार्यालयीन पत्रव्यवहार टंकलिखित करून घेऊन स्वाक्षरीकरिता वरिष्ठांकडे सादर करणे, कार्यालयीन दप्तर व्यवस्थित ठेवणे.	मंडळाच्या आदेश व परिपत्रकानुसार	-
१८.	दप्तरी	सर्व कार्यालयीन कार्यवाही पूर्ण झालेल्या नस्ती संबंधितांच्या फाईलमध्ये दप्तरी दखल करणे, वरिष्ठांच्या आदेशानुसार काम करणे.	मंडळाच्या आदेश व परिपत्रकानुसार	-
१९.	शिपाई	टेबल, फर्निचर स्वच्छ करणे, साफसफाई करणे, तसेच वरिष्ठांच्या आदेशानुसार काम करणे.	मंडळाच्या आदेश व परिपत्रकानुसार	-

कलम ४ - (ख)(तीन)

निर्णय घेण्याच्या प्रक्रियेत अनुसरण्यात येणारी कार्यपद्धती, तसेच पर्यवेक्षण व उत्तरदायित्व कार्यप्रणाली :-

कामाचे स्वरूप : प्रशासकीय/आर्थिक/कार्यक्रम

संबंधित तरतूद/अधिनियमाचे नाव : मुंबई कामगार कल्याण निधी अधिनियम, १९५३

शासन निर्णय : वेळोवेळी निर्गमित केलेले आदेश

परिपत्रके : मंडळाने निर्गमित केलेले आदेश

अ.क्र.	कामाचे स्वरूप	कालावधी दिवस	कामासाठी जबाबदार अधिकारी	अभिप्राय
१.	आस्थापना विभाग	८ दिवस	प्रशासन अधिकारी	
२.	लेखा विभाग	८ दिवस	लेखा व लेखा परीक्षा अधिकारी	
३.	लेखा परीक्षा विभाग	८ दिवस	लेखा परीक्षा अधिकारी	
४.	कार्यक्रम विभाग	८ दिवस	सहाय्यक कल्याण आयुक्त	
५.	निधी वसुली विभाग	८ दिवस	सहाय्यक कल्याण आयुक्त	

६.	संगणक विभाग	८ दिवस	सहाय्यक कल्याण आयुक्त,	
७.	प्रसिद्धी व जनसंपर्क विभाग	८ दिवस	प्रसिद्धी व जनसंपर्क अधिकारी	
८.	विधी विभाग	८ दिवस	विधी अधिकारी	
९.	बांधकाम विभाग	८ दिवस	स्थापत्य अभियंता	

कलम ४ - (ख)(चार)

स्वतःची कार्ये पार पाडण्यासाठी ठरवण्यात आलेली मानके :-

अनु. क्र.	कार्ये	काम करण्याचा कालावधी	जबाबदार अधिकारी	तक्रार निवारण अधिकारी
१.	प्रशासन विभाग	८ दिवस	प्रशासन अधिकारी	कल्याण आयुक्त
२.	लेखा विभाग	८ दिवस	लेखा व लेखापरीक्षा अधिकारी	कल्याण आयुक्त
३.	लेखापरीक्षा विभाग	८ दिवस	लेखापरीक्षा अधिकारी	कल्याण आयुक्त
४.	कार्यक्रम विभाग	८ दिवस	सहाय्यक कल्याण आयुक्त	कल्याण आयुक्त
५.	निधी वसुली विभाग	८ दिवस	सहाय्यक कल्याण आयुक्त	कल्याण आयुक्त
६.	संगणक विभाग	८ दिवस	सहाय्यक कल्याण आयुक्त	कल्याण आयुक्त
७.	प्रसिद्धी व जनसंपर्क विभाग	८ दिवस	प्रसिद्धी व जनसंपर्क अधिकारी	कल्याण आयुक्त
८.	विधी विभाग	८ दिवस	विधी अधिकारी	कल्याण आयुक्त
९.	बांधकाम विभाग	८ दिवस	स्थापत्य अभियंता	कल्याण आयुक्त

कलम ४ - (ख)(पाच)

कर्मचारी वर्गाकडून वापरण्यात येणारे नियम, विनियम, सूचना, नियम पुस्तिका अभिलेख :-

१. महाराष्ट्र कामगार कल्याण निधी अधिनियम १९५३.
२. शासनाने वेळोवेळी पारित केलेले कायदे, शासन आदेश.
३. मंडळाने घेतलेले निर्णय.

कलम ४ - (ख)(सहा)

दस्तऐवजांच्या प्रवर्गांचे विवरण :-

महाराष्ट्र (मुंबई) येथील महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ या कार्यालयामध्ये दस्तऐवजांची वर्गवारी

अ.क्र.	विषय	दस्तऐवजांचा प्रकार नस्ती/मस्टर/नोंदपुस्तक, व्हाऊचर इ.	प्रमुख बाबींचा तपशिलवार	सुरक्षित ठेवावयाचा कालावधी
१.	प्रशासकीय	कर्मचाऱ्यांच्या वैयक्तिक फाईल्स, सेवापुस्तिका, नस्ती व मस्टर	-	कायमस्वरूपी
२.	आर्थिक (लेखा)	लेजर, रजिस्टर, व्हाऊचर्स, ताळेबंद बँक चेकबुक काउंटर एफडी	-	३० वर्षे
३.	सचिव	मंडळाच्या बैठकीतील विषय, त्यावर झालेले निर्णय	-	४० वर्षे
४.	बांधकाम	बांधकामाच्या निविदा, प्लॅन, मंजूरीपत्रके, बिले जागेसंबंधीचे दस्तऐवज	-	४० वर्षे
५.	प्रसिद्धी व जनसंपर्क विभाग	राज्यस्तरीय कार्यक्रमांचे छायाचित्र, प्रकाशित साहित्य, प्रसिद्धी माध्यमांत प्रकाशित जाहिराती, बातम्या.	-	१० वर्षे
६.	विधी	कोर्ट केसेस संबंधी दप्तर शिस्तभंग विषयक कार्यवाही दप्तर, निकाल, बिले	-	४० वर्षे
७.	कार्यक्रम	कार्यक्रमांचे प्रस्ताव, मंजूरीपत्रके, बिले, कार्यक्रमपूर्ती अहवाल	-	१० वर्षे
८.	निधी वसुली	सर्व आस्थापनांचे दप्तर, पावत्या, शासनाचा पत्रव्यवहार	-	१० वर्षे

कलम ४ - (ख)(सात)

महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ या कार्यालयाच्या परिणामकारक कामासाठी जनसामान्यांशी सल्लामसलत करण्याची व्यवस्था.

अ.क्र.	सल्लामसलतीचा विषय	कार्यप्रणालीचे विस्तृत वर्णन	कोणत्या अधिनियम / परिपत्रकाद्वारे	पुनरावृत्ती काल
निरंक	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक

कलम ४ - (ख)(आठ)

सल्ला देण्याचे प्रयोजन म्हणून घटित केलेल्या दोन किंवा अधिक व्यक्तित्वांच्या मिळून बनलेल्या मंडळांचे, परिषदांचे, समित्यांचे किंवा अन्य निकायांच्या बैठकी लोकांसाठी खुल्या आहेत किंवा कसे किंवा अशा बैठकीची कार्यवृत्ते जनतेला पहावयास मिळण्याजोगी आहेत किंवा कसे याबाबतचे विवरण.

अनु.क्र.	समितीचे नाव	समितीचे सदस्य	समितीचे उद्दिष्ट	किती वेळा घेण्यात येते	सभा जनसामान्यांसाठी खुली आहे किंवा नाही	सभेचा कार्यवृत्तांत (उपलब्ध)
निरंक	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक

कलम ४ - (ख)(नऊ)

महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळाच्या अधिकारी व कर्मचाऱ्यांची नावे :-

कलम ४ - (ख)(दहा)

महाराष्ट्र (मुंबई) येथील महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ या कार्यालयातील अधिकारी व कर्मचाऱ्यांची वेतनाची विस्तृत माहिती.

अ. क्र.	वर्ग	वेतन रुपरेषा	इतर अनुज्ञेय भत्ते		
			इतर अनुज्ञेय भत्ते	प्रसंगानुसार (उदा. प्रवास भत्ता)	विशेष (उदा. प्रकल्प भत्ता, प्रशिक्षण भत्ता)
१.	अ	१५६००-३९९०० ग्रेड पे ७६०० १५६००-३९९०० ग्रेड पे ६६००	महागाई भत्ता घरभाडे भत्ता, शहर भत्ता (शासकीय नियमानुसार)	राज्यस्तरीय कार्यक्रमाच्या अनुषंगाने	-

२.	ब	१३००-३९१०० ग्रेड पे-५४०० १३००-३४८०० ग्रेड पे-४६०० १३००-३४८०० ग्रेड पे ४४००	महागाई भत्ता घरभाडे भत्ता, शहर भत्ता (शासकीय नियमानुसार)	राज्यस्तरीय कार्यक्रमाच्या अनुषंगाने	-
३.	क	१३००-३४८०० ग्रेड पे ४३०० १३००-३४८०० ग्रेड पे ४२०० ५२००-२०२०० ग्रेड पे २८०० ५२००-२०२०० ग्रेड पे २४०० ५२००-२०२०० ग्रेड पे २००० ५२००-२०२०० ग्रेड पे १९०० ५२००-२०२०० ग्रेड पे १८००	महागाई भत्ता घरभाडे भत्ता, शहर भत्ता (शासकीय नियमानुसार)	-	-
४.	ड	४४४०-७४४० ग्रेड पे १६०० ४४४०-७४४० ग्रेड पे १३००	महागाई भत्ता घरभाडे भत्ता, शहर भत्ता (शासकीय नियमानुसार)	-	-

कलम ४ - (ख)(अकरा)

सर्व योजनांचा तपशिल, प्रस्तावित खर्च दर्शविणारा, प्रत्येक अभिकरणाला नेमुन दिलेला अर्थसंकल्प आणि संवितरित केलेला रकमांचा तपशिल :

विभाग सातवा वित्त विभाग

अहवाल वर्षी (सन २०१५-१६) मंडळास एकूण रु.७३५२.७९ लाख उत्पन्न (जमा) प्राप्त झाले. आणि एकूण खर्च रु.६५१३.४२ लाख झाला आहे.

जमा (उत्पन्न) :

सन २०१५-१६ मध्ये मंडळाला रु.९८८२.०० लाख उत्पन्न मिळेल, असे गृहीत धरून अर्थसंकल्प तयार करण्यात आला होता. त्यामध्ये कामगार वर्गणी रु.९४८.०० लाख, मालक वर्गणी रु.२८४४.०० लाख व शासन अंशदान रु.१८९६.०० लाख अधिक थकबाकीपेकी रु.२४३८.०० लाख, असे एकूण शासनाकडून रु.४३३४.०० लाख शासकीय अंशदान आणि इतर उत्पन्नाच्या स्रोतांद्वारे रु.१७५६.०० लाख मिळतील असे अपेक्षित केले होते. (अहवाल वर्षातील नियमित देय असलेले शासकीय अंशदान रु.१८९६.०० लाख अधिक दि.३१/३/२०१५ अखेरपर्यंतच्या रु.४६२४.०० लाख रकमेपैकी रु.२४३८.०० लाख सन २०१५-१६ मध्ये मिळतील असे गृहीत धरून शासनाकडून रु.४३३४.०० लाख अपेक्षित केले

होते.) अपेक्षित केलेल्या रु.४३३४.०० लाख रकमेपैकी शासनाकडून अहवाल वर्षी रु.१०८०.०० लाखच फक्त मंजूर करण्यात आले. त्यानुसार अहवाल वर्षी उत्पन्नाच्या सर्व स्रोताद्वारे मंडळाला एकूण उत्पन्न रु.७३५२.७९लाख प्राप्त झाले.

अहवाल वर्षाचे एकूण उत्पन्न रु.७३५२.७९ लाख हे मागील वर्षाच्या उत्पन्नाच्या रु.७९८३.९२ लाखाच्या तुलनेत रु.६३०.३३ लाखांनी कमी आहे.

महाराष्ट्र कामगार कल्याण निधी अधिनियम, १९५३ च्या कलम ६बब मध्ये महाराष्ट्र अधिनियम क्र.२४ दि. ०७/०८/२००३ अन्वये झालेल्या दरवाढीच्या सुधारणेनुसार एप्रिल २००३ पासूनचे त्रिपक्षीय अंशदानाचे (कामगार, मालक आणि शासन वर्गणीचे) प्रत्येक जून आणि डिसेंबर करीताचे विद्यमान सहामाही दर पुढीलप्रमाणे आहेत :

कामगारांचे वेतन	कामगार वर्गणी	मालक वर्गणी	शासन वर्गणी
रु.३,०००/-पर्यंत	रु.६/-	रु.१८/-	रु.१२/-
रु.३,०००/-पेक्षा अधिक	रु.१२/-	रु.३६/-	रु.२४/-

मंडळाला सर्व मार्गाने प्राप्त झालेल्या उत्पन्नाचा तपशिल पुढीलप्रमाणे :-

मंडळास अहवाल वर्षी त्रिपक्षीय अंशदानाद्वारे कामगार वर्गणी रु.१०६३.४२ लाख, मालक वर्गणी रु.३१९०.२७ लाख व शासन अंशदान रु.१०८०.०० लाख असे एकूण त्रिपक्षीय अंशदान रु.५३३३.७० लाख प्राप्त झाले. मंडळाने अहवाल वर्षाकरीता शासनाकडून रु.४३३४.०० लाख एवढे (थकीत शासकीय अंशदान रु.२४३८.०० लाखासह) शासकीय अंशदान मिळेल असे अपेक्षित धरले होते. मात्र अपेक्षित केलेल्या शासकीय अंशदानापैकी शासनाकडून अहवाल वर्षी फक्त रु.१०८०.०० लाखच रक्कम प्राप्त झाली.

अधिनियमातील तरतूदीनुसार प्रत्यक्ष प्राप्त झालेल्या कामगार, मालक वर्गणीच्या प्रमाणात शासनाकडून देय असलेल्या शासकीय अंशदानाच्या रक्कमेची मागणी मंडळाने प्रत्येक वर्षी वेळच्यावेळी शासनाकडे केलेली आहे. मात्र शासनाकडून देय असलेल्या शासकीय अंशदानाची पूर्ण रक्कम त्या त्या आर्थिक वर्षात मंडळाला शासनाकडून न मिळाल्याने सदर रक्कम थकीत राहत गेली. व अशी थकीत राहिलेली रक्कम दि.३१/०३/२०१६ अखेरपर्यंत रु.५६५८.०० लाख एवढी आहे.

शासनाकडून मंडळास देय असलेल्या तथापि शासनाकडे दि.३१/०३/२०१६ अखेर पर्यंत थकीत राहिलेल्या शासकीय अंशदानाचा तपशिल पुढीलप्रमाणे:

(रु.लाखात)

दि.३१/३/२०१५ अखेरपर्यंतचे थकीत शासकीय अंशदान सन २०१५-१६ मधील शासनाकडून देय असलेले शासकीय अंशदान (+)	रु.४६२४.०० रु.२११४.००
---	--------------------------

दि.३१/३/२०१६ अखेरपर्यंत शासनाकडून देय असलेले एकुण शासकीय अंशदान सन २०१५-१६ मध्ये शासनाने मंजूर केलेले शासकीय अंशदान (-)	रु.६७३८.०० रु.१०८०.००
दि.३१/३/२०१६ अखेरपर्यंत शासनाकडे थकीत राहिलेले शासकीय अंशदान	रु.५६५८.००

अहवाल वर्षी त्रिपक्षीय अंशदानाद्वारे रु.५३३३.७० लाख उत्पन्न प्राप्त झाले. गत वर्षीच्या रु.६०९३.४९ लाखाच्या तुलनेत रु.७५९.७९ लाखाने कमी प्राप्त झाले.

अहवाल वर्षात व त्यामागील दोन वर्षात प्राप्त झालेल्या त्रिपक्षीय अंशदानाचा तपशील पुढीलप्रमाणे:

वर्गणी	वर्ष २०१३-१४ रुपये	वर्ष २०१४-१५ रुपये	वर्ष २०१५-१६ रुपये
१. कामगारांकडून	१०,१८,३६,२८०.७६	१०,०३,३७,२९६.००	१०,६३,४२,५०९.००
२. मालकांकडून	३०,५५,०८,८४२.३१	३०,१०,११,८८७.००	३१,९०,२७,५२६.००
३. शासनाकडून	१०,८०,००,०००.००	२०,८०,००,०००.००	१०,८०,००,०००.००
एकूण :	५१,५३,४५,१२३.०७	६०,९३,४९,१८३.००	५३,३३,७०,०३५.००

शासनाकडून देय असलेले थकीत शासकीय अंशदानाची रक्कम रु.५६५८.०० लाख मिळविण्याकरिता आर्थिक वर्ष २०१६-१७ मध्ये आवश्यक ते प्रयत्न करण्यात येतील.

१. अधिनियमाच्या कलम ६अ (१) नुसार मंडळाकडे जमा झालेल्या अवितरीत संचयनामधून कामगार कल्याण निधीमध्ये स्थलांतरीत झालेली रक्कम :

अधिनियमाच्या कलम ६अ (१)अन्वये कारखाने, आस्थापने व व्यापारी संस्थांकडून कामगारांना देय असलेल्या परंतु न दिलेल्या अवितरीत संचयनाच्या रक्कमा रु.६१४.१३ लाख ज्या दि. १-१०-२०१० ते ३०-०९-२०११ च्या कालावधीत मंडळाकडे जमा झालेल्या रकमा अहवाल वर्षी मंडळाकडे विश्वस्त खाती म्हणून हस्तांतरीत केलेल्या आहेत. अवितरीत संचयाची रक्कम प्राप्त झालेल्या दिनांकापासून सतत चार वर्ष संस्करण करण्यात आल्यानंतर त्यातून कामगारांनी व त्यांच्या वारसदारांनी मागणी केलेल्या रकमा रु.२,३२,८५३.८६ त्यांना नियमानुसार चार वर्षांच्या कालावधीत अदा करण्यात आल्या. तसेच रक्कम रु.४५,४२१.००

अनिर्णित म्हणून अवितरीत संचयन दावे अनामत खात्यात स्थलांतरीत करून बाजूला काढून ठेवल्यानंतर उर्वरित रक्कम रु.६११.९६ लाख स्वामित्वहीन म्हणून अहवाल वर्षी कामगार कल्याण निधीमध्ये स्थलांतरीत करण्यात आली आहे. सदर रक्कम मागील २०१४-१५ वर्षाच्या मानाने रु.१९१.३१ लाखांनी अधिक आहे. मागील दोन वर्षी २०१३-१४ व २०१४-१५ मध्ये निधीमध्ये स्थलांतरीत झालेली रक्कम रु.३६५.२३ लाख व रु.४२०.६५ लाख होती. अहवाल वर्षी अवितरीत संचयनाची रक्कम रु.६११.९६ लाख प्राप्त झाली.

२. कारखाने, आस्थापना व व्यापारी संस्थांमधील कर्मचाऱ्यांकडून वसुल केलेली दंडाची रक्कम

कारखाने, आस्थापना व व्यापारी संस्थांनी त्यांच्या कामगारांकडून वसुल केलेल्या दंडाच्या रक्कमा अहवाल वर्षी रु.२३.६२ लाख मंडळाकडे जमा करण्यात आल्या आहेत. सन २०१३-१४ व २०१४-१५ ह्या मागील दोन वर्षी या रक्कमा अनुक्रमे रु.२१.२० लाख व रु.१९.०१ लाख अशा होत्या.

३. अधिनियमाच्या कलम ६ ब नुसार मिळालेले दंडादाखल व्याज :

कारखाने, आस्थापने व व्यापारी संस्थांनी मंडळाला देय असलेली रक्कम निर्धारित वेळेत मंडळाकडे जमा केलेली नसेल तर अधिनियमाच्या कलम ६ ब नुसार दंडादाखल व्याज आकारण्यात येते. अशा प्रकारे व्याजापोटी अहवाल वर्षी रु.९९.७९ लाख एवढी रक्कम प्राप्त झाली. सन २०१३-१४ व २०१४-१५ या मागील दोन वर्षी ही रक्कम अनुक्रमे रु.१२५.१२ लाख व रु.१०३.५३ लाख अशी होती.

४. स्वेच्छेने दिलेल्या देणग्या :

देणगीच्या रूपाने मागील वर्षामध्ये (सन २०१४-१५) मुंबई गिरणी कामगार क्रीडा भवन (प्रकल्प) येथून रक्कम रु.१९.०१ लाख प्राप्त झाली. अहवाल वर्षी मुंबई गिरणी कामगार क्रीडा भवन (प्रकल्प) येथून रक्कम रु.८.१६ लाख प्राप्त झाली.

५. अधिकोषातील (बँकेतील) ठेवींवरील व्याज :

अवितरीत संचयनाची जी रक्कम विविध आस्थापनांकडून मंडळाकडे विश्वस्त खाती म्हणून हस्तांतरीत केली जाते. त्यापैकी जी रक्कम पुढे चार वर्ष नियमानुसार कामगार कल्याण निधीमध्ये स्थलांतरीत करता येत नाही, आणि जी रक्कम कामगारांना त्यांच्या मागण्या विचारात घेऊन ताबडतोब परत करण्याची आवश्यकता वाटत नाही, ती रक्कम, तसेच मंडळाच्या

निधीमध्ये जमा झालेली जी रक्कम ताबडतोब खर्च करण्याची आवश्यकता नसते अशी रक्कम मंडळ राष्ट्रीयकृत बँकेत गुंतवणूक करते. अशा गुंतवणूकीवर (ठेवीवरील) अहवाल वर्षी रु.८९७.०० लाख व्याज प्राप्त झाले. गत वर्ष सन २०१४-१५ मध्ये प्राप्त झालेल्या ठेवीवरील व्याजाच्या रक्कमेपेक्षा अहवाल वर्षी ही रक्कम रु.७०.९८ लाखांनी कमी प्राप्त झालेली आहे. मागील दोन वर्षी हे व्याज सन २०१३-१४ मध्ये रु.७९५.६५ लाख व सन २०१४-१५ मध्ये रु.९६७.९८ लाख एवढे प्राप्त झाले होते.

६. कामगार क्रीडा भवन, प्रकल्प-मुंबई-महसुली जमा :

कामगार क्रीडा भवन, प्रकल्पांतर्गत (जलतरण तलावासहित) कार्यक्रम व सुविधांचे शुल्क रुपाने तसेच भवनातील रंगमंच व मैदान यासारख्या सुविधांचे बाहेरील संस्थांना भाडे घेऊन वापरण्यास दिल्याने अहवाल वर्षी रु.८३.४२ लाख (देणग्यासह) उत्पन्न प्राप्त झाले. मागील दोन वर्षी सन २०१३-१४ व सन २०१४-१५ हे उत्पन्न अनुक्रमे रु.४३.४५ लाख (+) रु.२९.२० लाख (देणग्या) आणि रु.४६.८८ लाख (+) रु.११.३० लाख (देणग्या) असे होते.

७. कामगार कल्याण भवन, राजे रघुजी नगर, नागपुर प्रकल्प महसुली जमा :

कामगार कल्याण भवन, राजे रघुजी नगर प्रकल्पांतर्गत (जलतरण तलावासह) कार्यक्रम व सुविधांचे अहवाल वर्षी एकूण उत्पन्न रु.४४.९० लाख प्राप्त झाले. मागील दोन वर्षी हे उत्पन्न अनुक्रमे रु.३१.५४ लाख व रु.३६.८६ लाख असे होते.

८. सहकार नगर, पुणे प्रकल्प महसुली जमा :

अहवाल वर्षी सहकार नगर, पुणे येथील प्रकल्प कार्यान्वित झाल्याने जलतरण तलावासह कार्यक्रम व सुविधांचे अहवाल वर्षी एकूण उत्पन्न रु.२३.५९ लाख प्राप्त झाले. मागील दोन वर्षी हे उत्पन्न अनुक्रमे रु.१५.५४ लाख व रु.२६.३६ लाख असे होते.

९. अन्य संकीर्ण जमा :-

(अ) सर्वसाधारण सभासद शुल्क :

कामगार कल्याण केंद्रातील तसेच कामगार कल्याण भवनातील सुविधांचा लाभ घेणाऱ्या प्रत्येक सभासदांकडून नाममात्र सर्वसाधारण सभासद शुल्क घेण्यात येते. हे शुल्क अहवाल वर्षी रु.५३.४३ लाख इतके प्राप्त झाले. त्यामागील दोन वर्षी ही रक्कम अनुक्रमे रु.५२.८५ लाख व रु.५४.३९ लाख अशी होती.

(ब) शिशुसंस्कार शाळा, शिशु मंदिरे, बालसंगोपनालये, शिवण व हस्तकला वर्ग आणि

शासनमान्य शिवण वर्ग शुल्क :

लहान बालकांच्या (सहा महिने ते अडीच वर्षे) देखभालीसाठी बालसंगोपनालये, लहान मुलांसाठी (३ ते ६ वर्षे) पूर्व प्राथमिक शिक्षणाची सुविधा म्हणून शिशु संस्कार शाळा व शिशु मंदिरे तसेच स्त्रियांसाठी शिवण व हस्तकला वर्ग आणि शासकीय शिवण वर्ग चालविण्यात येणाऱ्या शिवण वर्गाचे शुल्क म्हणून अहवाल वर्षी रु.१८.४९ लाख प्राप्त झाले. मागील दोन वर्षी ही रक्कम अनुक्रमे रु.२७.५७ लाख व रु.१८.३२ लाख अशी होती.

(क) इतर संकीर्ण जमा :

जुन्या वर्तमानपत्राच्या रद्दीच्या विक्रीची किंमत, वापरण्याच्या दृष्टीने न परवडणाऱ्या व त्यामुळे निरुपयोगी वाटल्यामुळे निकालात काढलेल्या उपकरणांच्या विक्रीची किंमत, मंडळाने आयोजित केलेल्या खेळ व सांस्कृतिक स्पर्धांचे प्रवेश शुल्क, हरविलेल्या पुस्तकांच्या किंमतीची वसुली, मंडळाने वेळोवेळी काढलेल्या स्मरणिका, पुस्तिका व मंडळाच्या त्रैमासिक मुखपत्रामध्ये बाहेरील संस्थांनी दिलेल्या जाहिरातींचे शुल्क, नाट्य महोत्सवाचे वेळी नाट्य रसिकांकडून प्राप्त झालेल्या प्रवेश शुल्काची रक्कम तसेच मंडळाच्या कामगार कल्याण भवनातील जागेचा व सुविधांचा वापर बाहेरील संस्थांनी केल्याने त्यांच्याकडून प्राप्त झालेल्या वीज व भाडे आकार आणि इतर आकारांद्वारे मिळालेल्या रक्कमांचा तसेच योगा, कराटे, ग्रंथपेढी इ. योजनांच्या पोटी जमा होणाऱ्या शुल्काचा तसेच अनुदान तत्वावर शिवणयंत्रे पुरविण्यासाठी प्राप्त होणारी १० टक्के रक्कम याचाही इतर संकीर्ण जमामध्ये समावेश आहे. ही रक्कम अहवाल वर्षी रु.१४९.८८ लाख प्राप्त झाली. मागील दोन वर्षी ही रक्कम अनुक्रमे रु.१५३.७५ लाख व रु.१७५.४२ लाख अशी प्राप्त झालेली होती.

१०. संगणक शुल्क :

राजे रघुजी नगर, नागपूर येथे संगणक प्रशिक्षण वर्ग कार्यान्वित आहेत. त्याचप्रमाणे मुंबई येथे ना.म.जोशी मार्ग, अंधेरी व विक्रोळी व मुंबई बाहेरील औरंगाबाद, पुणे, अकोला येथे संगणक प्रशिक्षण वर्ग मान्यवर संस्थामार्फत एकूण शुल्काच्या ७५% भाग संस्थेला व २५% भाग मंडळाला या तत्वावर सुरु करण्यात आले आहेत. या संगणक प्रशिक्षण वर्ग उपक्रमापोटी अहवाल वर्षी रु.५.४८ लाख शुल्क प्राप्त झाले आहे. मागील दोन वर्षी ही रक्कम अनुक्रमे रु.६.२० लाख व रु.८.३९ लाख अशी होती.

अहवाल वर्षी व त्यामागील दोन वर्षी प्रमुख लेखा शिर्षकाखाली निधीमध्ये जमा झालेल्या उत्पन्नाच्या रक्कमांची तुलनात्मक विगतवारी पुढीलप्रमाणे :-

जमा

अ.क्र.	लेखा शिर्षाचा तपशिल	वर्ष २०१३-१४	वर्ष २०१४-१५	वर्ष २०१५-१६
१.	अधिनियमाच्याकलम ६(अ) (१) अन्वये अवितरीत संचयनाकडून का.क.निधी मध्ये स्वामित्वहीन म्हणून स्थलांतरित झालेली रक्कम	३,६५,२२,७१०.४१	४,२०,६४,६३४.५५	६,११,९५,७०३.३९
२.	अधिनियमाच्या कलम ३(२) अन्वये दंडाची रक्कम	२१,२०,२२९.६२	१९,०१,०४३.३०	२३,६२,२१२.००
३.	अधिनियमाच्या कलम ६बब अन्वये दंडादाखल व्याज	१,२५,११,८४४.१७	१,०३,५२,६२२.९३	९९,७९,२५९.००
४.	अधिनियमाच्या कलम ६बब अन्वये प्राप्त झालेले त्रिपक्षीय अंशदान अ) कामगारांचे अंशदान ब) मालकांचे अंशदान क) शासनाचे अंशदान	१०,१८,३६,२८०.७६ ३०,५५,०८,८४२.३१ १०,८०,००,०००.००	१०,०३,३७,२९६.०० ३०,१०,११,८८७.०० २०,८०,००,०००.००	१०,६३,४२,५०९.०० ३१,९०,२७,५२६.०० १०,८०,००,०००.००
५.	देणग्या अधिनियमाच्या कलम ३(२) अन्वये	०.००	११,३०,०००.००	८,१६,०००.००
६.	भ.नि.निधी- मंडळाच्या वर्गणीची सेवानिवृत्तीधारकांकडून वसूल केलेली रक्कम	०.००	३४४.००	०.००
७.	अनुदान तत्वावर शिवण मशिन पुरविणे	५०,०३७.००	६१,४१३.००	११,०६०.००
८.	अ) सर्वसाधारण सभासद शुल्क ब) शि.सं.शाळा, शिशुमंदिर, बालसंगोपनालये,हस्तकला शिवणवर्ग शुल्क क) शासकीय कर्जरोख्यावरील व्याज ड) बाँकेतील ठेवीवरील व्याज इ) इतर संकीर्ण जमा	५२,८४,९६२.०० २७,५७,४८८.०० ०.०० ७,९५,६५,१७५.०२ १,५३,७४,८६३.५९	५४,३८,८७६.०० १८,३१,९३५.०० ०.०० ९,६७,९८,४५८.०० १,७५,४२,००१.४२	५३,४२,९५२.०० २५,९७,८६५.०० ०.०० ८,९७,००,०५६.५२ १,४९,८७,९६७.००
९.	संगणक शुल्क	६,२०,५५०.००	८,३१,०००.००	५,४८,२४०.००
१०.	मुंबई गिरणी कामगार क्रीडा भवन (महसूल)	६४,६५,०२१.००	४६,८८,८९५.००	७५,२६,२१४.००
११.	का.क.भवन, राजे रघुजी नगर, नागपूर (महसूल)	३१,५३,६३४.००	३६,८५,६५१.००	४४,८९,९४९.००
१२.	सहकार नगर, पुणे प्रकल्प (महसूल)	१५,५३,६२०.००	२६,३५,७८१.००	२३,५१,१३९.००
	एकूण जमा रक्कम	६८,१३,२५,२५७.८८	७९,८३,११,८३८.२०	७३,५२,७८,६५१.९१

खर्च

अहवाल वर्षी मंडळाचा एकूण खर्च रु.६५१३.४२ लाख झाला. हा खर्च मागील वर्ष २०१४-१५ मधील रु.६७६८.०३ लाखाच्या तुलनेत रु.२५४.६१ लाखांनी कमी आहे. सन २०१३-१४ या आर्थिक वर्षामध्ये हा खर्च रु.५८१४.३४ लाख होता.

अहवाल वर्षी वेतन व भत्ते यावरील खर्च रु.२८०९.८६ लाख झाला असून मागील २०१३-१४ व २०१४-१५ या आर्थिक वर्षामध्ये अनुक्रमे रु.२३१६.४६ लाख व रु.२६३७.०३ लाख खर्च झाला होता.

विस्तार व विकास कार्यक्रमांतर्गत १) कामगार कल्याण केंद्रांच्या इमारतीच्या बांधकामापोटी अहवाल वर्षी रु.१३.४६ लाख एवढा खर्च झाला असून, २) कल्याणकारी उपक्रम कार्यक्रमासाठी रु.१३४५.८६ लाख एवढा खर्च झाला.

अहवाल वर्षी व त्यामागील दोन वर्षी प्रमुख लेखा शिर्षकाखाली झालेल्या खर्चाची तुलनात्मक विगतवारी पुढीलप्रमाणे:-

अ. क्र.	लेखा शिर्षक तपशिल	वर्ष २०१३-१४	वर्ष २०१४-१५	वर्ष २०१५-१६
	आकस्मिकता			
१)	प्रस्थापित कार्यक्रम			
	अ) सामुदायिक गरजा (शैक्षणिक सवलतीसह)	१,०५,९५,६५३.००	१,६५,३४,४७९.३१	१,१०,१५,६०२.००
	ब) सांस्कृतिक व मनोरंजनात्मक कार्यक्रम	१,२६,७२,३०८.००	१,३५,४७,६८०.००	१,४१,०२,१००.००
	क) खेळ व खेळस्पर्धा (साहित्य खरेदीसह)	७,५२,३६५.००	८,००,३५४.००	७,६६,९८०.००
	ड) कार्यक्रम आयोजना करिता सोई /सुविधा (फर्निचर, वीज, भाडे इ.)	३,३६,१३,५६४.३२	४,९१,१९,३९६.५०	४,३४,६८,४९७.७०
	इ) मंडळाच्या उत्पन्नावर आयकर (करनिर्धारण वर्ष सन २००९-१० व २०१०-११)	७०,००,०००.००	७०,२५,२७०.००	१,६०,२६,९४९.००
	एकूण खर्च (अ ते इ)	६,४६,३३,८९०.३२	८,७०,२७,१७९.८१	८,५३,८०,१२८.७०
२.	मंडळाचे तीन प्रकल्प (जलतरण तलावासह)			
	अ) मुं.गि.का.क्रीडा भवन, (आकस्मिक खर्च)	८७,९४,१२२.००	७७,१५,६८३.००	६६,९२,५३६.००
	ब) कामगार कल्याण भवन, राजे रघुजीनगर, नागपूर (आकस्मिक खर्च)	५२,८२,०६४.००	५९,०२,३०२.००	६०,९१,९२८.००
	क) सहकार नगर, पुणे (आकस्मिक खर्च)	३४,३३,११४.००	२५,९५,१७९.००	२८,३७,७९४.००
	एकूण खर्च (अ ते क)	१,७५,०९,३००.००	१,६२,१३,१६४.००	१,५६,२२,२५८.००

३.	विस्तार व विकास कार्यक्रम			
	अ) भांडवली खर्च इमारती बांधकामे	१,७६,७४,२५७.००	२,१७,१३,२७८.००	१३,४६,५७२.००
	ब) नविन केंद्रे उघडणे आकस्मिकता	९२,५९०.००	२,४००.००	७,३५०.००
	क) इतर कल्याणकारी उपक्रम /	१०,७८,४२,८३०.००	११,१०,५४,९३६.००	१३,४५,८६,५३९.००

	कार्यक्रम			
	एकूण खर्च (अ ते क)	१२,५६,०९,६७७.००	१३,२७,७०,६१४.००	१३,५९,४०,४६१.००
४.	वेतन व भत्ते			
	अ) १.अधिकाऱ्याचे वेतन २.अधिकाऱ्यांचे भत्ते	३०,९०,२४३.०० ३३,५४,४०९.००	३२,७०,४०३.०० ४१,२९,४४१.००	३५,५१,०४२.०० ५०,१०,३५५.००
	ब) १. प्रशासकीय व पर्यवेक्षकीय कर्मचाऱ्यांचे वेतन २. प्रशासकीय व पर्यवेक्षकीय कर्मचाऱ्यांचे भत्ते	२,४५,११,२९३.०० २,६४,७७,४९४.००	२,३९,५३,६९१.०० २,८९,६४,१९३.००	२,३८,७९,४६२.०० ३,१९,३६,२५६.००
	क) १.कार्यक्रम कर्मचाऱ्यांचे वेतन २.कार्यक्रम कर्मचाऱ्यांचे भत्ते	६,७०,३३,०३३.०० ६,३०,१७,६९०.००	७,२०,८०,४७८.०० ७,६५,१९,४२८.००	७,४०,३०,८४६.०० ८,८६,६२,९९९.००
	ड) १.शैक्षणिक कर्मचाऱ्यांचे वेतन २. शैक्षणिक कर्मचाऱ्यांचे भत्ते	१,९१,६७,८०७.०० ५१,३७,४७८.००	२,५१,१३,३८७.०० ५३,९०,२७४.००	२,४८,१६,७८४.०० ५२,२४,३०१.००
	इ) रजेच्या काळातील प्रवास सवलत	१,०६,३७१.००	९३,८५७.००	१,२२,२१८.००
	ई) रजेच्या काळातील वेतन तरतूद	६६,११,३७०.००	९३,३२,४८६.००	६८,५०,२५७.००
	फ) प्रवासभत्ते व मानधन	६,६२,०१४.५०	१०,६८,८२३.००	१३,४३,०५७.००
	ग) कर्मचाऱ्यांना वैद्यकिय सहाय्य	४१,४१,९००.००	४२,१०,४९०.००	४१,८३,०००.००
	ज) पाचव्या वेतन आयोगापोटी देण्यात आलेल्या रु.२५०० अग्रिम रकमेप्रमाणे रु.२,०५,०००/- रकमेचे समायोजन करण्यात आले. (वि.का.ठाणे)	२,०५,०००.००	०.००	०.००
	ह) मुं.गि.कामगार क्रीडा भवन (वेतन व भत्ते)	३०,२९,५५१.००	४०,११,१२२.००	३८,४१,६७२.००
	ळ)का.क.भवन,नागपूर (वेतन व भत्ते)	३८,६६,९३९.००	४१,०१,८५८.००	४९,३९,५०५.००
	क्ष)सहकार नगर, पुणे (वेतन व भत्ते)	१२,३३,८९८.००	१४,६३,३९३.००	१७,९४,७७५.००
	एकूण वेतन व भत्ते (अ ते क्ष)	२३,१६,४६,४९०.५०	२६,३७,०३,३२४.००	२८,०१,८६,५२९.००
५.	प्रशासकीय आकस्मिकता अवितरित संचयन नोटीसेस प्रसिध्दी व विधिज्ञ शुल्क इत्यादी	४०,६८,११२.००	२९,७०,४३२.००	२२,५३,५०९.००
६.	सेवानिवृत्ती वेतन निधी सहाय्य उपदान गुंतवणुक	१२,००,००,०००.०० १,५०,००,०००.००	१५,००,००,०००.०० २,००,००,०००.००	११,००,००,०००.०० १,७५,००,०००.००
७.	नविन पारिभाषित निवृत्ती वेतन योजनेअंतर्गत मंडळाचे सहाय	२९,६६,२८९.००	४०,४२,९०८.००	४४,५९,५१२.००
	एकूण (५ ते ७)	१४,२०,३४,४०१.००	१७,७०,१३,३४०.००	१३,४२,१३,०२१.००
	एकूण खर्च (१ ते ७)	५८,१४,३३,७५८.८२	६७,६७,२७,६१३.८१	६५,१३,४२,३९७.७०

अहवाल वर्षी कर्मचाऱ्यांच्या वेतन व भत्ते आणि प्रशासकीय खर्च यावर खालीलप्रमाणे रु.४१४४.००लाख एवढा खर्च झाला व सदर खर्चाचे एकूण उत्पन्नाशी (रु.७३५२.७९लाख) प्रमाण ५६.३५ टक्के आहे.

अ.क्र.	खर्चाचा तपशिल	रक्कम रुपये
--------	---------------	-------------

१)	वेतन व भत्ते	२८,०१,८६,५२९.००
२)	सेवानिवृत्ती वेतन निधी निकायकरीता वर्ग करण्यात आलेली रक्कम	११,००,००,०००.००
३)	उपदानाकरीता वर्ग केलेली रक्कम	१,७५,००,०००.००
४)	नविन पारिभाषित निवृत्ती वेतन योजने अंतर्गत मंडळाचे सहाय	४४,५९,५१२.००
५)	अधिनियमाच्या कलम ६ अ अन्वये अवितरीत संचयनासंबंधी नोटीसेस प्रसिध्दी खर्च	८,५४,८७९.००
६)	प्रशासकीय खर्च	८,००,४६९.००
७)	विधिज्ञ शुल्क	३,३०,१३२.००
८)	कर्मचाऱ्यांना गणवेश व धुलाई भत्ता	२,६८,०२९.००
	एकूण वेतन भत्ते व प्रशासकीय खर्च	४१,४३,९९,५५०.००

अवितरीत संचयन (अदा न केलेल्या संचित रकमा) :

महाराष्ट्र कामगार कल्याण निधी अधिनियम १९५३ च्या कक्षेत येणारे कारखाने, आस्थापना व व्यापारी संस्था यांच्याकडून विश्वस्त स्वरूपात मंडळाकडे जमा झालेली अवितरीत संचयनाची रक्कम अहवाल वर्षी रु.११,३२,०१,८०६.०३ प्राप्त झाली. मागील दोन वर्षी २०१३-१४ व २०१४-१५ मध्ये ही रक्कम अनुक्रमे रु.५,९१,९५,२२१.६३ व रु.७,२०,६७,८३७.८० मंडळाला प्राप्त झालेली होती.

अधिनियमाच्या कलम ६ अ (१) अन्वये अवितरीत संचयनाची अहवाल वर्षी रु.६,११,९५,७०३.३९ एवढी रक्कम स्वामित्वहीन म्हणून कामगार कल्याण निधीमध्ये जमा करण्यात आली. मागील दोन वर्षी ही रक्कम अनुक्रमे रु.३६५.२३ लाख व रु.४२०.६८ लाख अशी होती. मंडळाकडे अवितरीत संचयन म्हणून जमा झालेल्या रक्कमेमधून अहवाल वर्षी रु.१,४२,७१४.१८ कामगारांना व त्यांच्या वारसदारांना वेतन प्रदान अधिनियम, १९३६ अंतर्गत नियुक्त केलेल्या अधिकाऱ्यांच्या निर्णयानुसार परत करण्यात आले. त्यामागील दोन वर्षी अशी रक्कम रु.२,४१,३६८.०० व रु.४५,८०४.०० परत करण्यात आलेली होती. कामगारांनी व त्यांच्या वारसदारांनी केलेल्या मागणी/ दाव्यांची संख्या व त्यांना परत करण्यात आलेल्या रकमा पुढीलप्रमाणे आहेत.

वर्ष	दाव्यांची संख्या	परत केलेली रक्कम
२०१३-१४	०९	२,४९,३६८.००
२०१४-१५	१०	४५,८०४.००
२०१५-१६	१७	१,४२,७९४.९८

अवितरीत संचयन दाव्यासंबंधीच्या रकमा अवितरीत संचयन दावे अनामत खाती जमा :

अधिनियमाच्या कलम ६ अ मध्ये तरतुद केल्याप्रमाणे दावा करणाऱ्या कामगारांकडून अवितरीत संचयनासंबंधी प्रथम जाहिरात दिलेल्या दिनांकापासून ४ वर्षांच्या आत त्यांची रक्कम त्यांना परत मिळण्यासंबंधी प्राप्त झालेली विनंती/मागणी अर्ज वेतन प्रदान अधिनियम १९३६ नुसार निश्चित केलेल्या प्राधिकरणामुळे निर्णय देण्याकरीता पाठविल्यानंतर ज्या दाव्यांचे/अर्जांचे निर्णय त्या चार वर्षांच्या संस्करण कालावधीत संबंधित अधिकाऱ्यांकडून मंडळास प्राप्त झालेले नसतात, अशा दाव्यांच्या रकमा एकूण स्वामित्वहीन रक्कम ठरवितांना अवितरीत संचयनामधून वेगळ्या काढून त्या अवितरीत संचयन दावे अनामत खात्यात स्थलांतरित करण्यात येतात. अहवाल वर्षी रु.४५,४२९.०० अनामत खाती वर्ग केले असून कामगारांना रक्कम परत करण्यात आलेली नाही. मागील दोन वर्षी ही रक्कम रु.१८,३०७.०० व रु.१४,४९८.०० होती.

सेवानिवृत्ती वेतन :

मंडळाच्या निवृत्त कर्मचाऱ्यांना व अधिकाऱ्यांना आर्थिक वर्ष १९९१-९२ पासून प्रत्यक्षात सेवानिवृत्ती वेतन योजना लागू झाली. अहवाल वर्षी १-०४-२०१५ रोजी सेवानिवृत्ती वेतन निधी निकाय रक्कम रु.२१५०.०० लाख, सेवानिवृत्ती वेतन खात्यामध्ये रु.२,३३,७४,९९८.०८ इतकी रक्कम शिल्लक होती. अहवाल वर्षी या खात्यात मंडळाकडून सेवानिवृत्ती वेतन निधी सहाय्य म्हणून रक्कम रु.११००.०० लाख भविष्यातील दायित्व विचारात घेऊन वर्ग करण्यात आले आहे.

सेवानिवृत्ती वेतननिधी निकायावरील व्याज रक्कम रु.१,९१,५६,१७२.०० जमा झाले. अहवाल वर्षी सेवानिवृत्ती वेतनधारकांना रु.९,७८,३६,५२८.७५ इतकी रक्कम सेवानिवृत्ती वेतन म्हणून अदा केली. २०१५-१६ या अहवाल वर्षाअखेरीस निधी निकाय रु.२५८०.०० लाख इतकी रक्कम शिल्लक असून सेवानिवृत्ती वेतन खात्यामध्ये रु.१,०९,०७,०५६.०८ फक्त शिल्लक आहे.

सेवानिवृत्ती वेतन योजनेतर्गत सेवानिवृत्ती वेतनधारकांना उपदान रक्कम अदा करण्यासाठी दिनांक १.४.२०१५ रोजी रु.३००.०० लाख निधी निकाय रक्कम शिल्लक होती. तसेच दिनांक १-४-२०१५ रोजी उपदान बँक खात्यामध्ये (चालू खाते) रु.१,१४,०६,००३.०५ इतकी रक्कम शिल्लक होती व त्या खात्यात मंडळाकडून अहवालवर्षी उपदान सहाय्य म्हणून रु.१७५.०० लाख उपदान निधी मिळाला. त्याचप्रमाणे निधी निकायावरील व्याज रक्कम रु.१४,६५,५४७.०० जमा झाले. अहवाल वर्षी सेवानिवृत्ती वेतनधारकांना उपदानापोटी रु.४८,६९,६८८.०० एवढी रक्कम अदा करण्यांत आली असून वर्षाअखेरीस

उपदान सहाय्य निधी रु.४००.०० लाख मुदत ठेवीच्या स्वरुपात शिल्लक आहेत आणि बँकेतील चालू खात्यामध्ये रु.१,६२,८८,२८४.०५ एवढी रक्कम शिल्लक आहे.

नविन पारिभाषित अंशदान निवृत्ती वेतन योजना :

शासन निर्णय, वित्त विभाग क्रमांक अंनिओ/१००५/१२६/सेवा-४ दि.३१-१०-२००५ नुसार दि.१/११/२००५ रोजी किंवा त्यानंतर पुर्णवेळ नियुक्त झालेल्या मंडळाच्या सर्व अधिकारी / कर्मचाऱ्यांना नविन पारिभाषित अंशदान निवृत्ती वेतन योजना लागू करण्यात आलेली असून सदर योजनेअंतर्गत दि.३१/०३/२०१६ अखेरपर्यंत एकुण ३३५ एवढे अधिकारी / कर्मचारी कार्यरत आहेत.

नविन पारिभाषित अंशदान निवृत्ती वेतन योजने अंतर्गत गतवर्षी दि.०१/०४/२०१५ रोजी आरंभीची शिल्लक बँकेतील ठेवी रक्कम रु.२,३२,२५,०००.०० व चालू खात्यातील शिल्लक रक्कम रु.८,६४,३४८.०० अशी एकुण रक्कम रु.२,४०,८९,३४८.०० होती. अहवाल वर्षी बँकेतील गुंतवणूक केलेल्या ठेवीवरील व्याज रक्कम रु.२४,३५,४६७.९० एवढे प्राप्त झाले.

अहवाल वर्षी नविन पारिभाषित अंशदान निवृत्ती वेतन योजने अंतर्गत अधिकारी / कर्मचाऱ्यांच्या वेतनातून नियमाप्रमाणे कपात करण्यात आलेली एकुण रक्कम रु.५२,६५८५६.०० एवढी जमा झाली असून त्या अनुषंगाने मंडळाच्या सहायाची एकुण रक्कम रु.४४,५९,५१२.०० एवढी मंडळाच्या निधीतून वर्ग करण्यात आली असून अहवाल वर्षी सेवानिवृत्त झालेल्या कर्मचाऱ्यांना रक्कम रु.५,६७,०४७.०० एवढी रक्कम प्रदान करण्यात आलेली आहे.

नविन पारिभाषित अंशदान निवृत्ती वेतन योजने अंतर्गत अहवाल वर्षी बँक आकार रक्कम रु.२९०.०० वजा जाता दि.३१/०३/२०१६ रोजी बँकेतील ठेवी अंतर्गत शिल्लक असलेली अखेरची रक्कम रु.३,४६,२५,०००.०० इतकी असून चालू खात्यातील शिल्लक रक्कम रु.१०,५७,८४६.९० अशी एकुण रक्कम रु.३,५६,८२,८४६.९० इतकी शिल्लक आहे.

महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ
जमा आणि खर्चाचे दि. ०१/०४/२०१५ ते ३१/०३/२०१६ पर्यंतचे विवरणपत्र
अधिनियमाच्या कलम ६-अ (३) अन्वये अवितीरित संचयन रकमेचा तपशील

जमा	रक्कम	खर्च	रक्कम
दि. १ एप्रिल २०१५ रोजीची आरंभीची शिल्लक		अधिनियमाच्या कलम ६-अ(३)(९) अन्वये अवितीरित संचयनामधून	६११९५७०३.३९
बँकेतील मुदत ठेवी		स्वामित्वहिन रक्कम म्हणून अनामत खाती वर्ग झालेली रक्कम	
अवितीरित संचयानाची रक्कम	३०३१०००००.००	दिनांक ०१.०४.२०१५ ते ३१.०३.२०१६	
अवितीरित संचयानाच्या अनियमित दाव्याच्या अनामत खाती रक्कम	१००००००.००	अधिनियमाच्या कलम ६-अ(५) अन्वये अवितीरित संचयनामधून	
बँकेतील शिल्लक रक्कम		कामगारांना परत केलेल्या रक्कमा दि.०१.०४.२०१५ ते ३१.०३.२०१६	१४२७१४.१८
अवितीरित संचयानाची रक्कम	१४११४१९२.७६	अवितीरित संचयनामधून अवितीरित संचयन दावे अनामत खाती वर्ग	४५४२१.००
अवितीरित संचयानाच्या अनियमित दाव्याच्या अनामत खाती रक्कम	३२५१०३.९३	करण्यात आलेली रक्कम दिनांक ०१.०४.२०१५ ते ३१.०३.२०१६	
राष्ट्रीय बचत योजना प्रमाणपत्रे अवितीरित संचयन रक्कम	१८२५५.००	अवितीरित संचयन दावे अनामत खात्यामधून कामगारांना परत केलेल्या	०.००
अधिनियमाच्या कलम ६-अ(३) अन्वये अवितीरित संचयना खाती	११३२०८८०६.०३	रक्कमा दिनांक ०१.०४.२०१५ ते ३१.०३.२०१६	
मिळालेली दि.०१.०४.२०१५ते ३१.०३.२०१६ पर्यंतची रक्कम		बँकेतील मुदत ठेवी	
अवितीरित संचयनामधून अवितीरित संचयन दावे अनामत खाती वर्ग		अवितीरित संचयानाची रक्कम	३६७६०००००.००
करण्यात आलेली रक्कम दिनांक ०१.०४.२०१५ ते ३१.०३.२०१६	४५४२१.००	अवितीरित संचयानाच्या अनिर्णित दाव्याच्या अनामत खाती रक्कम	१००००००.००
		बँकेतील शिल्लक रक्कम	
		अवितीरित संचयानाची रक्कम	१४३९१६०.२२

		अवितरीत संचयानाच्या अनियमित दाव्याच्या अनामत खाली रक्कम	३७०५२४.९३
		राष्ट्रीय बचत योजना प्रमाणपत्रे अवितरीत संचयन रक्कम	१८२५५.००
एकूण जमा रुपये	४३१८११७७८.७२	एकूण खर्च रुपये	४३१८११७७८.७२

१०६

महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ

सेवानिवृत्ती वेतनाचे सन २०१५-१६ या आर्थिक वर्षातील जमा खर्चाचे विवरणपत्र

२	३	४	५	६	७
जमेचा तपशिल	रुपये	रुपये	खर्चाचा तपशिल	रुपये	रुपये
दि.१.४.२०१५ रोजीची शिल्लक. अ) मुदत ठेवी (पेन्शन कॉरपस) ब) मुदत ठेवी (उपदान कॉरपस) क) बँकेतील शिल्लक, पेन्शन ड) बँकेतील शिल्लक, उपदान	२१,५०,००,०००.०० ३,००,००,०००.०० २,३३,७४,९९८.०८ १,१४,०६,००३.०५	२७,९७,८१,००१.१३	सेवानिवृत्ती वेतनधारकांना अदा केलेली रक्कम		९,७८,३६,५२८.००
मंडळाकडून निवृत्तीवेतनासाठी वर्ग केलेली रक्कम		११,००,००,०००.००	उपदानासाठी अदा केलेली रक्कम		५०,४६,२११.००
मंडळाकडून उपदानासाठी वर्ग केलेली रक्कम		१,७५,००,०००.००	बँकेने आकारलेले कमिशन पेन्शन कमिशन उपदान कमिशन		१,१६४.००
सेवानिवृत्ती वेतन मुदत ठेवीवरील व्याज		१,९१,५६,१७२.००			
उपदान मुदत ठेवीवरील व्याज		१४,६५,५४७.००			
एम टी क्रेडीट		६,४४,५६८.००	दि.३१.३.२०१६ रोजीची शिल्लक अ) मुदत ठेवी (पेन्शन कॉरपस) ब) मुदत ठेवी (उपदान कॉरपस)	२५,८०,००,०००.०० ४,००,००,०००.०० १,०९,०७,०५६.०८	३२,५०,१८,८१७.१३

			क) बैंकेतील शिल्लक, पेन्शन ड) बैंकेतील शिल्लक, उपदान	१,६१,११,७६१.०५	
एकुण जमा		४२,७९,०२,७२०.१३	एकुण खर्च		४२,७९,०२,७२०.१३

महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ
नविन पारिभाषित अंशदान निवृत्ती वेतन योजना या खात्यामध्ये असलेल्या जमा / खर्चाचा तपशील
(दि.१/११/२००५ पासून अंमलात आलेली योजना)
दि.०१/०४/२०१५ ते ३१/०३/२०१६

अ.क्र.	तपशील	रक्कम	अ.क्र.	तपशील	रक्कम
१	दि.०१/०४/२०१५ रोजी आरंभीची शिल्लक		१	सन २०१५-१६ या आर्थिक वर्षामध्ये नविन पारिभाषित अंशदान निवृत्ती वेतन योजनेअंतर्गत सेवा निवृत्ती धारकांना अदा केलेली रक्कम	५,६७,०४७.००
	अ) बँकेतील ठेवी	२,३२,२५,०००.००			
	ब) चालू खात्यातील शिल्लक	८,६४,३४८.००	२	बँक आकार	२९०.००
	सन २०१५-१६ या आर्थिक वर्षातील जमा				
१	बँकेतील गुंतवणूक केलेल्या ठेवीवरील जमा व्याज	२४,३५,४६७.९०	३	दिनांक ३१/०३/२०१६ रोजीची अखेरची शिल्लक	
२	कर्मचारी / अधिकारी यांच्या वेतनातून नविन पारिभाषित अंशदान निवृत्ती वेतन योजनेअंतर्गत कपात केलेली रक्कम	५२,६५,८५६.००		अ) बँकेतील ठेवी ब) चालू खात्यातील शिल्लक	३,४६,२५,०००.०० १०,५७,८४६.९०
३	नविन पारिभाषित अंशदान निवृत्ती वेतन योजनेअंतर्गत मंडळाच्या सहायाची रक्कम	४४,५९,५१२.००			
	एकुण	३,६२,५०,१८३.९०		एकुण	३,६२,५०,१८३.९०

महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ

जमा आणि खर्चाचे १ एप्रिल २०१५ ते ३१ मार्च २०१६ पर्यंतचे विवरण पत्र

ज मा			ख र्च		
अ.क्र	त प शि ल	र व्क म	अ.क्र	त प शि ल	रक्कम
	१ एप्रिल २०१५ रोजी आरंभीची शिल्लक				
१.	मध्यवर्ती कार्यालय, मुंबई परिशिष्ट 'अ'	८८,९८,४३,०८९.३३	१.	अधिकाऱ्यांचे वेतन	३५,५१,०४२.००
२.	विभागीय कार्यालय, मुंबई परिशिष्ट 'ब'	७३,५४,७५४.८४	२.	प्रशासकीय तथा पर्यवेक्षकीय कर्मचाऱ्यांचे वेतन	२,३८,७९,४६२.००
३.	विभागीय कार्यालय, ठाणे, परिशिष्ट 'क'	४१,९०,८११.४५	३.	कार्यक्रम कर्मचाऱ्यांचे वेतन	७,४०,३०,८४६.००
४.	विभागीय कार्यालय, पुणे, परिशिष्ट 'ड'	७७,७५,१५२.९१	४.	शैक्षणिक तथा तत्सम कर्मचाऱ्यांचे वेतन	२,४८,१६,७८४.००
५.	विभागीय कार्यालय, औरंगाबाद, परिशिष्ट 'इ'	२९,७७,४१९.९३			
६.	विभागीय कार्यालय, नागपूर, परिशिष्ट 'ई'	५५,४९,४००.४२	५.	अधिकाऱ्यांचे भत्ते	५०,१०,३५५.००
७.	विभागीय कार्यालय, अकोला, परिशिष्ट 'फ'	४८,२५,६७९.३७	६.	प्रशासकीय तथा पर्यवेक्षकीय कर्मचाऱ्यांचे भत्ते	३,१९,३६,२५६.००
८.	मुं. गि. कामगार क्रीडा भवन, मुंबई परिशिष्ट 'ग'	१९,३७,८९०.९८	७.	कार्यक्रम कर्मचाऱ्यांचे भत्ते	८,८६,६२,९९९.००
९.	विभागीय कार्यालय, नाशिक परिशिष्ट 'ह'	३८,३६,८१६.८६	८.	शैक्षणिक तथा तत्सम कर्मचाऱ्यांचे भत्ते	५२,२४,३०१.००
१०.	इतर शिल्लक परिशिष्ट 'ज' (-)	५९,२८,३७६.९३			
११.	अधिनियमाच्या कलम ६-अ (९) अन्वये अवितरीत संचयना मधून कामगार कल्याण निधीमध्ये स्थलांतरीत झालेली रक्कम	६,११,९५,७०३.३९		इतर सवलती	
			९.	रजेच्या काळातील वेतन तरतूदीमधून खर्च	६८,५०,२५७.००
			१०.	मंडळाच्या कर्मचाऱ्यांना वैद्यकीय सहाय्य	४१,८३,०००.००
१२.	दंड	२३,६२,२१२.००	११.	रजेच्या काळातील प्रवास सवलत	१,२२,२१८.००
१३.	अधिनियमाच्या कलम ६-ब अन्वये दंडादाखल व्याज	९९,७९,२५९.००	१२.	अधिकारी व कर्मचाऱ्यांचे प्रवास भत्ते	७,२५,९५३.००
१४.	देण ग्या	८,१६,०००.००	१३.	अधिकारी व कर्मचाऱ्यांचे स्थलांतरार्थ प्रवास भत्ते	७९,९८६.००
			१४.	मंडळाच्या सदस्यांचे मानधन व प्रवास भत्ते	५,३७,११८.००
१५.	अधिनियमाच्या कलम ६बब अन्वये कामगार कल्याण	५३,३३,७०,०३५.००	१५.	आकस्मिकता :- सामाजिक सामुदायिक गरजा	५१,२२,७७८.००

निधी सहायाची वर्गणी			शिशु संगोपनालये रु. १८,५५,५२६.०० शिशु संस्कार शाळा रु. ३२,६७,२५२.०० अनावर्ती. रु. ६,९४,४६२.०० आवर्ती रु. २५,३२,८४९.०० इतर रु. ३९,९४९.००	
१. कामगार रु. १०,६३,४२,५०९.००				
२. मालक रु. ३१,९०,२७,५२६.००				
३. शासन रु. १०,८०,००,०००.००				
	बेरीज पूढे चालू	१,५३,००,८५,८४७.७५		बेरीज पूढे चालू २७,४७,३३,३५५.००

109

	मागील पानावरून	१,५३,००,८५,८४७.७५		मागील पानावरून	२७,४७,३३,३५५.००
१६. अन्य संकीर्ण जमा :-		१,४९,८७,९६७.००			४५,२००.००
१. हरविलेल्या पुस्तकांची किंमत वसुली रु. १,७६०.००			१६. शिवण वर्ग -		
२. रद्दी विक्रीची भरणा रक्कम रु. १,०५,६९७.००			अनावर्ती - रु. ६,७४०.००		
३. कर्मचाऱ्यांकडून दंड वसुली रु. ४,९९५.००			आवर्ती - रु. ३८,४६०.००		
४. संकीर्ण जमा रु. १५,८७,८९९.००					
५. वीज आकार रु. ६,४५,५०९.००					
६. भाडे आकार व कर रु. ४९,७९,६२२.००					
७. जाहिरात आकार रु. ०.००					
८. इतर संकीर्ण प्रवेश शुल्क रु. १०,२४,२८९.००					
९. निरुपयोगी वस्तुची विक्री रु. २५,३०४.००					

१०. खेळ व नाट्य प्रवेश शुल्क रु. ७,४३,७२२.००					
११. अभ्यासिका रु. ५,२९,३००.००					
१२. कराटे/योगावर्ग रु. १५,४८,४२३.००					
१३. व्यायामशाळा शुल्क रु. १३,८९,९९८.००					
१४. ग्रंथपेढी (पाठ्यपुस्तक योजना) रु.			१८.	रोजगार विनिमय योजना	०.००
१५. फॅशन डिझाईन / सौंदर्य शास्त्रवर्ग रु. ६२,५०५.००			१९.	महिलांकरीता पूरक उद्योग	०.००
१६. इंग्रजी भाषा संभाषण प्रशिक्षण रु. ६,८६,६७०.००			२०.	शिवणयंत्रे (खरेदी /दुरुस्ती)	५९,९६५.००
१७. २५/७५ टक्के अंतर्गत योजना रु.१५,५३,६९०.००			२१.	केंद्रांतर्गत वाचनालये (दैनिके आणि मासिके इ.)	९,७९,३२९.००
१८. टेबल टेनिस रु.			२२.	केंद्रांतर्गत ग्रंथालये (पुस्तक खरेदीसह)	१,३५,५७२.००
१९. वाहन चालक प्रशिक्षण वर्ग रु. ५५,०००.००			२३.	कामगार शिक्षण	४६,८०,७६६.००
१७. अनुदान तत्वावर शिवणयंत्र पुरविणे		११,०६०.००	२४.	मनोरंजन व इतर करमणूक	१,४९,०२,९००.००
१८. शिशु संस्कार शाळा, शिशु मंदिरे, संगोपनालये, हस्तव्यवसाय शुल्क		१७,४८,९०५.००		१) संगीत व सामाजिक मेळावे रु.३८,२२,६२०.००	
१९. शिवण वर्ग शुल्क		८,४८,९६०.००		२) प्रदर्शन रु. ८,९३५.००	
२०. संगणक वर्ग शुल्क		५,४८,२४०.००		३) दृक प्रशिक्षण व चित्रपट रु. ०.००	
२१. सर्वसाधारण सभासद शुल्क		५३,४२,९५२.००		४) राष्ट्रीय दिन व सोहळे रु. २८,४६,५४६.००	
२२. सरकारी कर्ज रोख्यावरील व्याज		०.००		५) नाट्य व नाट्य महोत्सव रु.६९,२९,९४२.००	
				६) बालवीर व वीरबाला रु. ४,४६४.००	
				७) सहली व सफरी रु. १२,९८,३९३.००	
	बेरीज पूढे चालू	१,५५,३५,७३,९३९.७५		बेरीज पूढे चालू	२९,४७,२८,२७९.००

	मागील पानावरून	१,५५,३५,७३,९३९.७५		मागील पानावरून	२९,४७,२८,२७९.००
२३.	बँकेतील ठेवीवरील व्याज	८,९७,००,०५६.५२	२५.	खेळ व स्पर्धा	७,६६,९८०.००
२४.	मुंबई गिरणी कामगार क्रीडा भवन (महसुल)	७५,२६,२९४.००		१) सामने ,वाहनखर्च, अल्पोपहार	रु. ४,७०,९८५.००
२५.	राजे रघुजीनगर, नागपूर (महसुल)	४४,८९,९४९.००		२) प्रवेश शुल्क	रु. ०.००
२६.	सहकार नगर, पुणे (महसुल)	२३,५९,९३९.००		३) प्राथमिक उपचार	रु. ०.००
				४) पारितोषिके	रु. ०.००
				५) खेळ साहित्य	रु. ०.००
				६) वार्षिक क्रीडा स्पर्धा व संकीर्ण	रु. २,७८,५९८.००
				७) अनावर्ती	रु. ९८,९९७.००
			२६.	फर्निचर	९३,४६,०५९.००
			२७.	वीज व दिवाबत्ती	६९,३४,७९३.००
				अनावर्ती	रु. ०.००
				आवर्ती	रु.६९,३४,७९३.००
			२८.	भाडे, आकार व कर	८६,७२,९०५.००
३५.	अनामत रक्कम	३९,९९,८०५.००		खाजगी इमारतीचे भाडे	
	शिवण वर्ग अनामत	रु. ०.००		व इतर कर	रु.५६,९४,६३२.००
	रिट्रेन्शन मनी	रु. ३,००,२७७.००		सरकारी इमारतीचे भाडे	रु.२९,७८,२७३.००
	इसारा अनामत	रु. ७,५९,९९९.००	२९.	डाक विनिमय व बँक आकार	९८,३९,९७५.७०
	अन्य अनामत	रु.९८,७९,०२८.००	३०.	मुद्रण व लेखन सामुग्री	९७,९४,६७६.००
	ग्रंथालय अनामत	रु. २,९९,८८०.००		अनावर्ती	रु. ०.००
	सेवा शुल्क अनामत	रु. ७,७७,४२९.००		आवर्ती	रु.९७,९४,६७६.००
	सुरक्षा अनामत	रु. ०.००	३१.	वा ह ने	९२,७७,०९६.००
३६.	भविष्य निर्वाह निधीच्या गुंतवणूकीवरील व्याज	९,२०,३३,९९३.०२		इंधन व दुरुस्ती	रु.९२,७७,०९६.००
				वाहन खरेदी	रु. ०.००
३७.	नवीन परिभाषित अंशदान सेवा निवृत्ती वेतन योजनेअंतर्गत प्राप्त झालेली रक्कम	५९,६०,८९२.००	३२.	रेडिओ, घड्याळे, वाद्ये इ.पुनर्खरेदी	०.००
			३३.	इमारतींची दुरुस्ती व परिरक्षण	९३,६६,०३८.००
३८.	नवीन परिभाषित अंशदान निवृत्ती वेतन योजनेअंतर्गत	७९५.००	३४.	सुरक्षा रक्षक	९,९७,६७,२२३.००

मंडळाच्या सहाय्याची जमा केलेली रक्कम		३५.	साहित्यांची दुरुस्ती	१,५५,६८७.००
		३६.	केंद्रांना प्राथमिक सुविधा पुरविणे	१,३३,५२४.००
बेरीज पुढे चालू	१,६७,८८,३६,६९५.२९		बेरीज पुढे चालू	३३,७९,०३,९४७.७०

111

मागील पानावरून	१,६७,८८,३६,६९५.२९	मागील पानावरून	३३,७९,०३,९४७.७०
		३७.	संकीर्ण खर्च
			१) प्रवास खर्च रु.४,२४,०४७.००
			२) रोजंदारी रु.३,६३,००३.००
			३) अन्य संकीर्ण रु.२,७३,५५९.००
			४) गणवेश व धुलाईभत्ता रु.२,६८,०२९.००
		३८.	प्रशासकीय आकस्मिक खर्च
		३९.	नोटीस प्रसिध्दी खर्च
		४०.	विधिज्ञ शुल्क
		४१.	सेवानिवृत्ती वेतनासाठी वर्ग केलेली रक्कम
		४२.	उपदानासाठी वर्ग केलेली रक्कम
			विस्तार- विकास कार्यक्रम
		४३.	कामगार कल्याण केंद्र सुरु करणे (ग्रामिण) रु. ०.०० (शहरी) रु. ७,३५०.००
		४४.	विदेशी भाषा प्रशिक्षण
		४५.	गुणवंत कामगार कल्याण पुरस्कार
		४६.	अपंग कर्मचाऱ्यांना प्रशिक्षण
		४७.	समिती पध्दतीवर सहकारी साखर कारखाना परिसरात कामगार कल्याण केंद्र सुरु करणे
		४८.	संगणक खरेदी/दुरुस्ती (कार्यालयासाठी खर्च)
		४९.	संगणक प्रशिक्षण वर्ग
		५०.	संगणक - अवेरनेस (एम.एस.सी.आय.टी.)
		५०.	कामगार आरोग्य शिक्षण
		५१.	व्यसन मुक्ती

			५२.	कबड्डी स्पर्धा	२९,७९,९५७.००
			५३.	कायदेविषयक मोफत सल्ला	७,४५०.००
			५४.	अनुदान तत्वावर शिवणयंत्रे पुरविणे	५४,३००.००
			५५.	टेबल टेनिस प्रशिक्षण शिबीर	५,३६,४००.००
	बेरीज पूढे चालू	१,६७,८८,३६,६९५.२९		बेरीज पूढे चालू	४७,७८,२१,९६३.७०

112

	मागील पानावरून	१,६७,८८,३६,६९५.२९		मागील पानावरून	४७,७८,२१,९६३.७०
			५६.	मानव संसाधन विकास	६९,९७०.००
			५७.	कामगार कल्याण कार्य प्रचार व प्रसार	१०,८२,८९९.००
			५८.	सेवांतर्गत प्रशिक्षण	५,४४,८९३.००
			५९.	एस.एस.सी.विद्यार्थ्यांना प्रशिक्षण	६,३५०.००
			६०.	सर्वसाधारण शिष्यवृत्त्या	१०,०५,८७,८५०.००
			६१.	उच्च शिक्षणाकरीता परदेशात जाण्याकरिता शिष्यवृत्ती	२५,००,०००.००
			६२.	क्रीडा शिष्यवृत्ती	८,५४,०००.००
			६३.	ग्रंथपेढी (पाठ्यपुस्तक योजना)	३५,२७,८५०.००
			६४.	असाध्य रोग सहाय्यता योजना	१,०६,९०,५००.००
			६५.	स्वयंरोजगार प्रशिक्षण	६,०३,८६८.००
			६६.	कामगार साहित्य संमेलन	३,३२०.००
			६७.	इंग्रजी संभाषण वर्ग	१२,९३,८००.००
			६८.	पुस्तक प्रकाशन योजना	७३,९१०.००
			६९.	संगणक प्रणाली विकसीत करणे	४,३२५.००
			७०.	क्रीडा मार्गदर्शन शिबिर	१४,१५०.००
			७१.	स्पर्धा परिक्षा मार्गदर्शन	१,६५,५९९.००
			७२.	योगावर्ग /नृत्यवर्ग /कराटे वर्ग	२०,१७,०८९.००
			७३.	२५/७५ टक्के अंतर्गत योजना	११,४७,७५८.००
			७४.	अपंग कर्मचार्यांना तांत्रिक उपकरण घेण्यासाठी अर्थसहाय	५०,०००.००
			७५.	वाहन चालक प्रशिक्षण कोर्स	२,५१,०६०.००

			७४. कामगार कल्याण केंद्र इमारती बांधकामे १. ल.क. भवन, नांदेड रु. ११,३१,४७२.०० २. का.क.भवन, मुंबई रु. १०,०००.०० ३. का.क.भवन, पिंपरी, पुणे रु. २,०५,१००.००	१३,४६,५७२.००
	बेरीज पूढे चालू	१,६७,८८,३६,६९५.२९	बेरीज पूढे चालू	६०,४६,५७,७२६.७०

113

	मागील पानावरून	१,६७,८८,३६,६९५.२९	मागील पानावरून	६०,४६,५७,७२६.७०
			७५. राजे रघुजीनगर, नागपूर १) वेतन व भत्ते रु. ४९,३९,५०५.०० २) आकस्मिकता रु. ६०,९९,९२८.००	१,१०,३९,४३३.००
			७६. मुंबई गिरणी कामगार क्रीडा भवन १) वेतन व भत्ते रु. ३८,४९,६७२.०० २) आकस्मिकता रु. ६६,९२,५३६.००	१,०५,३४,२०८.००
			७७. सहकार नगर पुणे १) वेतन व भत्ते रु. १७,९४,७७५.०० २) आकस्मिकता रु. २८,३७,७९४.००	४६,३२,५६९.००
			७८. अनामत रकमा सेवाशुल्क रु. ५,७३,०२५.०० रिटेशन मनी रु. ५,८६,१२६.०० इसारा रक्कम रु. २४,७०,८५९.०० अन्य अनामत रु. २०,३९,९६३.०० ग्रंथालय अनामत रु. ८,६९०.०० सुरक्षा अनामत रु. ०.००	५६,७०,५७५.००
			७९. भविष्य निर्वाह निधी रक्कमेवरील व्याज	१,१४,८०,७५९.००
			८०. नवीन परिभाषित अंशदान निवृत्ती वेतन योजनेअंतर्गत वर्गणी	५२,३६,२५७.००

			८१.	नवीन परिभाषित अंशदान निवृत्ती वेतन योजनेअंतर्गत मंडळाचे सहाय्य	४४,५९,५१२.००
			८२.	मंडळाच्या उत्पन्नावर आयकर	१,६०,२६,९४९.००
	बेरीज पूढे चालू	१,६७,८८,३६,६९५.२९		बेरीज पूढे चालू	६७,३७,२९,९८८.७०

114

	मागील पानावरून	१,६७,८८,३६,६९५.२९		मागील पानावरून	६७,३७,२९,९८८.७०
			८३.	३१ मार्च २०१६ रोजी अखेरची शिल्लक	
				१.मध्यवर्ती कार्यालय, मुंबई (परिशिष्ट 'अ')	९७,०३,५६,९८०.९६
				२.विभागीय कार्यालय, मुंबई (परिशिष्ट 'ब')	७०,५९,९५०.८४
				३.विभागीय कार्यालय, ठाणे (परिशिष्ट 'क')	४९,९८,०८५.४५
				४.विभागीय कार्यालय, पूणे (परिशिष्ट 'ड')	१,०९,३०,६८९.९९
				५.विभागीय कार्यालय, औरंगाबाद (परिशिष्ट 'इ')	६९,२६,८३३.९३
				६.विभागीय कार्यालय, नागपूर (परिशिष्ट 'ई')	६०,२९,२४६.४२
				७.विभागीय कार्यालय, अकोला (परिशिष्ट 'फ')	४०,७७,४४६.३७
				८.कामगार क्रीडा भवन, मुंबई (परिशिष्ट 'ग')	१४,३५,९२४.९८
				९.विभागीय कार्यालय, नाशिक (परिशिष्ट 'ह')	४८,९६,४२७.८६
				१०.इतर (परिशिष्ट 'ज') (-)	९९,९६,०७९.३३
	एकूण रु.	१,६७,८८,३६,६९५.२९		एकूण रु.	१,६७,८८,३६,६९५.२९

कलम ४ - (ख)(बारा)

नमुना (ब)

सन २०१४-२०१५ या वर्षातील कार्यक्रम व योजनेच्या लाभार्थीची माहिती.

१) कल्याणकारी कार्यक्रम :-

महाराष्ट्रातील विविध भागात मंडळाचे २३३ कामगार कल्याण केंद्र कार्यरत आहेत. सर्वसाधारणपणे या कामगार कल्याण केंद्रांमध्ये आयोजित करण्यात येणा-या कल्याणकारी कार्यक्रमांची विभागणी पुढीलप्रमाणे करता येईल.

अ) राष्ट्रीय पुरुष / थोर नेत्यांची जयंती / पुण्यतिथी दिन व अन्य राष्ट्रीय दिन :

महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळाच्या वतीने अहवाल वर्षी राज्यातील सर्व केंद्रांमध्ये राष्ट्रीय पुरुष / थोर नेत्यांची जयंती / पुण्यतिथी दिन व अन्य राष्ट्रीय दिन कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले.

क्र.	कार्यक्रम	दिनांक	कार्यक्रमाचे स्वरूप
१.	महात्मा ज्योतिबा फुले जयंती	११ एप्रिल २०१५	प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करण्यात आला.
२.	डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर जयंती	१४ एप्रिल २०१५	--"--
३.	महात्मा बसवेश्वर जयंती	२१ एप्रिल २०१५	--"--
४.	महाराणा प्रतापसिंह जयंती	२० मे २०१५	--"--
५.	दहशतवाद व हिंसाचार विरोधी दिवस	२१ मे २०१५	दहशतवाद व हिंसाचार विरोधी दिनानिमित्ताने दहशतवाद व हिंसाचार विरोधी प्रतिज्ञा घेण्यात आली.

६.	राजर्षि शाहू महाराज जयंती	२६ जून २०१५	प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करण्यात आला.
७.	वंसतराव नाईक जयंती	१ जुलै २०१५	--"--
८.	लोकमान्य बाळ गंगाधर टिळक पुण्यतिथी	२३ जुलै २०१५	--"--
९.	लोकशाहीर अण्णा भाऊ साठे जयंती	१ ऑगस्ट २०१५	--"--
१०.	क्रांतिसिंह नाना पाटील जयंती	३ ऑगस्ट २०१५	--"--
११.	सद्भावना दिवस	२० ऑगस्ट २०१५	सद्भावना दिनानिमित्ताने सामुहिकपणे सद्भावना प्रतिज्ञा देण्यात आली.
१२.	पंडित दिनदयाळ उपाध्याय जयंती- अंत्योदय दिवस	२५ सप्टेंबर २०१५	प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करण्यात आला.
१३.	महात्मा गांधी जयंती	२ ऑक्टोबर २०१५	--"--
१४.	लाल बहादूर शास्त्री जयंती	२ ऑक्टोबर २०१५	--"--
१५.	महर्षि वाल्मिकी जयंती	२७ ऑक्टोबर २०१५	प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करण्यात आला.
१६.	इंदिरा गांधी पुण्यतिथी व राष्ट्रीय संकल्प दिन	३१ ऑक्टोबर २०१५	--"--
१७.	वल्लभभाई पटेल जयंती	३१ ऑक्टोबर २०१५	--"--
१८.	पंडित जवाहरलाल नेहरु जयंती	१४ नोव्हेंबर २०१५	--"--
१९.	इंदिरा गांधी जयंती व राष्ट्रीय एकात्मता दिन	१९ नोव्हेंबर २०१५	प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करण्यात आला व राष्ट्रीय एकात्मतेची शपथ घेण्यात

			आली.
२०.	संविधान दिन	२६ नोव्हेंबर २०१५	संविधान दिवसानिमित्तने भारतीय संविधानाच्या उद्देशिकेचे सामुहिक वाचन करण्यात आले.
२१.	सावित्रीबाई फुले जयंती	३ जानेवारी २०१६	प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करण्यात आला.
२२.	जिजाऊ माँसाहेब जयंती	१२ जानेवारी २०१६	--"--
२३.	नेताजी सुभाषचंद्र बोस जयंती	२३ जानेवारी २०१६	--"--
२४.	छत्रपती शिवाजी महाराज जयंती	१९ फेब्रुवारी २०१६	--"--
२५.	यशवंतराव चव्हाण जयंती	१२ मार्च २०१६	--"--
२६.	शहिद दिन	२३ मार्च २०१६	शहिद भगतसिंग, सुखदेव व राजगुरू यांच्या प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करण्यात आले.

वरील प्रमाणे सर्व राष्ट्रीय पुरुष/थोर नेत्यांची जयंती /पुण्यतिथी दिन त्या त्या दिवशी प्रमुख पाहुण्यांच्या उपस्थितीत कार्यक्रम घेण्यात आले. तसेच अन्य राष्ट्रीय विशेष दिन कार्यक्रमांचे केंद्र व गट स्तरावर आयोजन करण्यात आले.त्या कार्यक्रमांची माहिती खालील प्रमाणे आहे.

१) आंतरराष्ट्रीय कामगार दिन व महाराष्ट्र दिन - १ मे २०१५

१ मे २०१५ आंतरराष्ट्रीय कामगार दिन व महाराष्ट्र दिना निमित्त केंद्र स्तरावर कामगारांशी संबंधित विविध विषयांवर व्याख्यान / परिसंवाद कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. विविध आस्थापनांचे व्यवस्थापक, कामगार नेते, कामगार व कामगार कुटुंबिय तसेच केंद्र सभासदांना सहभागी करून घेण्यात आले.

गट कार्यालय अंधेरी अंतर्गत कामगार कल्याण केंद्र,गोरेगांव येथे कामगार मेळावा व परिसंवादाचे आयोजन करण्यांत आले होते. कामगार विषयक कायदे या विषयांवर श्री.देवीदास पंडागळे,संचालक,महाराष्ट्र वाईज वेब न्युज व श्री.प्रकाश खरात,साहित्यिक व जेष्ठ कवी यांनी व्याख्यान दिले.या कार्यक्रमाला महानंदा दुग्ध शाळेचे व्यवस्थापक श्री.एल.एस.गोपाळे प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित होते.

गट कार्यालय ठाणे अंतर्गत येणाऱ्या कामगार कल्याण केंद्र, सेंचुरी रेआँन,शहाड येथे कामगार विषयक कायदे या विषयांवर व्याख्यानाच्या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यांत आले होते.सदर कार्यक्रमांत कामगार नेते श्री.नंदकिशोर शेवाळे व श्री.उमेश सिंग यांनी कामगार विषयक कायद्याबाबत तपशिलवार माहिती दिली. या कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणून श्री.आर.बी.सिंग,डी.पी.ओ.सेंचुरी रिआँन कंपनी,शहाड हे उपस्थित होते.

२)आंतरराष्ट्रीय योग दिन-२१ जून २०१५

संयुक्त राष्ट्रसंघाने २१ जुन हा आंतरराष्ट्रीय योग दिन म्हणून जाहीर केला आहे.त्यानुसार हा दिवस मंडळाच्या सर्व केंद्रावर साजरा करण्यात आला. दिनांक २१ जून,२०१५ रोजी सर्व केंद्र स्तरावर व्याख्यान,परिसंवाद,योगा प्रात्यक्षिक,योगा शिबीर,योगा मेळावा या सारख्या कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले.

३)स्वातंत्र्य दिन-१५ ऑगस्ट २०१५

सर्व केंद्रस्तरावर प्रमुख पाहुण्यांच्या हस्ते ध्वजारोहण करण्यात येते. ध्वजारोहण करतांना मुख्य आचारसंहिता अंमलात आणली जाते. त्यानुसार मंडळाच्या वतीने मध्यवर्ती कार्यालय, विभागीय कार्यालये, गट कार्यालये व केंद्र स्तरावर स्वातंत्र्य दिनानिमित्त ध्वजारोहण कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले.

मध्यवर्ती कार्यालय, हुतात्मा बाबू गेनू मुंबई गिरणी कामगार क्रीडा भवन येथे सकाळी ८.०० वाजता ध्वजवंदनाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला. मंडळाचे कल्याण आयुक्त श्री. नरेंद्रसिंह नागभिरे, मंडळाच्या सेवेतून निवृत्त झालेले कर्मचारी श्रीमती ज्योती राणे, शिवण निरीक्षक व श्री सुरेश मोरे अधीक्षक, मध्यवर्ती कार्यालय यांच्या हस्ते ध्वजारोहण करण्यात आले. यावेळी शिशु मंदिर मुलांना गोड खाऊचे वाटप करण्यात आले. सदर कार्यक्रमास मध्यवर्ती कार्यालयाचे सर्व अधिकारी व कर्मचारी उपस्थित होते.

ठाणे विभागातील कामगार कल्याण केंद्र, सावंतवाडी येथे स्वातंत्र्य दिनानिमित्त ध्वजारोहणाचा कार्यक्रम मोठ्या उत्साहात संपन्न झाला. सावंतवाडीचे नगराध्यक्ष श्री. बबन साळगावकर यांच्या हस्ते ध्वजारोहण करण्यात आले. यावेळी सामुदायिक प्रतिज्ञा वाचन केले.या कार्यक्रमांला जेष्ठ नागरीक तसेच स्थानिक नागरिक बहुसंख्येने उपस्थित होते. यावेळी शिशुमंदिरच्या मुलांना पाहुण्यांच्या हस्ते खाऊ वाटप करण्यात आला.

४) डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या १२५ व्या जयंती वर्षानिमित्त कार्यक्रम

डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या १२५ व्या जयंती वर्षानिमित्त माहे नोव्हेंबर २०१५ ते मार्च २०१६ या कालावधीमध्ये मंडळाच्या सर्व गट कार्यालयाच्या स्तरावर निबंध स्पर्धा, आरोग्य शिबिर, कामगार कायदांविषयी माहिती व कायदेविषयक मोफत सल्ला शिबिर,वक्तृत्व स्पर्धा व गीत भिमायन सांस्कृतिक कार्यक्रम या सारख्या कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले.

५) प्रजासत्ताक दिन- २६ जानेवारी २०१६

मंडळाच्या वतीने मध्यवर्ती कार्यालय, विभागीय कार्यालये, गट कार्यालये व केंद्र स्तरावर प्रजासत्ताक दिनानिमित्त ध्वजारोहण कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. यावेळी राष्ट्रगीत,सामुदायिक प्रतिज्ञा वाचन घेण्यात आले.

मध्यवर्ती कार्यालयातील हुतात्मा बाबू गेनू मुंबई गिरणी कामगार क्रीडा भवन येथे सकाळी ८.०० वाजता ध्वजारोहणाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. मंडळाच्या कल्याण आयुक्त श्रीमती सुरेखा जाधव, मंडळाच्या सेवेतून निवृत्त होणारे कर्मचारी श्रीमती विमल वंजारी, निधी निरीक्षक यांच्या हस्ते ध्वजारोहण करण्यात आले. यावेळी शिशु मंदिर मुलांना गोड खाऊचे वाटप करण्यात आले.सदर कार्यक्रमास मध्यवर्ती कार्यालयाचे सर्व अधिकारी व कर्मचारी उपस्थित होते.

मुंबई विभागातील ललित कला भवन,वरळी येथे प्रजासत्ताक दिनानिमित्त ध्वजा रोहणाचा कार्यक्रम मोठ्या उत्साहात संपन्न झाला. अॅड. विजय शिंदे, मुंबई उच्च न्यायालय यांच्या हस्ते ध्वजारोहण करण्यात आले. तर नागपूर गट-२ येथे श्री.महादेव कोल्हे, स्वातंत्र्य सेनानी यांच्या हस्ते ध्वजारोहण करण्यात आले.यावेळी शिशु मंदिरच्या मुलांना पाहुण्यांच्या हस्ते खाऊ वाटप करण्यात आला.

ब) केंद्रस्तरावरील मासिक कार्यक्रम :

मंडळ कामगार व त्यांच्या कुटुंबियांकरीता विविध कल्याणकारी योजना,उपक्रम सातत्याने राबवित असते. त्यांचा प्रत्यक्ष सहभागाकरीता कामगार कल्याण भवन ,ललित कला भवन, कामगार कल्याण केंद्र,उपकेंद्रावर मासिक कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात येते. मासिक कार्यक्रमांच्या माध्यमातून पुरुष , महिला, मुले, मुली यांच्या करीता व्याख्याने, स्पर्धात्मक कार्यक्रम, शिबिर,सांस्कृतिक कार्यक्रम आयोजित केले जातात.

अहवालवाल वर्षात प्रामुख्याने **व्याख्याने** : महिला बचत गट,पर्यारण व वातारण संरक्षण,बँकेतील गुणतंवणूक ,सर्पमित्र व्याख्यान, विमा विषयक मार्गदर्शन, बेटी बचावो-बेटी पढावो, किशोरवयीन मुलींच्या समस्या, वृद्धाश्रमाची वाढती समस्या व समाधान, गॅस बचतीचे महत्व, पावसाळ्यातील आजार व उपचार, अशिक्षितपणा एक शाप, महिला साक्षरता, थॉयराईड उपचार पद्धती, डॅंग्यु – मलेरिया आजार व उपचार, प्लॉस्टिकचे दुष्परिणाम,

स्वार्डन फ्लू जनजागृती **स्पर्धात्मक कार्यक्रम** : कथाकथन स्पर्धा, पाककला स्पर्धा, मेहंदी स्पर्धा, निबंध स्पर्धा, स्मरण शक्ती स्पर्धा, रांगोळी स्पर्धा, सुंदर हस्ताक्षर स्पर्धा, भावगीत स्पर्धा, स्लो सायकल स्पर्धा, बाहूली बनविणे स्पर्धा **शिबिर** : स्वयंरोजगार शिबिर, कायदे विषयक मार्गदर्शन, आदि. **पथनाटय** : बेटी बचाओ पथनाटय, अंधश्रद्धा निर्मुलन पथनाटय, व्यसनमुक्तीवर आधारित पथनाटय, **सांस्कृतिक** : भजनसंध्या ,सुगम संगीत स्पर्धा, कला पथक, देशभक्तीपर गीत गायन आदि कार्यक्रमांचे आयोजन प्रत्येक केंद्रावर करण्यात आले.

क) वैशिष्ट्यपूर्ण कार्यक्रम :

केंद्र परिसरातील कामगार व त्यांच्या कुटुंबीयांच्या कार्यक्रमाची उपयुक्तता लक्षात घेऊन आरोग्य विषयक, सामाजिक, सांस्कृतिक, शैक्षणिक, क्रीडा, रोजगार व स्वयंरोजगार आदि वैशिष्ट्यपूर्ण कार्यक्रमाचे करण्यात आले. अहवाल वर्षात आयोजित काही प्रमुख कार्यक्रमांचा तपशिल पुढील प्रमाणे.

मुंबई विभाग :					
अ.क्र	केंद्राचे नाव	वैशिष्ट्यपूर्ण कार्यक्रम	दिनांक	प्रमुख पाहूणे	प्रशिक्षणार्थी/लाभार्थी संख्या
०१	ललित कला भवन, वरळी	कॅलिग्राफी प्रशिक्षण	१५ ते २३ एप्रिल- २०१५	श्रीमती वर्षा भाबळ कु.प्रगती ताकवाले	५०
०२	ललित कला भवन, सानेगुरुजी पथ	पर्सनल ग्रूमिंग प्रशिक्षण	१ ते २० ऑक्टो-२०१५	प्रिसिपल श्रीमती अलका यरवळ,	२६
०३	का.क.केंद्र,गोविंदनगर	मायक्रोनच्या धाग्यापासून शोभेच्या वस्तु बनविणे	२० ते २८ एप्रिल २०१५	सौ.श्रद्धा चव्हाण	२५
०४	का.क.भवन,अंधेरी	आरोग्य	३०.०९.२०१५	श्री.रायते,	१५०

		शिविर		सहायक मुख्य कार्यकारी अधिकारा, माहिती व तंत्रज्ञान सौ.वैदही रानडे, महाव्यवस्थापक, मनुष्यबळ विकास	
०५	का.क.केंद्र.मुकूंदनगर	जरदोसी ब्रॉच प्रशिक्षण	१८ ते २२ जानेवारी २०१६	श्रीमती पूजा मयेकर	२५
०६	का.क.भवन,अंधेरी	कायदे विषयक प्रबोधन मेळावा	३१.०१.२०१६	श्री.सयाजी को- हाळे, सचिव, मुंबई जिल्हा विधी सेवा प्राधिकरण	२३०
ठाणे विभाग :					
०७	का.क.केंद्र,खुले नाटयगृह,चेंबूर	गिटार वादन प्रशिक्षण	१३ ते २१ एप्रिल २०१५	श्री.महेश चेंदादुशय	३०
०८	का.क.केंद्र,उल्हासनगर	फॅन्सी बॅग प्रशिक्षण	२८ डिसें. ते ४ जाने -२०१६	श्रीमती निर्मला पवार	२५
०९	का.क.केंद्र,शहाड	सौंदर्य प्रसाधन प्रशिक्षण	३१ जुलै ते १४ ऑगस्ट २०१५	श्रीमती उमा हुलबत्ते, उप व्यवस्थापक, सेंन्चुरी रेयॉन	२५

१०	का.क.केंद्र,चिपळूण	योग शिबिर	१६ ऑगस्ट ते १६ सप्टें- २०१५	सौ.सुषमा देवळेकर	२५
११	का.क.केंद्र,सावंतवाडी	कॅटरिंग प्रशिक्षण	२२ ते २९ फेब्रू-२०१६	अफरोज राजगुरु नगरसेवक	२५
१२	का.क.केंद्र,कणकवली	स्पर्धा परिक्षा मार्गदर्शन	१८ ते २२ जाने २०१६	श्री.समीर घारे तहसिलदार	२५
नाशिक विभाग :					
१३	का.क.भवन,सातपूर	ब्रेनट्रेन कार्यशाळा	१.०५.२०१५	श्री.शंकर पाटील, अध्यक्ष, खानदेश मराठा मंडळ	१४५
१४	का.क.केंद्र,ओझर	संस्कार भारती रांगोळी प्रशिक्षण	२६ ऑक्टो ते १ नोव्हें -१५	सौ.छाया चव्हाण	३०
१५	का.क.केंद्र,मालेगाव	कवि संमेलन	१४.१२.२०१५	श्री.सुनिल खरे, विस्तार अधिकारी	१८५
१६	का.क.केंद्र,अहमदनगर	एकपात्री नाटय प्रयोग	२६.०१.२०१६	श्री.विठ्ठलराव फिरकोज सौ.समृद्धी क्षिरसागर	७०
१७	का.क.केंद्र,नंदुरबार	व्हॉलीबॉल	८ ते १७ जुलै	श्री.घनश्याम	४०

		प्रशिक्षण	२०१५	राठोड, क्रीडा अधिकारी	
१८	का.क.केंद्र, देवपूर-धुळे	संगणक प्रशिक्षण	१४ ते १९ डिसें-१५	श्री.दिलिप कांदळकर	२५
पुणे विभाग:					
१९	का.क.केंद्र, उद्योगनगर	पंजाबी डिसेस प्रशिक्षण	१०.०७.२०१५	श्री.बाळासाहेब सोनावणे, एच.आर, बिल्ट ग्राफिक्स	४०
२०	ल.क.भवन, वालचंदनगर	सकारात्मक जीवनशैली कार्यशाळा	१०.०७.२०१५	श्री.बाळासाहेब सोनावणे, च.आर, बिल्ट ग्राफिक्स	४०
२१	का.क.केंद्र, पर्वतीदर्शन	मेहंदी प्रशिक्षण	२४ ते ३० एप्रिल २०१५	सौ. अनिता भामरे , नगरसेविका	२६
२२	ल.क.भवन, सांगली	बॅडमिंटन प्रशिक्षण	१ते३० मे २०१५	श्री.मंगेश मेरत्री, आवृत्ती प्रमुख, दै.तरुणभारत	९०
२३	का.क.केंद्र, मंगळवेढा	हिमोग्लोबिन तपासणी शिबिर	३०.०९.२०१५	डॉ.अनिल गायकवाड, वैद्यकिय अधिकारी, सलगर	१५०
औरंगाबाद विभाग :					
२४	का.क.केंद्र, वैजापूर	कायदे विषयक शिबीर	३०.०४.२०१५	न्या.श्रीमती के.ऐ.कोठेकर	९०

२५	ल.क.भवन, सिडको	आर्ट व क्राफ्ट प्रशिक्षण	१५ ते २२ मे २०१५	श्री.आशिष कदम, उद्योजक	३७
२६	का.क.केंद्र, देशपांडे हॉल	रक्तदान शिबिर	११.१०.२०१५	श्री.सुभाष तुपे, सरपंच, वाळूज	४५
२७	ल.क.भवन, सिडको	हेल्थ अॅण्ड माइंड टेक्नोलॉजी कार्यशाळा	१७ ते २१ जून २०१५	श्री.रामेश्वर खंडारे	३७
२८	ल.क.भवन, उस्मानपुरा	बुद्धीबळ स्पर्धा	३०.०७.१५. ते ०३.०८.२०१५	श्री.संजय खडसे व्यवस्थापक, बजाज	१५०
नागपूर विभाग :					
२९	का.क.केंद्र, गडचिरोली	कराटे प्रशिक्षण		श्री.अशोक नेते	९५
३०	का.क.केंद्र, बोरगाव, मेघे	व्यसनमुक्ती जनजागृती		सौ.उषाताइ फाले	२८०

ड) कामगार वसाहतीत कल्याण कार्य :

मंडळाने मान्यता दिलेल्या वसाहतीत दर तीन महिन्यातून एकदा यात प्रामुख्याने बाल चित्रकला स्पर्धा, प्रबोधनात्मक पथनाटय, सांस्कृतिक कार्यक्रम, कवि संमेलन, निबंध स्पर्धा आदि कार्यक्रमाचे आयोजन केले जाते.

नाशिक विभागातील सातपुर वसाहतीत दि.३०.०७.२०१५ रोजी चित्रकला स्पर्धा आयोजित करण्यात आली होती.स्पर्धेत ५० स्पर्धकांनी सहभाग घेतला. छत्रपती विद्यालयाचे अध्यक्ष श्री.देवराम पुरकर यांच्या हस्ते पारितोषिक देण्यात आली. स्पर्धेचे परिक्षण प्रतिभा जाधव यांनी केले.

देवळाली येथील विहितगाव वसाहतीत दि.२०.०८.२०१५ रोजी लेक वाचवा या विषयावर पथनाटयाचे आयोजन करण्यात आले होते.सामाजिक कार्यकर्ते श्री.संजय पाटील,श्री.विजयसिंह परदेशी आदि मान्यवर यावेळी उपस्थित होते. दिलिप देवरे व सहका-यांनी पथनाटयाचे सादरीकरण केले.

औरंगाबाद येथील हर्सुल कॉलनी, सिडको येथे दि. ०१.०१.२०१६ रोजी कवि संमेलनाचे आयोजन करण्यात आले. कार्यक्रमास स्थानिक नगरसेवक श्री.मोहन मेघावाले हे उपस्थित होते. जवाहर कॉलनी वसाहत, उस्मानपुरा येथे दि.११.०३.२०१६ रोजी प्रबोधनात्मक कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता.

इ)केंद्र स्तरावरील कार्यक्रम :

१)राष्ट्रीय सप्ताह

दिनांक ६ ते १३ एप्रिल २०१५ या राष्ट्रीय सप्ताहाच्या कालावधीत मंडळाच्या विभाग,गट व केंद्र स्तरावरील स्व-मालकीच्या सर्व इमारतीवर राष्ट्रध्वज फडकविण्यांत आले.

२) जनजागृती मेळावा

मंडळाच्या वतीने राबविण्यात येणारे विविध कल्याणकारी कार्यक्रम, उपक्रम, योजना यांची माहिती कामगार व त्यांच्या कुटुंबियांपर्यंत प्रभावीपणे पोहोचविण्यासाठी जनजागृती मेळाव्याचे आयोजन करण्यात येते.

गट कार्यालय जळगांव अंतर्गत येणाऱ्या कामगार कल्याण केंद्र जोशी कॉलनी,जळगांव येथे दिनांक २० मे २०१५ रोजी कामगार जनजागृती मेळाव्याचे आयोजन करण्यांत आले.सदर मेळाव्यात मंडळाच्या वतीने कामगार व कामगार कुटुंबियांकरीता राबविण्यांत येणाऱ्या सर्व योजना,उपक्रम व कार्यक्रमांची माहिती देण्यांत आली. या मेळाव्याकरीता दुध फेडरेशनचे व्यवस्थापक मा.श्री.अरुण शेलकर हे प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित होते. सदर मेळाव्याला कामगार व कामगार कुटुंबियांची एकूण १९२ इतकी उपस्थिती लाभली.

नाशिक गट कार्यालयाच्या वतीने का.क.केंद्र,अहमदनगर येथे दि.१.०१.२०१५ रोजी मंडळाच्या योजनांचा प्रचार व प्रसार कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते.एल अॅण्ड टि चे व्यवस्थापक (मानव संसाधन) श्री.नागेशचंद्र आढाव, मराठा चेंबर्स ऑफ कॉमर्सचे मॅनेजर श्री. विलास कुलकर्णी या मान्यवरांच्या उपस्थितीत हा कार्यक्रम संपन्न झाला.मेळाव्यात ११० कामगार व त्यांच्या कुटुंबियांनी सहभाग घेतला.

३)महिला व बेरोजगार यांच्यासाठी गृहउद्योग आणि दुय्यम व्यवसायासाठी प्रशिक्षण कार्यक्रम

कामगार, कामगार कटुंबिय महिला व कामगार कटुंबातील बेरोजगार व्यक्तिसाठी गृहउद्योग व दुय्यम व्यवसाय सुरु करण्यासाठी प्रशिक्षण कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात येते.

गट कार्यालय वरळी अंतर्गत ललित कला भवन ना.म.जोशी मार्ग येथे कापडी बॅग बनविण्याचे प्रशिक्षण शिबीर दिनांक १५ ते २४ फेब्रुवारी २०१६ या कालावधीत आयोजित करण्यात आले. सदर शिबीरामध्ये कामगार कुटुंबिय महिलांना ज्युट पासून विविध प्रकारच्या बॅगा व पर्स बनविण्याचे प्रशिक्षण देण्यांत आले. श्रीमती पुजा मयेकर यांनी सदर शिबीरामध्ये प्रशिक्षण दिले. सदर शिबीरात एकूण २५ प्रशिक्षणार्थी सहभागी होते.

गट कार्यालय ठाणे अंतर्गत कामगार कल्याण केंद्र, अण्णाभाऊ साठेनगर, चेंबूर येथे दिनांक ३०.१०.२०१५ ते ०५.११.२०१५ या कालावधीत कुशन मेकींग प्रशिक्षण शिबीराचे आयोजन करण्यात आले. शिबीरात २२ प्रशिक्षणार्थीनी सहभाग घेतला. श्रीमती रेवती जैन यांनी प्रशिक्षणार्थींना प्रशिक्षण दिले.

४) शिशु मंदिर व इंग्रजी बालवाडी मुलांची वैद्यकिय तपासणी

राज्यातील सर्व केंद्रांमधील शिशु मंदिर व इंग्रजी बालवाडीतील मुलांचे आरोग्य सदृढ व निरोगी रहाण्यासाठी शिशुमंदिर मुलांची माहे जुलै आणि डिसेंबर मध्ये बालरोग तज्ञ डॉक्टरांकडून आरोग्य तपासणी करण्यात आली. यावेळी पालकांनाही मुलांच्या आरोग्याबाबत मार्गदर्शन करण्यात आले.

त्यानुसार सन २०१५-१६ या आर्थिक वर्षात माहे जुलै व डिसेंबर २०१५ मध्ये वर्षातून दोनवेळा मंडळातील सर्व केंद्रातील शिशु मंदिर मुलांची बालरोग तज्ञ डॉक्टरांकडून वैद्यकिय तपासणी करून घेण्यांत आली.

५) कामगार कल्याण कार्याचा वर्धापन दिन – २२ नोव्हेंबर २०१५

मंडळाच्या वतीने २२ नोव्हेंबर हा कामगार कल्याण कार्याचा वर्धापन दिन म्हणून साजरा केला जातो. राज्यातील मंडळाच्या सर्व केंद्रांमध्ये २२ नोव्हेंबर २०१५ हा कामगार कल्याण कार्याचा वर्धापन दिन साजरा करण्यांत आला. सदर दिवशी सर्व केंद्रांमधून शिशु मंदिर मुलांना गोड खाऊचे वाटप करण्यांत आले. महिला मेळावा, महिलांसाठी हळदी-कुंकु समारंभ, युवकांसाठी कॅरम/बुध्दीबळ व टेबल टेनिस स्पर्धेचे तसेच लहान मुलांच्या व्यक्तिमत्व विकासासाठी वेशभुषा इत्यादी विविध स्पर्धांचे आयोजन करण्यांत आले.

वरळी गट कार्यालयाच्या वतीने ललित कला भवन, ना.म.जोशी मार्ग येथे कामगार कल्याण वर्धापन दिनाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. यानिमित्त विविध स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले होते. मंडळाचे अध्यक्ष मा.श्री.राजेंद्र गावित यांच्या हस्ते इंग्रजी संभाषण वर्गात प्रशिक्षण घेतलेल्या

विद्यार्थ्यांना प्रमाणपत्र प्रदान करण्यात आली.यावेळी मंडळ सदस्य श्री.गोविंदराव मोहिते,श्री.हरिदास शेटी, डॉ.चेतना दीक्षित आदि मान्यवर उपस्थित होते.यानिमित्त सांस्कृतिक कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते.

गट कार्यालय नागपुर -१ अंतर्गत येणाऱ्या कामगार कल्याण केंद्र, कन्हान येथे कामगार कल्याण कार्याच्या वर्धापन दिनानिमित्त महिला मेळावा व विविध स्पर्धांचे आयोजन करण्यांत आले. सदर कार्यक्रमाला डॉ.जुनघरे हे प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित होते. पाहुण्यांच्या हस्ते स्पर्धेतील विजेत्यांना बक्षिसांचे वाटप करण्यात आले. शिशु मंदिरातील मुलांना गोड खाऊ वाटप करण्यात आला.

६) शिशु मंदिर मुलांची सहल

राज्यातील मंडळाच्या सर्व शिशु मंदिर मुलांची वर्षातून एकदा माहे डिसेंबर/जानेवारीमध्ये निसर्गरम्य ठिकाणी सहलीचे आयोजन करण्यांत येते.

नांदेड गटांतर्गत कामगार कल्याण केंद्र. सेलू येथील शिशुमंदिर मुलांची सहल श्री क्षेत्र दत्त मंदिर, सेलू येथे नेण्यात आली होती. तर औरंगाबाद गट कार्यालयांतर्गत स्थानिक केंद्रांतील शिशुमंदिर मुलांची सहल वाहतूक उद्यान, सिडको, औरंगाबाद येथे नेण्यात आली.गट कार्यालय वरळी व नायगांव अंतर्गत येणाऱ्या सर्व केंद्रांतील शिशु मंदिर मुलांची सहल कमला नेहरु पार्क, वाळकेश्वर,मुंबई येथे आयोजित करण्यांत आली होती. यावेळी शिशुमंदिर मुलांना सकस आहार, फळे आदी देण्यात आली.

७) कामगार व कामगार कुटुंबियांसाठी लांब पल्ल्यांची सहल

मंडळाच्या वतीने कामगार व कामगार कुटुंबियांसाठी औद्योगिक,भौगोलिक,ऐतिहासिक व प्रेक्षणीय स्थळे पाहण्यांसाठी वार्षिक दूर पल्ल्यांच्या सहलीचे आयोजन करण्यांत आले.

ठाणे गटांतर्गत कामगार कल्याण केंद्र शहाड व उल्हासनगर केंद्रांतील कामगारांची सहल श्री क्षेत्र त्रंबकेश्वर येथे आयोजित करण्यात आली होती. नाशिक गटांतर्गत कामगार कल्याण केंद्र, नेहरुनगर केंद्रांतील कामगारांची सहल भंडारदरा येथे, तर कामगार कल्याण केंद्र, ललित कला भवन, सिडको व कामगार कल्याण भवन, सातपूर येथील कामगारांची सहल सप्तश्रृंगी गड, सातपूरा येथे, तर कामगार कल्याण केंद्र, अहमदनगर केंद्रांतील कामगारांची सहल किल्ले शिवनेरी येथे नेण्यात आली होती.विभागनिहाय सहलींची संख्या खालिलप्रमाणे आहे.

दूर पल्ल्यांच्या कामगार सहली

अ.क्र	विभाग	सहली	लाभार्थी संख्या		एकूण संख्या
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	

१	मुंबई	२	४०	४०	८०
२	ठाणे	५	७५	१३५	२१०
३	पुणे	१६	५३८	२९	५६७
४	नाशिक	५	१००	१००	२००
५	अकोला	-	-	-	-
६	औरंगाबाद	-	-	-	-
७	नागपूर	०४	९४	६६	१६०
एकूण		३२	८४७	३७०	१२१७

फ) गटस्तरीय कार्यक्रम :

१) डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर जयंती-दिनांक १४ एप्रिल २०१५

दिनांक १४ एप्रिल २०१५ रोजी राज्यातील मंडळाच्या सर्व केंद्रावर डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर जयंती साजरी करण्यांत आली. प्रत्येक गटाच्या एका प्रमुख केंद्रावर डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या जीवन कार्यावर परिसंवाद किंवा व्याख्यानाच्या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यांत आले होते.

ठाणे गटांतर्गत कामगार कल्याण केंद्र, शहाड येथे परिसंवाद कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला. कार्यक्रमास प्रमुख पाहुणे श्री.संजय सदावर्ते (अध्यक्ष आर.पी.आय.,उल्हासनगर), अॅड.प्रल्हाद सोनावणे आदी मान्यवर उपस्थित होते. प्रा.श्री.भोमकर व श्री.गणेश मोरे (उपनेता, आर.पी.आय.) यांनी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या जीवन कार्यावर आधारीत परिसंवादात सहभाग घेतला.

२) स्पर्धा परीक्षा पूर्वप्रशिक्षण

महाविद्यालयात शिक्षण घेणाऱ्या / पूर्ण झालेल्या कामगार व कामगार कटुंबियांकरीता स्पर्धा परिक्षांची पुर्व तयारी कशी करावी. तसेच अभ्यासक्रम / स्पर्धा परीक्षा स्वरुप इत्यादीबाबत माहिती देऊन पूर्व प्रशिक्षण देण्यात येते.

नाशिक गटांतर्गत कामगार कल्याण केंद्र, ओझर येथे दिनांक १९ ते २३ ऑक्टोबर २०१५ या कालावधीत स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन शिबीर आयोजित करण्यात आले होते. सदर कार्यक्रमास श्री.प्रविण धोंडगे व श्री.लक्ष्मीकांत खैरनार यांच्या उपस्थिती लाभली. प्रशिक्षक श्री. प्रसन्न पाटील यांच्या मार्गदर्शनाखाली विद्यार्थ्यांना माहिती दिली.

३) मैदानी खेळ प्रशिक्षण शिबिर

कामगारांच्या मुलांमध्ये खेळांची आवड निर्माण व्हावी, त्यांच्या क्रीडा कलागुणांना प्रेरणा मिळावी व त्यांना तंत्रशुध्द प्रशिक्षण मिळून चांगले खेळाडू तयार व्हावेत म्हणून मंडळाच्या वतीने विविध खेळांची प्रशिक्षण शिबिरे आयोजित करण्यात येतात.

गट कार्यालय वरळी अंतर्गत ललित कला भवन, साने गुरुजी पथ, मुंबई येथे दिनांक १५ ते २९ एप्रिल २०१५ या कालावधीत उन्हाळी क्रीडा प्रशिक्षण शिबीराचे आयोजन करण्यात आले. शिबीरात प्रशिक्षणार्थींना सर्व क्रीडा प्रकारांचे प्राथमिक शिक्षण देण्यात आले. शिबीरात १५० विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. प्रशिक्षक श्रीमती दिप्ती विचारे यांनी या शिबीराचे संयोजन केले.

४) एस.एस.सी.नंतर पुढे काय ? मार्गदर्शन शिबिर

विद्यार्थ्यांना एस.एस.सी.नंतर पुढे काय ? हा प्रश्न पडलेला असतो. पालकांनाही आपल्या मुलाला एस.एस.सी.नंतर पुढे कुठल्या शाखेत पाठवायचे हा प्रश्न सतावत असतो. याकरिता महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळाने १८ गट स्तरावर एस.एस.सी.नंतर पुढे काय ? हे मार्गदर्शन शिबिर आयोजन करित असते. यामधून पदवी, पदविका, अभियांत्रिकी, माहिती तंत्रज्ञान इत्यादि कोर्स, प्रशिक्षण संस्था याबाबतची माहिती या शिबिरातून मुलांना व पालकांना दिली जाते. यामुळे पालकांना आपल्या मुलाचा कल कुठल्या शाखेत आहे हे ओळखून निर्णय घेणे सोयीचे होते.

५) रोजगार व स्वयंरोजगार शिबिर

महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ नेहमीच कल्याणकारी कार्यक्रमांच्या माध्यमातून सर्व केंद्रांमधून कामगार व कामगार कुटूंबियांच्या विकासाकरिता स्वयंरोजगार प्रशिक्षण शिबिर माफक शुल्काच्या स्वरूपात आयोजन करित असते. शिबिरामध्ये भाग घेतल्यावर सर्वच स्वयंरोजगार सुरु करतील असे नाही. म्हणून केंद्र व राज्य सरकारच्या स्वयंरोजगार विषयक योजनांची माहिती, धोरणे, बाजारात उपलब्ध होणारा कच्चा माल, बाजारपेठ व विक्री, प्राथमिक समस्या व उपाय, रोजगाराच्या संधी, बँक व खाजगी संस्थामधून होणारा वित्त पुरवठा अशा विविध विषयावर चर्चासत्रे व व्याख्याने आयोजित करण्यात आली.

गट कार्यालय वरळी अंतर्गत ललित कला भवन, वरळी येथे दिनांक ३ जुलै २०१५ रोजी व्यवसाय मार्गदर्शन शिबीराचे आयोजन करण्यात आले. मैत्री उद्योग व उद्योजक विकास केंद्राचे मार्गदर्शक श्री.संजय मेढेकर व श्री.सुनिल राणे यांनी विविध उद्योगांविषयी माहिती दिली. तसेच नवीन होतकरु उद्योजकांना मार्गदर्शन करण्यात आले.

६) वासंतिक व्याख्यानमाला

वैचारिक व प्रबोधन क्षेत्रात मंडळाच्या व्याख्यानमालेने नेहमीच समाजापुढे एक आदर्श प्रस्थापित केला आहे. आर्थिक वर्षात देखील महाराष्ट्रातील सर्व गट कार्यालयांतून या प्रबोधनात्मक वासंतिक व्याख्यानमाला आयोजित करण्यात आली होती.

मुंबई विभागाच्या गट कार्यालय वरळी अंतर्गत येणाऱ्या ललित कला भवन साने गुरुजी पथ येथे दिनांक २६ ते २८ मे २०१६ या कालावधीत वासंतिक व्याख्यानमालेचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर व्याख्यानमालेत जीवन जगणे ही एक कला आहे या विषयावर जीवन विद्या मिशनचे प्रचारक श्रीमती कल्पना कोल्हे यांनी तर भविष्यातील शिक्षण पद्धती आणि मुलांचे भवितव्य या विषयांवर नाट्य लेखक प्रा.अवधुत भिसे यांनी व्याख्यान दिले. शारिरीक आरोग्य व मानसिक आरोग्य या विषयांवर मानसोपचार तज्ञ डॉ.शुभांगी पारकर यांनी मार्गदर्शन केले.

नाशिक विभागाच्या गट कार्यालय सिडको, नाशिक अंतर्गत येणाऱ्या कामगार कल्याण केंद्र, नेहरुनगर येथे माहे मे २०१५ मध्ये आयोजित व्याख्यानमालेत श्रीमती सुनिता जाधव, श्री.किशोर खैरनार व श्री.अजय कुलकर्णी या मान्यवरांनी विविध विषयांवर व्याख्यान दिले. अशा प्रकारे राज्यातील १८ गटामध्ये प्रमुख एक केंद्रावर माहे मे २०१५ मध्ये वासंतिक व्याख्यानमालेचे आयोजन करुन प्रबोधनाचे कार्य मंडळामार्फत करण्यांत आले.

७)व्यक्तिमत्व विकास शिबिर

कामगार आणि त्यांच्या कुटूंबाचा गुणात्मक विकास व्हावा यादृष्टीने आरोग्य विषयक क्रीडा, सांस्कृतिक, अध्यात्मिक विषयाच्या माध्यमाने संस्कार वर्ग, संभाषण कौशल्य आदि विविध विषयावर व्यक्तिमत्व विकास शिबिराचे आयोजन करण्यात येते.

ठाणे गट कार्यालयाच्या वतीने का.क.केंद्र, अण्णाभाऊ साठे नगर येथे दि.१३.०७.२०१५ ते २०.०७.२०१५ या कालावधीत व्यक्तिमत्व विकास शिबिराचे आयोजन केले होते. सदर शिबिरात वक्तृत्व, कर्तृत्व, नेतृत्व-श्री.दिलिप गायकवाड, मनिधैर्य व शिस्त – सौ.सुर्वणा देवकुळे, संतांची शिकवण – सौ.दमयंती वाघुले, आरोग्य व बुद्धीचा वापर- सौ.रक्षा निकाले, बुद्धी कौशल्य- सौ.क्षमिका म्हात्रे, सामान्य ज्ञान – सौ.मानसी नानिवडेकर यांनी विविध विषयावर मार्गदर्शन केले. शिबिरात २५ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.

८) विविध आस्थापनांच्या व्यवस्थापकांकरीता चर्चासत्र

मंडळाच्या योजना, उपक्रम व कार्यक्रम यांची माहिती कामगारांपर्यंत पोहोचविण्याकरीता विविध आस्थापनांचे मुख्य व्यवस्थापक, व्यवस्थापक (मानव संसाधन), कल्याण अधिकारी, कामगार अधिकारी यांचे चर्चासत्र आयोजित करून त्यांना माहिती देण्यात आली.

पुणे विभागाच्या वतीने दिनांक २७ ऑक्टोबर २०१५ रोजी वसंतराव पवार नाट्यगृह, बारामती येथे आस्थापना व्यवस्थापक, कामगार प्रतिनिधी व कामगार यांच्याकरीता चर्चासत्राचे आयोजन करण्यात आले. चर्चासत्राचे उद्घाटन मा.खासदार सौ.सुप्रियाताई सुळे यांनी केले. यावेळी औद्योगिक सुरक्षा मंडळाचे उपसंचालक श्री.जे.बी.कुंभार, अप्पर कामगार आयुक्त श्री.टी.जे.चोळके, सहाय्यक कामगार आयुक्त श्री.बी.आर.देशमुख, डेक्कन मॅनेजमेंटचे संचालक श्री.श्रीनिवास इनामती, मंडळ सदस्य श्री.शिवाजीराव खटकाळे, श्री.यशवंत भोसले, नगरसेवक श्री.अरुण बोराडे आदी मान्यवर उपस्थित होते.या चर्चासत्रात मोठ्या संख्येने कामगार व अधिकारीवर्ग उपस्थित होता.

९) मंडळाचा वर्धापन दिन – दि.१ जुलै २०१५

कामगार कल्याण कार्याची सुरुवात स्वातंत्र्यपूर्व काळातच झाली. मात्र १ जुलै,१९५३ रोजी स्वतंत्र अशा मुंबई कामगार कल्याण मंडळाची स्थापना तत्कालिन शासनाने केली.त्यामुळे १ जुलै हा दिवस मंडळाचा वर्धापन दिन म्हणून साजरा करण्यात येतो.अहवाल वर्षी ६२ वा वर्धापन दिन मोठ्या उत्साहात राज्यातील गट कार्यालये, विभागीय कार्यालयाच्या स्तरावर साजरा करण्यात आला.

मंडळाच्या मुख्यालयामध्ये हुतात्मा बाबू गेनू मुंबई गिरणी कामगार क्रीडा भवन, एलफिन्स्टन, मुंबई येथे वर्धापन दिनानिमित्त स्वागत समारंभाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. कार्यक्रमासाठी माजी कामगार राज्यमंत्री व मंडळाचे अध्यक्ष मा.श्री. राजेंद्र गावित, माजी नगरपाल श्री.जगन्नाथराव हेगडे, माजी महापौर श्री.महादेवराव देवळे, मंडळ सदस्य श्री.गोविंदराव मोहिते, श्री.मतीन अहमद, श्रीमती भाग्यश्री भुर्के, डॉ.चेतना दीक्षित, श्रीमती संघजा मेश्राम तसेच केंद्र सभासद, सिने, नाट्य व विविध क्षेत्रातील अनेक मान्यवरांनी या कार्यक्रमाला भेट देऊन मंडळाला शुभेच्छा दिल्या. यावेळी कविता राजवंश संगीत रजनी प्रस्तुत मराठी/हिंदी गीतांचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता.

१०) जागतिक लोकसंख्या दिन – दि.११ जुलै २०१५

लोकसंख्या वाढ आणि त्याचे दुष्परिणाम याबाबत जनजागृती व्हावी या उद्देशाने मंडळ ११ जुलै या जागतिक लोकसंख्या दिनी कार्यक्रमाचे आयोजन करते. यानिमित्त कुटुंब नियोजन शस्त्रक्रीया केलेल्या कामगार दांपत्याचा सत्कार, व्याख्याने आदी कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले.

गट कार्यालय कोल्हापुर अंतर्गत कामगार कल्याण केंद्र बिंदु चौक, कोल्हापुर येथे दिनांक ११ जुलै २०१५ रोजी जागतिक लोकसंख्या दिनानिमित्त कुटुंब नियोजन शस्त्रक्रीया केलेल्या ५ कामगार सुखी जोडप्यांचा सत्कार करण्यात आला. कार्यक्रमास श्री.शांतीनाथ मगदुम, लेबर ऑफिसर, सदाशिवराव मंडलिक सह.साखर कारखाना लि.सदाशिवनगर, श्रीमती राणी पाटील, माजी सरपंच, भुये तसेच मंडळ सदस्य प्रा.डी.डी.चौगले, श्री.सुरेश केसरकर व श्री.नारायण दिवटे या मान्यवरांच्या हस्ते सत्कार करण्यात आला.

११) इयत्ता १० वी व १२ वी शिक्षण घेणा-या कामगार पाल्यांसाठी मार्गदर्शन व उजळणी वर्ग

इयत्ता १० वी १२ वी मध्ये शिकणाऱ्या कामगारांच्या पाल्यांकरीता गटस्तरावरील एका प्रमुख केंद्राच्या ठिकाणी मार्गदर्शन व उजळणी कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात येते. परिक्षेचे स्वरूप, परिक्षेची तयारी कशी करावी, तसेच मुख्यतः गणित, विज्ञान व इंग्रजी या विषयांबाबत मार्गदर्शन व उजळणी वर्गाचे आयोजन करण्यात येते. जेणेकरून कामगार पाल्यांना जास्तीत-जास्त गुण मिळवून यशस्वी होता येईल. गट कार्यालय औरंगाबाद अंतर्गत कामगार कल्याण भवन, बजाजनगर येथे दिनांक २१.१२.२०१५ ते १९.०१.२०१६ या कालावधीत उजळणी वर्गाचे आयोजन करण्यात आले होते. या वर्गात श्री.महादेव पाटील, श्री.बाळासाहेब पवार, श्री.प्रशांत बनसोडे या प्रशिक्षकांनी मार्गदर्शन केले.

१२) खुली समरगीत व स्फूर्तिगीत स्पर्धा- दिनांक ९ ऑगस्ट २०१५ (क्रांतीदिन)

९ ऑगस्ट क्रांतीदिनाचे औचित्य साधून मंडळाने राज्यातील १८ गट कार्यालयांच्या स्तरावर समरगीत/स्फूर्तिगीत स्पर्धेचे आयोजन केले होते. ठाणे गट कार्यालयाच्या वतीने कामगार कल्याण भवन, विक्रोळी येथे दिनांक ९ ऑगस्ट २०१५ रोजी समरगीत/स्फूर्तिगीत स्पर्धा आयोजित केली होती. सदर स्पर्धेत ९ संघांनी भाग घेतला. पारितोषिक वितरण समारंभ दैनिक वार्ताहरचे उपसंपादक श्री.बाळासाहेब दारकुडे, प्रभात मित्र मंडळाचे अध्यक्ष श्री.सुरेश सरनोबत आदी मान्यवरांच्या हस्ते संपन्न झाला. स्पर्धेचे परिक्षक म्हणून श्री.राजेंद्र दीक्षित, श्री.चंद्रकांत बोर्डेकर, श्रीमती अपर्णा करवंदे यांनी काम पाहिले.

१३)कुस्ती प्रशिक्षण शिबिर

कुस्ती क्रीडा प्रकाराची आवड निर्माण करुन चांगले कुस्तीगर घडावे या उद्देशाने कुस्ती प्रशिक्षण शिबीराचे आयोजन करण्यात येते. गट कार्यालय जळगाव अंतर्गत कामगार कल्याण केंद्र नारायणवाडी, चाळीसगाव येथे दिनांक ३१.०८.२०१५ ते ०७.०९.२०१५ या कालावधीत कुस्ती प्रशिक्षण शिबीराचे आयोजन करण्यात आले होते. प्रशिक्षण शिबीरात २५ शिबीरार्थींनी सहभाग घेतला होता.

१४) आरोग्य शिबिर / रक्तदान शिबिर

कामगार व त्याच्या कुटुंबियांच्या सुदृढ आरोग्याकरीता व रक्तदान या महाकार्यात हातभार लागावा या उद्देशाने राज्यभरात आरोग्य तपासणी शिबीर/ रक्तदान शिबीरांचे आयोजन करण्यात येते. ठाणे गट कार्यालयाच्या वतीने कामगार कल्याण भवन, आनंदनगर येथे दि.०४.१०.२०१५ रोजी मोफत आरोग्य तपासणी शिबिराचे आयोजन केले होते. मंडळाच्या कल्याण आयुक्त श्रीमती सुरेखा जाधव, मेडिकल सेंटर लायन्स क्लबचे चेअरमन श्री.के.जे.पॉल यांच्या हस्ते या शिबिराचे उद्घाटन करण्यात आले. डॉ.रुची, डॉ.महेंद्र पाटील, डॉ.शहानवाज यांनी शिबिरार्थींची नेत्र चिकित्सा, रक्तदाब, हृदय तपासणी, इ.सी.जी तपासणी केली. शिबिरात १५५ शिबिरार्थी सहभागी झाले होते.

गट कार्यालय अंधेरी यांच्या वतीने कामगार कल्याण केंद्र, सांताक्रुझ येथे दिनांक ०८.०३.२०१६ रोजी आरोग्य शिबीराचे आयोजन करण्यात आले होते. या शिबीरात मधुमेह, रक्तदाब आणि सर्वसाधारण आरोग्य तपासणी करण्यात आली. डॉ.उज्वला पाडळे, डॉ.कृष्णा आडेलकर, डॉ.शैलेश शिने यांनी ६२ रुग्णांची तपासणी करुन मार्गदर्शन केले.

१५) महिला नाट्य महोत्सव

महिलांच्या सुप्त कलागुणांना वाव मिळावा या उद्देशाने मंडळाच्या एकूण १८ गट कार्यालयाच्या स्तरावर महिला नाट्य महोत्सवाचे प्रतिवर्षी आयोजन करण्यात येते.

गट कार्यालय जळगांव अंतर्गत ललित कला भवन, जळगांव येथे दि.३० सप्टेंबर २०१५ रोजी महिला नाट्य महोत्सवाचे आयोजन करण्यात आले. नाट्य स्पर्धेत ११ सघांनी सहभाग घेतला. कार्यक्रमास ज्येष्ठ नाट्यकर्मी श्री.ज्ञानेश्वर गायकवाड, मनपा जळगाव स्थायी समितीच्या सभापती सौ.ज्योती चव्हाण या मान्यवरांच्या उपस्थितीत पारितोषिक वितरण करण्यात आले. कामगार कल्याण केंद्र, जोशी कॉलनी यांनी सादर केलेल्या “एक्स” नाटकास प्रथम क्रमांक मिळाला. विजयी स्पर्धकांना रोख स्वरूपात बक्षिसे देण्यात आली.

१६) बाल नाट्य महोत्सव

बालकांच्या कलागुणांना वाव देण्यासाठी प्रतिवर्षी बाल नाट्य महोत्सवाचे आयोजन करण्यात येते.अहवाल वर्षी मंडळाच्या राज्यातील १८ गट कार्यालयांत बालनाट्य महोत्सव संपन्न झाला. अकोला गट कार्यालयाच्या वतीने ललित कला भवन, भीमनगर,अकोला येथे बालनाटय स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते.स्पर्धेत १२ संघांनी सहभाग घेतला. स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण समारंभ श्री.सुधाकर गीते,ज्येष्ठ नाटयकर्मी आकाश कवडे, श्री.काशिश खान, मंडळ सदस्य श्री.बदुजम्मा मो.आदिल आदि मान्यवरांच्या उपस्थितीत पार पडला. स्पर्धेचे परिक्षण श्री.विनय बोदडे,श्री.सुमीत कावर, श्रीमती शोभना कावरे यांनी केले.स्पर्धेत प्रथम क्रमांक : का.क.केंद्र,कारंजा, द्वितीय क्रमांक: हरिहर पेठ वसाहत, तृतीय क्रमांक: का.क.केंद्र, पोळा चौक यांनी पटकावला.

१७) महात्मा गांधी व लालबहादूर शास्त्री जयंती : २ ऑक्टोबर २०१५

महात्मा गांधी व लालबहादूर शास्त्री जयांतीनिमित्त व्याख्यान व परिसंवादाचे कार्यक्रम झाले. वरळी गट कार्यालयाच्या वतीने ललित कला भवन, वरळी, मुंबई येथे दि.२ ऑक्टोबर २०१५ रोजी व्याख्यानाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. पोद्दार मिलचे अधिक्षक श्री.रमेश वंजारी, श्री.सुर्यवंशी आदि मान्यवर यावेळी उपस्थित होते. श्रीमती स्वाती परब, श्रीमती उज्वला मोरवणकर यांनी व्याख्यान दिले.

१८) कामगार पुरुष व महिला भजन स्पर्धा

२ ऑक्टोबर ते ८ ऑक्टोबर महात्मा गांधी स्मृती सप्ताहानिमित्त राज्यातील सर्व गटस्तरावर कामगार पुरुष व महिला भजन स्पर्धा आयोजित करण्यात आली होती.पुरुष विभागात १०० टक्के कामगार असलेले कलावंत तर महिला विभागाकरीता ही स्पर्धा खुली ठेवण्यात आली होती. नाशिक गट कार्यालयाच्या वतीने दिनांक ६ व ७ ऑक्टोबर २०१५ रोजी पुरुष व महिला भजन स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते.स्पर्धेत पुरुषांचे ९ संघ व महिलांचे १२ संघ सहभागी झाले होते.स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण समारंभ दि.७ ऑक्टोबर २०१५ रोजी श्री.महामंडलेश्वर आनंददास महाराज यांच्या प्रमुख उपस्थितीत संपन्न झाला. पुरुष विभागात का.क.केंद्र, नेहरुनगर संघाने तर महिला विभागात का.क.केंद्र, बुधवारपेठ या संघाने प्रथम क्रमांक पटकावला. या दोन्ही संघाची राज्यस्तरीय भजन स्पर्धेकरीता निवड करण्यात आली.

१९) लोकनृत्य स्पर्धा

भारतातील पारंपारिक लोककलेची नव्या पिढीला माहिती व्हावी, विविध पारंपारिक लोकनृत्ये एकत्रित पाहाता यावीत तसेच कलावंतांच्या कला गुणांना चालना मिळावी याउद्देशाने राज्यातील गट कार्यालयाच्या स्तरावर लोकनृत्य स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. अहवाल वर्षी गट कार्यालय अंधेरी अंतर्गत कामगार कल्याण भवन,अंधेरी येथे दि.३१.१०.२०१५ रोजी लोकनृत्य स्पर्धा आयोजित करण्यात आली. स्पर्धेत ८ संघांनी सहभाग

घेतला. स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण समारंभ सिने अभिनेत्री श्रीमती देवयानी, श्री.गौतम दाभोळकर, मंडळ सदस्य श्री.भूपेंद्र मडावी या मान्यवरांच्या हस्ते संपन्न झाला. स्पर्धेत प्रथम क्रमांक: का.क.केंद्र,सांताक्रूज, द्वितीय क्रमांक : का.क.केंद्र,विरार, तृतीय क्रमांक : का.क.केंद्र,गोविंदनगर मालाड यांनी पटकावला. स्पर्धेचे परिक्षण श्रीमती रोहिणी खैरुणकर, श्रीमती भावना चौधरी व श्री.रोहन आंग्रे यांनी केले.

२०) कौमी एकता सप्ताह – दि.१९ ते २५ नोव्हेंबर २०१५

शासनाच्या निर्देशाप्रमाणे प्रत्येक गट कार्यालयाच्या स्तरावर कौमी एकता सप्ताह दिनांक १९.११.२०१५ ते २५.११.२०१५ या कालावधीत आयोजित करण्यात आला. यानिमित्त राष्ट्रीय एकात्मता दिन, अल्पसंख्यांक कल्याण दिन, भाषिक सुसंवाद दिन, दुर्बल घटक दिन, सांस्कृतिक एकता दिवस, महिला दिन व जोपासना दिवस अशा प्रकारच्या कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले होते.

अहवाल वर्षी ठाणे गट कार्यालय अंतर्गत दि.१९.११.२०१५ रोजी का.क.केंद्र, बदलापूर येथे राष्ट्रीय एकात्मता दिन कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. मनपा शाळेच्या मुख्याध्यापिका श्रीमती सुरेका असरोंडकर यांनी व्याख्यान दिले. दि.२०.११.२०१५ रोजी का.क.केंद्र,राबोडी येथे अल्पसंख्यांक कल्याण दिना निमित्त व्याख्यानाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. यावेळी फातिमा हायस्कूल, राबोडीचे अध्यक्ष फातिमा खान, कोटक महिंद्रा फाऊंडेशनच्या संचालिका निलम कोळी आदी मान्यवर उपस्थित होते. शासनाच्या विविध योजनांचा लाभ कसा घ्यावा व त्याकरीता कोणत्या गोष्टींची पूर्तता करावी याविषयी मार्गदर्शन करण्यात आले. दि.२१.११.२०१५ रोजी का.क.केंद्र,खुलेनाटयगृह येथे भाषिक सुसंवाद दिनानिमित्त कवि संमेलनाचे आयोजन केले होते. श्री.खंडू अडागळे, अरुण तावरे,कविता कोळी आदि मान्यवर कविनी यात सहभाग घेतला. दि.२२.११.२०१५ रोजी का.क.भवन,आनंदनगर येथे दुर्बल घटक या विषयावरील व्याख्यानात विमा सल्लागार तथा महाराष्ट्र बँकेच्या श्रीमती सविता पावसकर, श्री.त्र्यंबक कोचेवाड यांनी सहभाग घेतला. दि.२३.११.२०१५ रोजी का.क.भवन, विक्रोळी येथे सांस्कृतिक कार्यक्रमाचे आयोजन केले होते.दि.२४.११.२०१५ रोजी का.क.केंद्र,अण्णाभाऊसाठे नगर येथे महिला दिनानिमित्त उद्योगधंदा या विषयावर सौ.अनुश्री होमकर यांनी तर बचत गट बद्दल सौ.विमल कांबळे यांनी माहिती दिली.सौ.कमल जाधव यांनी कायदे विषयक माहिती सांगितली. दि.२५.११.२०१५ रोजी जोपासना दिनानिमित्त कार्यक्रमास गुणवंत कामगार संघटनेचे अध्यक्ष श्री.विलास साने, वक्ते श्री.पी.के चौधरी, मुख्याध्यापक उपस्थित होते.

२१) शरीर सौष्टव स्पर्धा (कामगार श्री)

गट कार्यालयाच्या स्तरावर "कामगार श्री" शरीर सौष्टव स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. ठाणे गटकार्यालयाच्या वतीन कामगार कल्याण भवन, आनंदनगर येथे दिनांक २२ जून २०१५ रोजी "कामगार श्री" शरीर सौष्टव स्पर्धा आयोजित करण्यात आली होती. सदर स्पर्धेत ४० स्पर्धकांनी

सहभाग घेतला. कार्यक्रमाचा परितोषिक वितरण समारंभ पश्चिम भारत श्री विजेता श्री.प्रकाश लोखंडे, नाट्य व सिने दिग्दर्शक श्री.महेश सावंत, टॉपगन युथ क्लबचे अध्यक्ष श्री.अमित नांदगावकर, मंडळ सदस्या डॉ.चेतना दीक्षित आदी मान्यवरांच्या उपस्थितीत संपन्न झाला.

अकोला गट कार्यालयाच्या वतीने का.क.केंद्र,अकोट येथे दि.२३ जानेवारी २०१६ रोजी इकरा उर्दु शाळेतील पटांगणात शरीरसौष्ठव स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते.या स्पर्धेत ५० स्पर्धकांनी सहभाग घेतला.सदर स्पर्धा चार वजनी गटात घेण्यात आली.स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण समारंभ अकोला जिल्हयाचे जिल्हाधिकारी जी.श्रीकांत, मंडळ सदस्य श्री.बदुज्जमा मो.आदिल,ठाणेदार कैलास नागरे आदि मान्यवरांच्या उपस्थितीत संपन्न झाला.कामगार श्री चा किताब सुयश जडीये यांनी पटकावला.

२२) गुणवत्ता प्राप्त विद्यार्थ्यांचा सत्कार

माध्यमिक व उच्च माध्यमिक परीक्षेत ९०% पेक्षा जास्त गुण मिळविलेल्या कामगार कुटुंबिय विद्यार्थ्यांचा प्रत्येकी रु.५,०००/-चा धनादेश देऊन विद्यार्थ्यांसह त्यांचे आई वडील / गुरूजन यांचा सत्कार मंडळाच्या वतीने प्रतिवर्षी केला जातो.

अहवालवर्षी अंधेरी गट कार्यालयाच्या वतीने कामगार कल्याण भवन, अंधेरी येथे दिनांक २२ मार्च २०१६ रोजी शालांत परिक्षेत गुणवत्ता प्राप्त विद्यार्थ्यांचा सत्कार समारंभ आयोजित करण्यात आला होता. मा.आमदार श्री.रमेश लटके यांच्या हस्ते गुणवंत विद्यार्थ्यांना रु.५०००/- चा धनादेश तसेच आई-वडील व शिक्षकांचा सत्कार करण्यात आला. यावेळी श्री.खंडू कडव सचिव, जेष्ठ नागरीक संस्था अंधेरी, श्रीमती मनिषा गुरव, अधीक्षक, आकाश कॉलेज, अंधेरी आदी मान्यवर उपस्थित होते.

२३) हुतात्मा बाबू गेनू स्मृतीदिन –दि.१२ डिसेंबर २०१५

स्वदेशी चळवळीत हुतात्मा झालेले शहीद बाबू गेनू यांच्या प्रतिमेस दिनांक १२ डिसेंबर २०१५ रोजी स्मृतीदिनानिमित्त पुष्पहार अर्पण करून आदरांजली वाहण्यात आली. या निमित्त गटस्तरावर व्याख्यान / परिसंवाद कार्यक्रम झाले.

२४) राष्ट्रीय ग्राहक सप्ताह-दिनांक २६ ते ३० डिसेंबर २०१५

शासनाच्या निर्देशाप्रमाणे दिनांक २६ ते ३० डिसेंबर २०१५ या कालावधीत सर्व गटस्तरावर ग्राहक सप्ताहाचे आयोजन करण्यात आले. या सप्ताहानिमित्त लोकांमध्ये ग्राहक कायद्याविषयी जनजागृती व्हावी याकरीता प्रदर्शन व चर्चासत्राचे आयोजन करण्यात आले. तर मुलांसाठी निबंध स्पर्धा व चित्रकला स्पर्धा आणि महिलांसाठी रांगोळी स्पर्धा आयोजित करण्यात आली होती.

वरळी गट कार्यालयाच्या वतीने दि. २६ ते ३० डिसेंबर २०१५ या कालावधीत कामगार कल्याण केंद्र, माझगाव येथे राष्ट्रीय ग्राहक सप्ताहाचे आयोजन करण्यात आले होते. दि. २६ व २७ डिसेंबर रोजी प्रदर्शन व निबंध स्पर्धा, दि. २८ रोजी परिसंवाद कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. ग्राहक पंचायत समितीच्या सदस्य श्री.राजेश जोशी, श्रीमती प्रिया कुलकर्णी यांनी ग्राहकांचे हक्क व कायद्याविषयी माहिती दिली. दि. २९ रोजी चित्रकला स्पर्धा आयोजित करण्यात आली होती. दि. ३० रोजी स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण समारंभ श्री.प.ना. जाधव, समाज सेवक, श्री.वामन शिवलकर, सचिव ज्येष्ठ नागरिक संघ या मन्यावरांच्या हस्ते संपन्न झाला.

२५) स्वामी विवेकानंद जयंती - (युवा दिन) दिनांक १२ जानेवारी २०१६

स्वामी विवेकानंद जयंती निमित्त दिनांक १२ जानेवारी २०१६ रोजी गट स्तरावर प्रमुख केंद्रामध्ये त्यांच्या प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करून आदरांजली वाहण्यात आली. या निमित्त गट स्तरावर युवक/युवतींचा मेळावा आयोजित करण्यात आला. या मेळाव्यामध्ये परिसंवाद, विविध स्पर्धा आयोजित करण्यात आल्या.

अहवाल वर्षी ठाणे गट कार्यालयाच्या वतीने का.क.केंद्र, शहाड दि. १२ जानेवारी २०१६ रोजी स्वामी विवेकानंद जयंती (युवा दिन) निमित्त व्याख्यानाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. प्रा.श्री.संजय कदम, प्रा.श्री.एकनाथ राऊत, प्रा.श्रीमती निता तावडे यांनी यावेळी उपस्थित युवक व युवतींना मार्गदर्शन केले. यावेळी गुणवंत सेवा संघाचे अध्यक्ष श्री.विलास साने, श्री.जी.बी.गावडे आदि मान्यवर उपस्थित होते.

२६) रोजगार मेळावा

कामगार पाल्यांना आर्थिकदृष्ट्या स्वावलंबी होण्याकरीता रोजगार मेळाव्याच्या माध्यमातून खाजगी क्षेत्रातील विविध संधीची माहिती मिळावी व त्यांना रोजगार मिळावा याकरीता गट स्तरावर रोजगार मेळाव्याचे आयोजन करण्यात आले. ज्या खाजगी आस्थापनांमध्ये नोकरीची संधी उपलब्ध आहे अशा आस्थापनांशी संपर्क करून माहिती मिळविण्यात आली. तसेच ज्या कामगार पाल्यांना नोकरीची आवश्यकता आहे अशा पाल्यांची नोंदणी करून या मेळाव्यात मोठ्या प्रमाणात आस्थापना व कामगार पाल्यांना सहभागी करून घेण्यात आले.

अहवाल वर्षी गट कार्यालय ठाणे अंतर्गत कामगार कल्याण भवन, विक्रोळी येथे दिनांक २६ जानेवारी २०१६ रोजी व ७ फेब्रुवारी २०१६ रोजी रोजगार मेळाव्याचे आयोजन करण्यात आले. यात जणांनी सहभाग घेतला. याकरीता इंटीग्रीटी सोल्युशन व पार्कस् फॅसिलिटी यांचे सहकार्य घेण्यात आले. विविध आस्थापनांच्या प्रतिनिधींनी सहभागींचे साक्षात्कार (इंटरव्ह्यू) घेतल्या. पात्र उमेदवारांची यादी तयार करून त्यांच्या पात्रतेनुसार नोकरीची संधी उपलब्ध करून देण्याचा प्रयत्न केला. मंडळाच्या कल्याण आयुक्ता सौ.सुरेखा जाधव, मंडळ सदस्या डॉ.चेतना दीक्षित आदींची सदर मेळाव्यास उपस्थिती लाभली.

२७) कै.नारायण मेघाजी लोखंडे पुण्यतिथी- दि.९ फेब्रुवारी २०१६

कामगार चळवळीचे आद्यप्रणेते कै.नारायण मेघाजी लोखंडे यांची पुण्यतिथी निमित्त दिनांक ९ फेब्रुवारी २०१६ रोजी केंद्र स्तरावर त्यांच्या प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करून आदरांजली वाहण्यात आली. या निमित्त गट स्तरावर त्यांच्या जीवन व कार्यावर व्याख्यान / परिसंवाद कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले.

ठाणे गट कार्यालयाच्या वतीने दि.९ फेब्रुवारी २०१६ रोजी का.क.केंद्र, वर्तकनगर येथे यानिमित्त व्याख्यानाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. भारतीय विमा कर्मचारी संघटनेचे अध्यक्ष श्री सुहास राऊत यांच्या अध्यक्षते खाली प्रमुख पाहूणे श्री.सुरेश भांड (अध्यक्ष,एस.टी.कामगार संघटना,ठाणे), श्री.मंगेश घोंगडे (सचिव,भारतीय विमा कर्मचारी सेना) आदि मान्यवरांच्या उपस्थित कार्यक्रम झाला. श्री.दशरथ विशे आणि श्री.किर्तीकांत केतकर यांनी कामगार चळवळ व नारायण मेघाजी लोखंडे यांच्या जीवनकार्याबद्दल माहिती दिली.

२८) जागतिक महिला दिन –दिनांक ८ मार्च २०१६

राज्यातील सर्व गटस्तरावर जागतिक महिला दिनानिमित्ताने दिनांक ८ ते १० मार्च २०१६ रोजी विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले. दिनांक ८ मार्च रोजी महिलांसाठी आरोग्य शिबीर आयोजित करण्यात आले. यात नेत्र/मधुमेह/रक्तदाब/कर्करोग/हृदयरोग आदींची तपासणी करण्यात आली. दिनांक ९ मार्च रोजी स्त्री भ्रूण हत्या या विषयावर परिसंवाद कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. दिनांक १० मार्च रोजी विविध क्षेत्रातील उल्लेखनीय काम करणाऱ्या कामगार व कामगार कुटुंबिय महिलांचा सत्कार करण्यात आला.

अहवाल वर्षी गट कार्यालय, जळगाव अंतर्गत दि.८.०३.२०१६ रोजी का.क.केंद्र,पाचोरा येथे महिला दिनानिमित्त आरोग्य शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमास नगरसेविका सौ.मिनाताई चौधरी, डॉ.बरत पाटील आदि मान्यवर उपस्थित होते.डॉ.अतुल महाजन,डॉ.हेमलता वाघ,डॉ. वेदांती महाजन यांनी उपस्थित शिबिरातील महिलांची चिकित्सा करून त्यांना आरोग्याची काळजी घेण्याबाबत मार्गदर्शन केले. तर दि.९.०३.२०१६ रोजी का.क.केंद्र,नारायणवाडी,चाळीसगाव येथे स्त्री भ्रूण हत्या या विषयावर परिसंवाद कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते.सौ.रेखा जोशी, व्यवस्थापक,जळगाव जनता सह.बँक, सौ.संपदा पाटील, अध्यक्ष, उमंग महिला समाज या मान्यवरांच्या उपस्थितीत परिसंवाद कार्यक्रम आयोजित केला होता.सौ.योगिनि वाघ, सौ.वैशाली अहिरराव यांनी या परिसंवादात सहभाग घेतला. दि.१०.०३.२०१६ रोजी का.क.केंद्र,चोपडा येथे कर्तृत्ववान कामगार महिलांचा सत्कार समारंभ आयोजित करण्यात आला होता. सदर कार्यक्रमात विभागातील ५ कर्तृत्ववान महिलांचा सत्कार वनिता पतसंस्थेच्या अध्यक्षा सौ.गिताताई पाटील,चोपडा सह.साखर कारखान्याच्या संचालिका सौ.चंद्रकला पाटील आदी मान्यवरांच्या हस्ते करण्यात आला

ग) विभागस्तरीय कार्यक्रम :

मंडळाच्या मुंबई, ठाणे, पुणे, नाशिक, अकोला, औरंगाबाद, आणि नागपूर या सात विभागीय कार्यालयाच्या स्तरावर नाट्य प्रशिक्षण शिबिर, रंगभूमी दिन, प्राथमिक नाट्य स्पर्धा कार्यक्रमाचे आयोजन केले होते.

१) नाट्य प्रशिक्षण शिबिर

नवोदित कामगार कलावंत, तंत्रज्ञ यांना नाटकाच्या विविध पैलूंचे ज्ञान असणे गरजेचे आहे. त्या उद्देशाने नाट्य प्रशिक्षण शिबिराचे आयोजन विभागीय स्तरावर केले जाते. शिबिरात अभिनय, आवाज, प्रकाश योजना, नेपथ्य, नृत्य आदि विषयावर ख्यातनाम नाटककार, दिग्दर्शक, अभिनेते, नाट्य समिक्षक, संगीतकार, नेपथ्यकार यांचे बहुमोल मार्गदर्शन या शिबिरात केले जाते.

ठाणे विभागाच्या वतीने दिनांक ०४.०९.२०१५ ते १४.०९.२०१५ या कालावधीत कामगार कल्याण भवन, कन्नमवार-२, विक्रोळी येथे नाट्य प्रशिक्षण शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते. शिबिरात अखिल भारतीय नाट्य संमेलनाचे अध्यक्ष गंगाराम गवाणकर (नाट्य लेखन), सुप्रसिद्ध दिग्दर्शक शिवदास घोडके (दिग्दर्शन), प्रा.विसूभाऊ बापट (अभिनय), कविता कोळी (नृत्य) या मान्यवरांनी मार्गदर्शन केले. शिबिरात ५९ शिबिरार्थी सहभागी झाले होते. शिबिराचे संचालक म्हणून दै.नवाकाळचे नाट्य-सिने समिक्षक श्री.नंदकुमार पाटील यांनी काम पाहिले. शिबिराचा समारोप ज्येष्ठ दिग्दर्शक व निर्माते मा.श्री.अशोक समेळ, मंडळाचे अध्यक्ष मा.श्री.राजेंद्र गावित यांच्या प्रमुख उपस्थितीत संपन्न झाला. यावेळी मंडळ सदस्य श्री.अशोक पराडकर, श्रीमती संघजा मेश्राम आदि मान्यवर उपस्थित होते. यावेळी सहभागी शिबिरार्थींना प्रमाणपत्र देण्यात आले.

मुंबई विभागाच्या वतीने दि.२७.१०.२०१५ ते दि.०५.११.२०१५ या कालावधीत ललित कला भवन,नायगाव येथे नाट्य प्रशिक्षण शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते. शिबिराचे उद्घाटन ज्येष्ठ नाट्य लेखक प्रा.अवधुत भिसे, मंडळाच्या कल्याण आयुक्त सुरेखा जाधव यांच्या हस्ते करण्यात आले.शिबिरात प्रा.अवधुत भिसे (नाट्य लेखन), श्री.शिवदास घोडके (अभिनय व देहबोली), श्रीमती मृणाल चेंबूरकर (निवेदन व आवाज), श्री.अशोक पालेकर (नेपथ्य), श्री.संजय तोडणकर (प्रकाश योजना), श्री.अनिल सुतार (नृत्य), श्री.उपेंद्र दाते (निर्मिती व दिग्दर्शन) या नाट्यक्षेत्रातील मान्यवरांनी मार्गदर्शन केले. शिबिरात १२५ शिबिरार्थी सहभागी झाले होते. शिबिराचे संयोजन दै.नवाकाळचे नाट्य समिक्षक श्री.नंदकुमार पाटील यांनी केले. शिबिराचा समारोप जागतिक रंगभूमी दिनी ५ नोव्हेंबर रोजी करण्यात आला.यावेळी सहभागी शिबिरार्थींनी विविध विषयावरील एकांकीका सादर केल्या.

नाशिक विभागाच्या वतीने दि.१५.१२.२०१५ ते दि.१९.१२.२०१५ या कालावधीत ल.क.भवन, सिडको येथे नाट्य प्रशिक्षण शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते. शिबिराचे उद्घाटन नाशिक अखिल भारतीय नाट्य परिषदेचे कोषाध्यक्ष श्री.रविंद्र ढवळे यांनी केले.शिबिरात २८

शिविरार्थीनी सहभाग घेतला. शिविरात श्री.प्रविण कांबळे (दिग्दर्शन), श्री.ईश्वर जगताप (प्रकाश योजना), श्री.मकुंद जायधनी (नाटय लेखन), श्रीमती मयुरी उपळेकर- (अभिनय), श्री. पुरुषोत्तम कदम (वेशभुषा) यांनी मार्गदर्शन केले.

२) रंगभूमी दिन

अखिल भारतीय नाटय परिषदेने गौरविलेल्या कामगार रंगभूमीच्या नाटयकर्मींचा व कामगार कलावंतांचा ५ नोव्हेंबर - रंगभूमी दिनाचे औचित्य साधून मंडळाच्या वतीने सत्कार करण्यात येतो.

मुंबई विभागाच्या वतीने ५ नोव्हेंबर रोजी रंगभूमी दिनाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. कार्यक्रमास प्रमुख पाहूणे नटसम्राट उपेंद्र दाते, नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ पर्सनल मॅनेजमेंटचे व्यवस्थापकिय संचालक मा.श्री.प्रशांत खांबसवाडकर, मुंबई विद्यापीठ नाटयशास्त्र विभागाचे संचालक मा.श्री.मंगेश बनसोड, मंडळ सदस्य मा.श्री.गोविंदराव मोहिते, मा.श्री.दिलिपदादा जगताप आदि मान्यवर उपस्थित होते.यावेळी नाटय क्षेत्रात उल्लेखनीय कार्य केलेल्या कामगारांचा सत्कार करण्यात आला

पुणे विभागाच्या वतीने ललित कला भवन,राजारामपूरी,कोल्हापूर येथे रंगभूमी कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते.कोल्हापूर येथील ज्येष्ठ रंगकर्मी मा.श्री.वामन दिक्षित यांच्या अध्यक्षतेखाली संपन्न झालेल्या या कार्यक्रमास प्रमुख पाहूणे म.रा.प.महामंडळाचे कामगार अधिकारी मा.श्री.प्रविण पाटील, दिग्दर्शक मा.श्री.कपिल मुळे आदि मान्यवर उपस्थित होते. नाटय समिक्षक व नाटयलेखक मा.श्री.हिमांशू स्मार्त यांनी रंगभूमीदिन : काल आणि आज या विषयावर मार्गदर्शन केले.यावेळी श्री.राजू अस्वले (कुंभी कासारी),श्री.रघुनंदन चोपदार (एस.टी.महामंडळ), श्री.अनिल राबाडे (द.पुढारी),श्री.मोहन घाडगे (कुंभी कासारी), श्री.मारुती तोरणाळे (एस.टी.महामंडळ) या मान्यवरांचा पाहूण्याच्या हस्ते शाल,श्रीफळ,स्मृतिचिन्ह देऊन सत्कार करण्यात आला.

३) ६३वा प्राथमिक नाटय महोत्सव

मंडळाच्या वतीने ६३ व्या नाटय महोत्सवाची प्राथमिक फेरी मुंबई, ठाणे, पुणे, नाशिक, अकोला, औरंगाबाद, नागपूर या सात विभागीय कार्यालयाच्या स्तरावर आयोजित करण्यात आली होती.

मुंबई विभागाच्या वतीने ६३ व्या प्राथमिक नाटय महोत्सव दि.१० डिसेंबर २०१५ ते १८ जानेवारी २०१६ या कालावधीत ललित कला भवन, वरळी येथे झाला. यात नायगाव, वरळी, अंधेरी गट कार्यालयातील केंद्र तसेच विविध आस्थापनांच्या २७ नाटय संघांनी सहभाग घेतला.

नाटय स्पर्धेत रिलायन्स इन्फ्रास्ट्रक्चर, मुंबईच्या **मोरु द सौल्युशन** “या नाटकाने प्रथम क्रमांक तर द्वितीय व तृतीय क्रमांकासाठी अनुक्रमे का.क.केंद्र, शिवडीने सादर केलेल्या **कोमल गंधार** आणि शासकिय मुद्रणालय,मुंबई यांच्या **निखारे** या नाटकांची निवड करण्यात आली. उत्तेजनार्थ

पारितोषिक **इथर** (का.क.भ,अभ्युदयनगर),**विकेट किपर** (का.क.केंद्र,विरार) यांना देण्यात आले. तसेच अभिनय, दिग्दर्शक, प्रकाश योजना, नेपथ्य, संगीत,नाटयलेखन याची वैयक्तिक पारितोषिकेही देण्यात आली. स्पर्धेचे परिक्षण श्री.सदानंद चव्हाण,श्री.गुरुदत्त लाड,श्रीमती प्रतिभा पाटील यांनी केले.

कार्यक्रमाचा पारितोषिक वितरण समारंभ दि.२०.०१.२०१६ रोजी ललित कला भवन,वरळी येथे संपन्न झाला. कार्यक्रमास प्रमुख पाहूणे आयबीएन लोकमत वाहिनीचे कार्यकारी संपादक मा.श्री.महेश म्हात्रे, अभिनेत्री कु.सुवेधा नाईक (दिल,दोस्ती,दुनियादारी फेम), मंडळ सदस्य मा.श्री.गोविंदराव मोहिते, मा.श्री.अशोक पराडकर, मा.श्रीमती संघजा मेश्राम, डॉ.चेतना दीक्षित या मान्यवरांच्या उपस्थितीत संपन्न झाला.

नाशिक विभागाच्या वतीने कालिदास कलामंदिर, नाशिक येथे दि.४ ते ३१ जानेवारी २०१६ या कालावधीत प्राथमिक नाटय महोत्सव पार पडला. नाशिक व जळगाव गटातील १९ केंद्राच्या नाटय संघानी या स्पर्धेत सहभाग घेतला होता. स्पर्धेचे उद्घाटन नाशिक अखिल भारतीय नाटय परिषदेचे अध्यक्ष मा.प्रा.रविंद्र कदम,मा.सौ.सिमाताई हिरे या मान्यवरांच्या उपस्थित संपन्न झाला.

नाशिक विभागात का.क.केंद्र,संगमनेर च्या **या वळणावर** या नाटकाने प्रथम क्रमांक पटकावला.द्वितीय क्रमांक का.क.केंद्र,नारायणवाडी,चाळीसगाव ने सादर केलेल्या **अपूर्णांक** नाटकाने तर तृतीय क्रमांकासाठी का.क.केंद्र,नेहरुनगर च्या **सटवाई अश्व** या नाटकाची निवड करण्यात आली. उत्तेजनार्थ पारितोषिक **अॅनॅनिमस कंटेंट** (का.क.केंद्र,दिपनगर,भुसावळ) , **वद जाऊ कुणाला शरण** (का.क.केंद्र, पाचोरा) यांना देण्यात आले.तसेच अभिनय, दिग्दर्शक,प्रकाश योजना, नेपथ्य, संगीत,नाटयलेखन याची वैयक्तिक पारितोषिकेही देण्यात आली. स्पर्धेकरिता परिक्षक म्हणून श्री.राजेंद्र तिडके, रघुनाथ ठोसर, सौ.रोहिणी ढवळे यांनी काम पाहिले.

स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण समारंभ दि.१ फेब्रुवारी २०१६ रोजी कामगार कल्याण भवन, सातपूर येथे आयोजित करण्यात आला होता. कार्यक्रमास राज्याचे माजी मंत्री मा.श्री.बबनराव घोलप, ज्येष्ठ रंगकर्मी मा.डॉ.अनिरुद्ध धर्माधिकारी आदि मान्यवरांच्या उपस्थित झाला.

ह) राज्यस्तरीय कार्यक्रम :

१) ३९ वा दशावतारी नाटय महोत्सव :

कोकणातील पारंपारिक लोककला असलेला दशावतारी नाटय महोत्सव ठाणे विभागाच्या वतीने कामगार कल्याण केंद्र,कुडाळ येथील कुडाळेश्वर मंदिरात दि.२१.०४.२०१५ ते १०.०५.२०१५ या कालावधीत आयोजित करण्यात आला होता. नाटयस्पर्धेत २० नाटय संघानी सहभाग घेतला होता.स्पर्धेचा उद्घाटन समारंभ दि.२१.०४.२०१५ रोजी कुडाळेश्वर देवस्थानचे अध्यक्ष श्री प्रसाद धडाम,श्री.किशोर काणेकर,ज्येष्ठ दशावतारी कलावंत श्री.बाबू असवेकर या मान्यवरांच्या हस्ते संपन्न झाला.

स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण दि.१२.०५.२०१५ रोजी मा.आमदार श्री.वैभव नाईक, लक्ष्मी इंडस्ट्रीज सिमेंट पाईप कंपनीचे मालक श्री.अमित वळंजू, कल्याण आयुक्त नरेंद्रसिंह नागभिरे, मंडळ सदस्य श्री.अशोक पराडकर या मान्यवरांच्या हस्ते संपन्न झाला.स्पर्धेत प्रथम क्रमांक : खानोलकर दशावतारी नाटय मंडळ,खानोली, द्वितीय क्रमांक : चेंदवणकर गोरे द.ना.मंडळ,चेंदवण, तृतीय क्रमांक : माऊली द.ना.मंडळ,सोनुर्ली, उत्तेजनार्थ : सिद्धेश्वर द.ना.मंडळ, दोडामार्ग, अष्टविनायक द.ना.मंडळ,दोडामार्ग यांनी पटकावला.

स्पर्धेचे परिक्षण श्री.प्रदिप बर्डे, श्री.रा.बा. खानोलकर,श्री.मोहन मेस्त्री यांनी केले.

२) कामगार नाट्य महोत्सव- अंतिम स्पर्धा

सन १९५३ पासून सुरु असलेल्या या कामगार नाटय स्पर्धेस नाटयक्षेत्रात अनन्यसाधरण असे महत्त्व आहे. अहवाल वर्षापासून औद्योगिक कामगार नाट्य स्पर्धेचे नागरी नाटयस्पर्धेत विलिनीकरण करण्यात आले. त्यामुळे विविध कंपनी/आस्थापनांचे संघही यावेळी या स्पर्धेत सहभागी झाले होते.

राज्यातील मुंबई, ठाणे, पुणे, नाशिक, अकोला, औरंगाबाद, नागपूर या सात विभागात या स्पर्धेची प्राथमिक फेरी आयोजित करण्यात आली होती. प्राथमिक फेरीत १३६ नाटय संघ सहभागी झाले होते. प्राथमिक स्पर्धेत प्रथम,द्वितीय पारितोषिक विजेत्या अंतिम १८ संघाची राज्यस्तरीय स्पर्धेकरीता निवड करण्यात आली.

६३ वी राज्यस्तरीय अंतिम नाटय स्पर्धा तापडिया नाटय मंदिर,औरंगाबाद येथे दि.१५ फेब्रुवारी २०१६ ते ३ मार्च २०१६ या कालावधीत आयोजित करण्यात आली होती. स्पर्धेचे उद्घाटन ज्येष्ठ साहित्यिक मा.श्री.रा.रं.बोराडे, मा.श्री.जफर खान, माजी विरोधी पक्ष नेता, मनपा औरंगाबाद या मान्यवरांच्या हस्ते करण्यात आले. याप्रसंगी मंडळ सदस्य मा.श्री.सुशील कुलकर्णी, मा.श्री.मतिन अहमद आदि मान्यवर उपस्थित होते.सदर स्पर्धेत ३०० हून जास्त कलावंत व तंत्रज्ञानी सहभाग घेतला होता. स्पर्धेचे परिक्षण श्री.भारत तांडेल, डॉ.संयुक्ता थोरात, डॉ.रमेश थोरात, डॉ.जयंत शेवतेकर, श्रीमती योगिता तळेकर-महाजन यांनी केले.

स्पर्धेचा संक्षिप्त निकाल :

सर्वोत्कृष्ट नाटक - प्रथम : आय.डी. (का.क.केंद्र,राबोडी- ठाणे), द्वितीय : सुखाशी भंडतो आम्ही (का.क.केंद्र, बडनेरा, अमरावती), तृतीय : प्रश्न कायद्याचं आहे (का.क.भवन, सहकारनगर, पुणे); उत्तेजनार्थ : कोमल गांधार (का.क.केंद्र, शिवडी, मुंबई) आणि सापलेकराचं मुल (का.क.केंद्र, जयताळा, नागपूर)

या व्यतिरिक्त उत्कृष्ट दिग्दर्शक, अभिनय (पुरुष / महिला), नेपथ्य, प्रकाश योजना, संगीत तसेच नाटयलेखनाची वैयक्तिक पारितोषिके देण्यात आली.

६३ व्या राज्यस्तरीय स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण समारंभ दिनांक ३०.०३.२०१५ रोजी कामगार कल्याण भवन, कन्नमवारनगर, विक्रोळी येथे आयोजित करण्यात आला होता. यावेळी सुप्रसिद्ध अभिनेत्री विशाखा सुभेदार, मंडळाचे अध्यक्ष मा.श्री.राजेंद्र गावित, ज्येष्ठ साहित्यिक वामन होवाळ, मंडळ सदस्य मा.श्री.अशोक पराडकर, मा.श्री.गोविंदराव मोहिते, मा.डॉ.चेतना दीक्षित, मा.श्रीमती संघजा मेश्राम आदि मान्यवर उपस्थित होते. यावेळी राज्यस्तरीय स्पर्धेत प्रथम पारितोषिक विजेते नाटक प्रणव सुखदेव लिखित व अभिजित झुंजारराव दिग्दर्शित आय.डी (सादरकर्ते: का.क.केंद्र, राबोडी, ठाणे) या नाटकाचा प्रयोग सादर करण्यात आला.

३) राज्यस्तरीय कामगार भजन स्पर्धा - पारडसिंगा, नागपूर

महात्मा गांधी जयंती कार्यस्मृती सप्ताहात २ ते ८ ऑक्टोबर २०१५ या कालावधीत मंडळाच्या १८ गट कार्यालयाच्या स्तरावर पुरुष व महिला विभागात कामगार भजन स्पर्धेच्या प्राथमिक फेरीचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर स्पर्धेत पुरुष विभागात कामगार कल्याण निधी भरणा-या कामगारांनाचे संघ सहभागी झाले. महिलांसाठी ही स्पर्धा खुली होती. गटस्तरावरील प्राथमिक स्पर्धेत प्रथम पारितोषिक विजेत्या पुरुष व महिला संघांची अंतिम राज्यस्तरीय स्पर्धेकरीता निवड करण्यात आली.

महात्मा गांधी स्मृती दिनानिमित्त दिनांक २९ व ३० जानेवारी २०१६ रोजी विदेही अनुसया माता संस्थान, पारडसिंगा, नागपूर येथे राज्यस्तरीय स्पर्धा झाली. स्पर्धेचे उदघाटन मा.आमदार श्री.आशिष देशमुख, काटोल विधानसभा क्षेत्र यांच्या हस्ते संपन्न झाला. यावेळी विदेही अनुसया माता संस्थानचे अध्यक्ष मा.श्री.चरणसिंगजी ठाकूर, काटोल पंचायत समिती सभापती मा.श्री.संदिप सरोदे, नगरसेवक मा.श्री.संदिप उमप, संजय गांधी निराधार योजना काटोल चे अध्यक्ष मा.श्री.दिलिप तिजारे, मंडळ सदस्य मा.श्री.प्रमोद मोहोड आदि मान्यवर उपस्थित होते. स्पर्धेत १८ गट कार्यालयातील ३४ पुरुष व महिला संघानी सहभाग घेतला.

स्पर्धेचा संक्षिप्त निकाल :

पुरुष विभाग: प्रथम – गट कार्यालय, नागपूर-२ ; द्वितीय – गट कार्यालय, अमरावती; तृतीय – गट कार्यालय, अंधेरी तर उत्तेजनार्थ पारितोषिक गट कार्यालय, कोल्हापूर व पुणे यांची निवड करण्यात आली.

महिला विभाग : प्रथम- गट कार्यालय, चिपळूण; द्वितीय – गट कार्यालय, अंधेरी; तृतीय- गट कार्यालय, नागपूर-२ तर उत्तेजनार्थ पारितोषिक गट कार्यालय, नाशिक व औरंगाबाद यांना देण्यात आले. स्पर्धेचे परिक्षण श्री.दिनेश मारोतकर, श्री.भिमराव भुरे, सौ.लिना राखोडे-सावरकर यांनी केले.

स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण समारंभ विदेही अनुसया माता संस्थानचे अध्यक्ष मा.श्री.चरणसिंगजी ठाकूर, काटोल पंचायत समिती सभापती मा.श्री.संदिप सरोदे,जिल्हा परिषद सभापती मा.श्री.दिनेश ठाकरे , नगरसेवक मा.श्री.संदिप उमप,संजय गांधी निराधार योजना काटोल चे अध्यक्ष मा.श्री.दिलिप तिजारे, मंडळ सदस्य मा.श्री.प्रमोद मोहोड आदि मान्यवर उपस्थित संपन्न झाला.

४) औद्योगिक व व्यावसायिक कामगारांची बावीसावी राज्यस्तरीय व महिलांची सतरावी खुली कबड्डी स्पर्धा : मुंबई

मंडळाच्यावतीने औद्योगिक व व्यावसायिक कामगारांची बावीसावी राज्यस्तरीय व महिलांची सतरावी खुली कबड्डी स्पर्धा दिनांक १० ते १३ फेब्रुवारी २०१६ या कालावधीत एलफिन्स्टन, मुंबई येथील कामगार क्रीडा भवनाच्या प्रांगणात संपन्न झाली. सदर स्पर्धा पुरुष शहर, पुरुष –ग्रामिण, महिला अशा तीन गटात घेण्यात आली होती.

स्पर्धेचे उदघाटन महाराष्ट्र राज्याचे कामगार राज्यमंत्री मा.ना.श्री.विजय देशमुख यांच्या हस्ते करण्यात आले. यावेळी आमदार मा.श्री.कालिदास कोळंबकर, बृहन्मुंबईचे माजी महापौर मा.श्री.महादेव देवळे, कल्याण आयुक्त श्रीमती सुरेखा जाधव, मंडळ सदस्य सर्वश्री गोविंदराव मोहिते, अशोक पराडकर, श्रीमती भाग्यश्री भुर्के, डॉ.चेतना दीक्षित, कबड्डी असोसिएशनचे पदाधिकारी आदि मान्यवर उपस्थित होते.यावेळी सहभागी संघानी संचलन करीत पाहुण्यांना मानवंदना दिली.

सदर स्पर्धेत पुरुष शहरी विभागात मुंबई, ठाणे येथील २२ संघानी सहभाग घेतला. तर ग्रामीण विभागात रायगड, पुणे, नाशिक, नागपूर आदि ठिकाणचे २७ संघ सहभागी झाले होते. महिला गटात मुंबई/मुंबई उपनगर, ठाणेसह बुलढाणा, सिंधुदूर्ग, चंद्रपूर, वर्धा येथील ६७ संघ सहभागी झाले होते.एकूण ११६ संघांनी सहभाग घेतला.

स्पर्धेत पुरुष शहर विभागात महिंद्रा अॅण्ड महिंद्रा,मुंबई यांनी अजिंक्यपद पटकावत रु.२५,०००/-, चषक व सुवर्णपदकाचे मानकरी ठरले. तर ग्रामीण विभागात नागपूरच्या महिंद्रा अॅण्ड महिंद्राने बाजी मारत अंतिम विजय प्राप्त करत रु.२०,०००/-, चषक, सुवर्णपदक पटकावले. तर महिला विभागात देना बँक,मुंबई यांनी अंतिम विजेतेपद पटकावत रु.२५,०००/-, चषक व सुवर्णपदकाचे मानकरी ठरले. स्पर्धेतील प्रत्येक दिवसाच्या सर्वोत्कृष्ट खेळाडूला रोख पारितोषिक, पदक, प्रमाणपत्र देण्यात आले. तसेच स्पर्धेतील सर्वोत्कृष्ट अष्टपैलू खेळाडू, सर्वोत्कृष्ट चढाई, सर्वोत्तम पकड अशी वैयक्तिक पारितोषिके देण्यात आली.

स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण समारंभ आमदार मा.श्री.भाई जगताप, अर्जुन पुरस्कार विजेते कबड्डीपटू मा.श्री.सदानंद शेटये, कल्याण आयुक्त श्रीमती सुरेखा जाधव, मंडळ सदस्य श्री.दिलिपदादा जगताप, डॉ.चेतना दीक्षित, श्रीमती संघजा मेश्राम आदि मान्यवरांच्या उपस्थितीत संपन्न झाला.

५) राज्यस्तरीय कामगार केसरी व कुमार केसरी कुस्ती स्पर्धा - सोलापूर

मंडळाच्या वतीने कामगार केसरी व कुमार केसरी कुस्ती स्पर्धा दिनांक २५ व २६ मार्च २०१६ रोजी इंदिरा गांधी स्टेडियम, सोलापूर येथे आयोजित करण्यात आली होती. सदर कामगार व कुमार केसरी या गटाबरोबर पाच वजनी गटातही घेण्यात आल्या.

दिनांक २५ मार्च रोजी राज्यस्तरीय कुस्ती स्पर्धेचे उद्घाटन महाराष्ट्र राज्याचे कामगार राज्यमंत्री मा.ना.श्री.विजय देशमुख यांच्या शुभहस्ते करण्यात आले. यावेळी हिंद केसरी पै.अमोल बराटे, हिंद केसरी (सुवर्ण पदक) पै.भरत मेकाले, कल्याण आयुक्त सुरेखा जाधव आदि मान्यवर उपस्थित होते. या स्पर्धेत सांगली, सातारा, कोल्हापूर, पुणे, औरंगाबाद, सोलापूर येथील १३८ मल्लांनी सहभाग घेतला होता.

सन २०१५-१६ चा कामगार केसरीचा किताब सदगुरु श्री सा.कारखान्याच्या दत्तात्रय नरळे ने पटकावला. त्याला रु.२५,०००/-, मानाचा पट्टा, चांदीची गदा ,प्रमाणपत्र, स्मृतीचिन्ह देण्यात आले. तर कुमार केसरीचा मान कुंभी कासारी सा.कारखान्यांचा संधिप जामदार याने पटकावत रु.१५,०००/-,मानाचा पट्टा, चांदीची गदा, प्रमाणपत्र, स्मृतीचिन्ह देण्यात आले. तसेच वजनी गटातील विजयी स्पर्धकांना रोख रक्कम व प्रमाणपत्र देऊन गौरविण्यात आले.

स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण समारंभ सोलापूर शहर (मध्य) च्या आमदार मा.प्रणितीताई शिंदे, महालक्ष्मी पापडचे उद्योजक मा.श्री.राजू डोंगरे, शिवछत्रपती पुरस्कार विजेते मा. श्री.संजय मगर, कल्याण आयुक्त सुरेखा जाधव, मंडळ सदस्या डॉ.चेतना दीक्षित आदि मान्यवारांच्या हस्ते संपन्न झाला.

६) ३२ वा गुणवंत कामगार कल्याण पुरस्कार प्रदान सोहळा – मुंबई

सामाजिक , सांस्कृतिक, साहित्यिक, क्रीडा आदि क्षेत्रासह आस्थापनेत उल्लेखनिय कार्य केलेल्या विविध आस्थापना/व्यवस्थापनातील कामगारांना गुणवंत कामगार कल्याण पुरस्काराने गौरविण्यात येते. तर गुणवंत कामगार पुरस्कार मिळाल्यानंतर पुढील १० वर्षे उल्लेखनिय कार्य केलेल्या कामगार/कर्मचारी यांना कामगार भूषण या एकमेव पुरस्काराने गौरव केला जातो.

सन २०१४-१५ या वर्षाकरीता गुणवंत कामगार पुरस्काराकरीता १९० अर्ज तर कामगार भूषण पुरस्काराकरीता १७ अर्ज प्राप्त झाले. सदर अर्जाची छाननी व मुलाखतीच्या माध्यमातून ८६ कामगारांची गुणवंत कामगार पुरस्काराकरीता निवड करण्यात आली. त्यात चार महिलांचा समावेश होता. कामगार भूषण पुरस्कार नाशिक, एकलहरे येथील औष्णिक विद्युत केंद्राचे श्री.रामचंद्र शिंदे यांना प्रदान करण्यात आला.

सदर सन २०१४-१५ चा पुरस्कार वितरण सोहळा दिनांक २८ एप्रिल २०१६ रोजी कामगार क्रीडा भवन, एलफिन्स्टन येथे आयोजित करण्यात आला होता. महाराष्ट्र राज्याचे कामगार राज्यमंत्री मा.ना.श्री.विजय देशमुख, मंडळाचे अध्यक्ष मा.श्री राजेंद्र गावित, कल्याण आयुक्त श्रीमती सुरेखा जाधव, बृहन्मुंबईचे माजी महापौर मा.श्री.महादेव देवळे आणि मंडळ सदस्यांच्या प्रमुख उपस्थितीत ८६ गुणवंत कामगारांना रु. १५,०००/-

,स्मृतिचिह्न, पदक व मानपत्र देऊन गौरविण्यात आले. राज्यातील एकमेव कामगार भूषण पुरस्कारार्थी श्री.रामचंद्र शिंदे यांना रु.२५,०००/-, स्मृतिचिह्न, पदक व मानपत्र देऊन सन्मानित केले. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन श्री.विजय कदम यांनी केले.

२) आर्थिक लाभाच्या योजना :-

१) सर्वसाधारण शिष्यवृत्ती योजना

दहावी ते पदव्युत्तर पदवी शिक्षण घेणा-या कामगार पाल्यांना सर्वसाधारण शिष्यवृत्ती योजनेचा लाभ दिला जातो. यात वैद्यकीय, अभियांत्रिकी आणि तांत्रिक शिक्षण घेणा-या, तसेच ए.टी.के.टी. विद्यार्थ्यांचाही समावेश आहे. इयत्ता दहावी बारावी रु.२०००/-, पदवी रु.२५००/- पदव्युत्तर पदवी रु.३०००/- तसेच १० वी नंतर तांत्रिक, वैद्यकीय, अभियांत्रिकी रु.२५००/-, १२ वी नंतर पदवी (तांत्रिक, वैद्यकीय, अभियांत्रिकी) अभ्यासक्रमासाठी रु.५०००/- शिष्यवृत्ती दिली जाते.

अहवाल वर्षी महाराष्ट्रातील ३६,३१२ एवढ्या कामगारांच्या पाल्यांना या योजनेचा लाभ देण्यात आला. त्यासाठी मंडळाकडून रु.९,९८,०७,५००.०० एवढी रक्कम पुढील तपशिलाप्रमाणे मंजूर करण्यात आली आहे.

अ.क्र.	विभाग/ प्रकल्प	लाभार्थी/ कामगार कुटुंबीय	मंजूर रक्कम (रु.)
१	मुंबई	१८८५	रु.५२,७५,०००/-
२	ठाणे	४३०८	रु.१,१९,९२,५००/-
३	पुणे	१०,७१२	रु.२,९०.००,०००/-
४	नाशिक	५५९४	रु.१,४९,६५,०००/-
५	अकोला	३३७७	रु.९५,५८,०००/-
६	औरंगाबाद	५३५९	रु.१,४९,९७,५००/-
७	नागपूर	५००७	रु.१,३८,४९,५००/-
८	कामगार क्रीडा भवन, प्रकल्प	७०	रु.१,७८,०००/-

एकूण	३६,३९२	रु.९,९८,०७,५००/-
------	--------	------------------

१.१) एमपीएससी/युपीएससी पूर्वपरीक्षा उत्तीर्ण विद्यार्थी

एम.पी.एस.सी /यु.पी.एस.सी परीक्षेचा पहिला टप्पा उत्तीर्ण होणा-या कामगार कुटुंबिय पाल्यांना या योजने अंतर्गत अर्थ सहाय दिले जाते. अहवाल वर्षी १४ लाभार्थींना रु.७३,०००.०० रक्कमेचे अर्थसहाय्य या योजने अंतर्गत देण्यात आले.

अ.क्र	विभाग/ प्रकल्प	लाभार्थी/ कामगार कुटुंबीय	मंजूर रक्कम (रु.)
१	मुंबई	-	-
२	ठाणे	०१	रु.८,०००/-
३	पुणे	०४	रु.२०,०००/-
४	नाशिक	०७	रु.३५,०००/-
५	अकोला	०१	रु. ५,०००/-
६	औरंगाबाद	-	-
७	नागपूर	०१	रु.५,०००/-
८	कामगार क्रीडा भवन, प्रकल्प	-	-
एकूण		१४	रु.७३,०००/-

१.२) दिव्यांग विद्यार्थी :-

कामगार कुटुंबातील दिव्यांग (अपंग) विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती योजनेकरिता टक्केवारीची अट न घालता प्राधान्याने शिष्यवृत्ती दिली जाते. अहवाल वर्षी राज्यातील ६६ कामगार पाल्यांनी लाभ घेतला. त्याकरीता रु.१,५७,९००.०० रक्कमेचे शिष्यवृत्ती वाटप करण्यात आले.

अ.क्र	विभागाचे नाव	लाभार्थी	मंजूर रक्कम (रु)
१	मुंबई	-	-
२	ठाणे	०९	रु.१९,५००/-
३	पुणे	३२	रु.७५,९००/-
४	नाशिक	२५	रु.६२,५००/-
५	अकोला	-	-
६	औरंगाबाद	-	-
७	नागपूर	-	-
८	कामगार क्रीडा भवन, प्रकल्प	-	-
	एकूण	६६	रु.१,५७,९००/-

२) परदेश उच्चशिक्षण शिष्यवृत्ती योजना

कामगार कुटुंबातील विद्यार्थी परदेशात पदव्युत्तर शिक्षणासाठी गेल्यास सदर योजनेचा लाभ देण्यात येतो.सदर योजने अंतर्गत रु.५०,०००/- शिष्यवृत्ती विद्यार्थ्याला देण्यात येते.

अहवाल वर्षी राज्यातील ५० कामगार पाल्यांनी या योजनेचा लाभ घेतला.त्याकरीता रु.२५,००,०००.०० रक्कमेचे शिष्यवृत्ती वाटप करण्यात आले.

अ.क्र.	विभाग/ प्रकल्प	लाभार्थी/ कामगार कुटुंबीय	मंजूर रक्कम (रु.)
१	मुंबई	०८	रु.४,००,०००/-
२	ठाणे	१२	रु.६,००,०००/-

३	पुणे	११	रु. ५,५०,०००/-
४	नाशिक	०३	रु. १,५०,०००/-
५	अकोला	०३	रु. १,५०,०००/-
६	औरंगाबाद	०३	रु. १,५०,०००/-
७	नागपूर	०८	रु. ४,००,०००/-
८	कामगार क्रीडा भवन, प्रकल्प	०२	रु. १,००,०००/-
एकूण		५०	रु. २५,००,०००/-

३) क्रीडा शिष्यवृत्ती योजना

कामगार किंवा त्यांच्या पाल्यांनी राज्यस्तरीय, राष्ट्रीय अथवा आंतरराष्ट्रीय स्तरावर विशेष क्रीडा नैपुण्य मिळविल्यास क्रीडा शिष्यवृत्ती मंडळातर्फे दिली जाते. अहवालवर्षी १३७ क्रीडापटूंना या योजनाचा लाभ देण्यात आला आहे.

अ.क्र	विभाग/प्रकल्प	लाभार्थी संख्या			मंजूर रक्कम (रुपयात)
		कामगार	कामगार कुटूंबिय	एकूण लाभार्थी	
१	मुंबई	-	११	११	रु. ५९,०००/-
२	ठाणे	०३	३०	३३	रु. २,३२,०००/-
३	पुणे	०२	२९	३१	रु. ३,२४,०००/-
४	नाशिक	-	१२	१२	रु. ४२,०००/-
५	अकोला	-	०६	०६	रु. २४,०००/-
६	औरंगाबाद	-	२७	२७	रु. १,४५,०००/-
७	नागपूर	०१	१५	१६	रु. ७६,०००/-

८	कामगार क्रीडा भवन(प्रकल्प)	-	०१	०१	रु.७,०००/-
एकूण		०६	१३१	१३७	रु.९,०९,०००/-

४)पाठ्यपुस्तक अनुदान योजना

कामगारांच्या पाल्यांना शैक्षणिक अभ्यासक्रमाची क्रमिक पुस्तके खरेदी केल्यावर एकूण खरेदी रकमेच्या ५० टक्के रक्कम अर्थसहाय्य म्हणून दिली जाते. इयत्ता ११ वी पासून पदव्युत्तर पदवीपर्यंतच्या विद्यार्थ्यांना या योजनेचा लाभ घेता येतो. किमान रु.१५००/- ते कमाल रु.५,०००/- पर्यंत अर्थसहाय्य दिले जाते. अहवाल वर्षी राज्यातील ३३२० कामगार पाल्यांनी या योजनेचा लाभ घेतला. त्याकरीता रु.३४,०२,३७८.०० रक्कमेचे पाठ्यपुस्तक सहाय्य योजना अंतर्गत देण्यात आली.

अ.क्र.	विभाग/ प्रकल्प	लाभार्थी/ कामगार कुटुंबीय	मंजूर रक्कम (रु.)
१	मुंबई	१४७	रु.९५,९६२/-
२	ठाणे	२६०	रु.१,९१,१५३/-
३	पुणे	७३६	रु.७,९३,३९७/-
४	नाशिक	८५८	रु.९,७९,०९९/-
५	अकोला	४३२	रु.४,३८,३९९/-
६	औरंगाबाद	४०५	रु.५,१३,७१४/-
७	नागपूर	४७६	रु.३,८७,३२६/-
८	कामगार क्रीडा भवन, प्रकल्प	०६	रु.३,४९६/-
एकूण		३३२०	रु.३४,०२,३७८/-

५) गुणवत्ता प्राप्त कामगार पाल्यांचा सत्कार

माध्यमिक व उच्च माध्यमिक परिक्षेत सर्वोत्कृष्ट गुण मिळवून उत्तीर्ण झालेल्या कामगार पाल्य,पालक व गुरुजनांचा सत्कार विभागीय कार्यालयाच्या स्तरावर आयोजित केला जातो.कामगार पाल्यांना रु.५,०००/- विशेष शिष्यवृत्ती दिली जाते.

अहवाल वर्षी १०४ कामगार पाल्यांचा सत्कार प्रित्यर्थ रुपये रु.५,२९,४५०/-रक्कमेची शिष्यवृत्ती देण्यात आली.

अ.क्र.	विभाग/ प्रकल्प	लाभार्थी/ कामगार कुटुंबीय	मंजूर रक्कम (रु.)
१	मुंबई	१३	रु.६५,०००.००
२	ठाणे	१२	रु. ६९,४५०.००
३	पुणे	१४	रु. ७०,०००.००
४	नाशिक	१०	रु.५०,०००.००
५	अकोला	१३	रु.६५,०००.००
६	औरंगाबाद	१७	रु. ८५,०००.००
७	नागपूर	२५	रु.१,२५,०००.००
एकूण		१०४	रु.५,२९,४५०.००

६) एमएस-सीआयटी अर्थसहाय योजना

महाराष्ट्र शासनाच्या एमएस-सीआयटी परिक्षेची उपयुक्तता / अनिवार्यता लक्षात घेऊन एमएस-सीआयटी परिक्षा ६० टक्के किंवा अधिक गुणांनी उत्तीर्ण होणा-या कामगार / कामगार कुटुंबिय यांना या योजने अंतर्गत एमएस-सीआयटी परिक्षा शुल्काच्या ५० टक्के रक्कम प्रोत्साहनपर अनुदान म्हणून देण्यात येते. अहवाल वर्षी १४७१ लाभार्थींना रु. २३,७८,८३७/- रक्कमेचे अर्थसहाय्य या योजने अंतर्गत देण्यात आले.

अ.क्र	विभाग/ प्रकल्प	लाभार्थी संख्या			मंजूर रक्कम (रुपंयात)
		कामगार	कामगार	एकूण	

			कुटूंबिय	लाभार्थी	
१	मुंबई	-	८३	८३	रु.१,२९,०७५/-
२	ठाणे	-	१३९	१३९	रु.२,०६,४००/-
३	पुणे	३७	३८२	४१९	रु.७,००,५००/-
४	नाशिक	-	१७८	१७८	रु.२,९९,२७५/-
५	अकोला	-	१४९	१४९	रु. २,३९,१६२/-
६	औरंगाबाद	-	२४७	२४७	रु.३,९९,५२५/-
७	नागपूर	११	२४३	२५४	रु.४,०१,४७५/-
८	कामगार क्रीडा भवन, (प्रकल्प)	-	०२	०२	रु.३४२५/-
एकूण		४८	१४२३	१४७१	रु.२३,७८,८३७/-

७) गंभीर आजार उपचार सहायता योजना

कामगार किंवा त्यांच्या कुटुंबातील पत्नी, मुलगा, मुलगी, आई-वडिल यांना मुत्रपिंड, कर्करोग, हृदयरोग, एड्स, क्षय यासारख्या असाध्य आजार व शरत्रक्रीयेसाठी सदर योजनेच्या माध्यमातून औषधोपचारासाठी आर्थिक मदत देण्यात येते. औषधोपचाराकरीता झालेल्या खर्चानुसार रु.५,०००/- पासून २५,०००/- पर्यंत अर्थसहाय्य देण्यात येते.

अहवाल वर्षी ४७९ लाभार्थींना रु. १,०३,६६,०००.०० रक्कमेचे अर्थसहाय्य या योजने अंतर्गत देण्यात आले.

अ.	विभाग/प्रकल्प	लाभार्थी संख्या	मंजूर रक्कम
----	---------------	-----------------	-------------

क्र		कामगार	कामगार कुटूंबिय	एकूण लाभार्थी	(रुपयांत)
१	मुंबई	-	३३	३३	रु.७,७०,०००/-
२	ठाणे	५१	३४	८५	रु.१९.०६,०००/-
३	पुणे	५२	४२	९४	रु.२०,००,०००/-
४	नाशिक	४७	२५	७२	रु.१५,४०,०००/-
५	अकोला	२४	१०	३४	रु.०७,५५,०००/-
६	औरंगाबाद	४४	५२	९६	रु.१९,९५,०००/-
७	नागपूर	५३	१२	६५	रु.१४,००,०००/-
८	कामगार क्रीडा भवन, (प्रकल्प)	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक
	एकूण	२७१	२०८	४७९	रु.१,०३,६६,०००/-

८) पुस्तक प्रकाशन अनुदान योजना

कामगारांच्या साहित्यविषयक सुप्त कलांना वाव देवून त्यांच्याकडून चांगले साहित्य निर्माण व्हावे या उद्देशाने सदर योजना कार्यान्वित करण्यात आले आहे. कामगारांच्या प्रकाशित साहित्यासाठी रु. १०,०००/- अनुदान दिले जाते. अहवाल वर्षी राज्यातील १० कामगारानी या योजनेचा लाभ घेतला. त्याकरीता रु.९४,५००.०० एवढ्या रक्कमेचे वाटप करण्यात आले.

अ.क्र	विभाग/ प्रकल्प	लाभार्थी	मंजूर रक्कम (रु)
		कामगार	
१	मुंबई	०४	रु.४०,०००/-
२	ठाणे	०१	रु.१०,०००/-
३	पुणे	०३	रु.२४,९००/-

४	नाशिक	०१	रु.१०,०००/-
५	अकोला	०१	रु.९,६००/-
६	औरंगाबाद	—	—
७	नागपूर	—	—
८	कामगार क्रीडा भवन, प्रकल्प	—	—
	एकूण	१०	रु.९४,५००/-

९) इंग्रजी व विदेशी भाषा लेखन व संभाषण प्रशिक्षण वर्ग

कामगार व कामगार कुटुंबीयांना रोजगाराभिमुख इंग्रजी व विदेशी भाषांचे लेखन व संभाषणासाठी आवश्यक ज्ञान व्हावे याकरीता मंडळाने हा उपक्रम नव्यानेच सुरु केला आहे. या वर्गात इंग्रजी, फ्रेंच, जॅपनिज, जर्मन, चायनिज आदि भाषांचे प्रशिक्षण देण्यात येते. याकरिता नाममात्र प्रशिक्षण शुल्क आकारण्यात येते. तीन-तीन महिने कालावधीचे वर्ग १८ गट कार्यालयाच्या स्तरावर सुरु करण्यात आले.

अहवाल वर्षी इंग्रजी संभाषण वर्गाकरीता २००० तर विदेशी संभाषण वर्गाकरीता २८० कामगार व कामगार कुटुंबीयांनी लाभार्थीनी या योजनेचा लाभ घेतला .

अ.क्र	विभागाचे नाव	वर्ग संख्या	इंग्रजी			मंजूर रक्कम (रुपयांत)
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	एकूण	
१	मुंबई	०९	१५९	११९	२७८	रु.३१२०००/-
२	ठाणे	१३	१३६	१८८	३२४	रु.६७५०००/-
३	पुणे	१०	१२९	३०६	४३५	रु.३६४२००/-
४	नाशिक	१९	१३३	३४५	४७८	रु.१४३४००/-

५	अकोला	१४	७८	२८२	३६०	रु.५४६०००/-
६	औरंगाबाद	०३	१५	६०	७५	रु.५२०००/-
७	नागपूर	०२	०४	४६	५०	रु.५८८००/-
एकूण		७०	६५४	१३४६	२०००	रु.२१,५१,४००/-
जॅपनीज						
अ.क्र	विभागाचे नाव					
१	औरंगाबाद	०४	१६	८५	१०१	रु.४६,०००/-
२	नागपूर	-	-	-	-	-
एकूण		०४	१६	८५	१०१	रु.४६,०००/-
जर्मन						
अ.क्र	विभागाचे नाव					
१	मुंबई	०१	३१	-	३१	रु.५४,०००/-
२	ठाणे	०३	०८	७२	८०	रु.१,८०,०००/-
३	पुणे	०१	-	२२	२२	रु.५४,०००/-
४	औरंगाबाद	०२	०६	४०	४६	रु.२३,०००/-
एकूण			०७	४५	१३४	रु.३,११,०००/-
फ्रेंच						
अ.क्र	विभागाचे नाव					
१	मुंबई	०१	२५	००	२५	रु.५४,०००/-
एकूण		०१	२५	००	२५	रु.५४,०००/-

१०) वाहन चालक प्रशिक्षण

कामगारांचे वार्षिक उत्पन्न रुपये दोन लाख आहे आणि कामगार पाल्यांचे वार्षिक उत्पन्न तीन लक्ष आहे अशा उत्पन्न गटातील कामगार व त्यांच्या कुटुंबियांना रोजगाराच्या संधी उपलब्ध व्हाव्यात याकरीता चारचाकी वाहन चालविण्याचे प्रशिक्षण दिले जाते.याकरीता मानमात्र रु.५००/-प्रशिक्षण

शुल्क आकारण्यात येते. उर्वरित शुल्क प्रत्येक विद्यार्थ्यामागे मंडळाकडून भरणा करण्यात आले. मारुती सुझूकी या नामवंत प्रशिक्षण संस्थेच्या मदतीने हे प्रशिक्षण देण्यात येते. अहवाल वर्षी प्रत्यक्ष १३८ लाभार्थींना रु.५,४६,८३२/- एवढी रक्कम प्रशिक्षकणार्थी करीता खर्च करण्यात आली .

अ.क्र	विभाग	प्रवेश नोंदणी				प्रत्यक्ष लाभार्थी संख्या	मंजूर रक्कम (रुपयांत)
		वर्ग संख्या	कामगार	कामगार कुटुंबिय	एकूण		
१	मुंबई	-	-	-	११२	०	-
२	ठाणे	०८	३१	२६	५७	०	-
३	पुणे	-	६०	५६	११६	५७	रु.२,७४,४९०/-
४	नाशिक	-	१९	७१	-	१४	रु.५६,०००/-
५	अकोला	०३	२३	१२	३५	११	रु.४५,३४२/-
६	औरंगाबाद	०६	१४	२४	३८	१२	रु.३६,४८०/-
७	नागपूर	०३	१३	११६	१२९	५६	रु.१,७१,०००/-
एकूण		२०	१६०	३०५	४८७	१५०	रु.५,८३,३१२/-

३) कल्याणकारी उपक्रम

१) शिवण वर्ग, हस्तव्यवसाय वर्ग, सरकारमान्य शिवण वर्ग व बेसिक फॅशन डिझायनिंग वर्ग

केंद्र परिसरातील कामगार व कामगार कुटुंबिय महिलांकरिता शिवण वर्ग व हस्तव्यवसाय वर्ग, सरकारमान्य शिवण वर्ग व बेसिक फॅशन डिझायनिंग वर्ग चालविण्यात येतात. अहवाल वर्षी प्रवेश घेतलेल्या सभासंदाची गटनिहाय संख्यात्मक माहिती पुढीलप्रमाणे.

अ) मंडळाचा शिवणवर्ग

अ.क्र.	गट कार्यालय	युनिट	नोंदणी संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१	नायगाव	१०	१७	६३	२७५	३५५
२	वरळी	१०	०६	८१	२०७	२९४
३	अंधेरी	०८	०३	६४	१७३	२४०
४	ठाणे	१३	०२	९९	२६१	३६२
५	चिपळूण	७	०५	९६	१०१	२०२
६	पुणे	१२	२०	१६१	१९९	३८०
७	कोल्हापूर	१३	०४	१९३	२१९	४१६
८	सोलापूर	१५	२९	१२५	३१३	४६७
९	औरंगाबाद	१५	०७	२११	२७६	४९४

१०	नांदेड	१४	०२	११८	३३९	४५९
११	लातूर	०८	००	९२	१६७	२५९
१२	अकोला	२०	०६	१८६	४०८	६००
१३	अमरावती	१३	०९	११२	२४४	३६५
१४	नाशिक	११	११	१५७	१८४	३५२
१५	जळगाव	१४	०१	१९२	२५०	४४३
१६	नागपूर-१	१३	००	५०	२८०	३३०
१७	नागपूर २	१४	००	१४४	३००	४४४
१८	चंद्रपूर	०८	००	९६	१६६	२६२
१९	कामगार क्रीडा भवन, मुंबई	०१	००	०६	१९	२५
२०	कामगार कल्याण भवन, राजे रघुजीनगर, नागपुर	०१	००	०६	२३	२९
२१	कामगार कल्याण भवन सहकारनगर, पुणे	०१	००	०८	३४	४२
	एकुण	२२१	१२२	२२६०	४४३८	६८२०

ब) हस्तव्यवसाय वर्ग

अ. क्र.	विभागीय	युनिट	नोंदणी संख्या	एकुण
---------	---------	-------	---------------	------

	कार्यालय					
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१	अकोला	०४	-	१५	३५	५०
	एकुण	०४	-	१५	३५	५०

क) सरकारमान्य शिवण वर्ग

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	युनिट	नोंदणी संख्या			
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	एकुण
१	मुंबई	१२	०९	४०	२५४	३०३
२	अकोला	०२	०४	०४	३९	४७
३	नागपूर	०२	०१	२४	६०	८५
४	कामगार क्रीडा भवन, मुंबई	०३	-	११	६९	८०
	एकुण	१९	१४	७९	४२२	५१५

ड) सरकारमान्य बेसिक फॅशन डिझायनिंग वर्ग

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	युनिट	नोंदणी संख्या			
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	एकुण
१	नाशिक	०१	-	१०	१५	२५
२	ठाणे	०१	०१	२२	२७	५०
	एकुण	०२	०१	३२	४२	७५

२) शिशु मंदिर व इंद्रजी बालवाडी

अ) शिशु मंदिर

राज्यातील केंद्रामध्ये कामगारांच्या मुलांना पूर्व प्राथमिक शिक्षणची सोय व्हावी यासाठी शिशु मंदिर उपक्रमाच्या माध्यमातून लहान मुलांना शिक्षणाची संधी उपलब्ध करून देण्यात येते. अहवालवर्षी शिशु मंदिर या उपक्रमात पुढील तक्त्यात नमुद केल्याप्रमाणे एकूण २६५ एवढ्या युनिटमधून एकूण ९४२१ एवढ्या मुलां-मुलींनी प्रवेश घेतला होता. त्यांची महिती पुढीलप्रमाणे.

अ.क्र.	विभागिय कार्यालय	युनिट	कामगार कुटुंबिय		इतर		एकुण
			मुले	मुली	मुले	मुली	
१	मुंबई	३९	६७	८०	५९१	५५२	१२९०
२	ठाणे	२३	९३	७६	३७३	३१८	८६०
३	पुणे	४४	१८९	१९७	६०५	५९४	१५८५
४	औरंगाबाद	४७	८२	९३	८४३	७२७	१७४५
५	अकोला	४२	११३	११९	५८५	६०३	१४२०

६	नागपूर	३९	८४	८६	६२२	५७८	१३७०
७	नाशिक	३०	१०१	९१	५२७	४०१	११२०
८	कामगार क्रीडा भवन, मुंबई	१	२	२	१९	८	३१
	एकुण	२६५	७३१	७४४	४१६५	३७८१	९४२१

ब) इंग्रजी बालवाडी

सन २०१३-१४ या वर्षापासून काही गटातील प्रमुख केंद्रावर इंग्रजी बालवाडी वर्ग सुरु करण्यात आले आहेत.

अहवाल वर्षी इंग्रजी बालवाडीमध्ये प्रवेश घेतलेल्या मुलां-मुलींची संख्यात्मक माहिती खालीलप्रमाणे आहे. या उपक्रमात पुढील तक्त्यात नमुद केल्याप्रमाणे एकूण १४ युनिटमधून एकूण ५१० एवढ्या मुलां-मुलींनी प्रवेश घेतला होता.

अ.क्र.	विभागिय कार्यालय	युनिट	कामगार कुटुंबिय		इतर		एकुण
			मुले	मुली	मुले	मुली	
१	मुंबई	१	६	४	९	११	३०
२	पुणे	३	५	७	६७	३१	११०
३	अकोला	२	६	५	२१	२८	६०
४	औरंगाबाद	४	१५	१३	६५	६७	१६०
५	नागपूर	३	६	६	४५	५३	११०
६	नाशिक	१	६	८	१७	९	४०
	एकुण	१४	४४	४३	२२४	१९९	५१०

क) शिशु मंदिर व इंग्रजी बालवाडी मुलांना सकस आहार

महाराष्ट्रातील सर्व शिशु मंदिर वर्ग व इंग्रजी बालवाडीमध्ये शिक्षण घेणाऱ्या मुलां-मुलींना नियमितपणे खालील तशिलात नमूद केल्याप्रमाणे सकस आहार दिला जातो.

१	सोमवार	उपमा
२	मंगळवार	खिचडी

३	बुधवार	उसळ(कडधान्याची)
४	गुरुवार	गोडशिरा
५	शुक्रवार	पोहे
६	शनिवार	खजूर

३) पाळणागृहे

वाढत्या महागाईमुळे घरातील महिलांना नोकरीनिमित्त घराबाहेर पडावे लागत आहे. त्यात आणखी भर विभक्त कुटूंबाची असल्याने मुलांच्या संगोपनाचा बिकट प्रश्न निर्माण झाला आहे. कामगार महिला महागड्या पाळणागृहात आपल्या पाल्यांना ठेवणे परवडत नसल्याने मंडळाने अशा मुलांच्या संगोपनासाठी पाळणागृहांची सुविधा उपलब्ध करून दिल्याने कष्टकरी महिलांना एकप्रकारे दिलासा दिला आहे. या पाळणागृहात ६ महिने ते ३ वर्ष वयोगटातील ३० मुलांचे १ युनिट असते. मुलांच्या आरोग्याच्या व सुरक्षिततेच्या दृष्टीने खास प्रशिक्षित परिचारीकेची व दोन पूर्णवेळ आयांची नियुक्ती केलेली असते. त्यांच्या देखरेखीखाली सकाळी ९.०० ते सायं. ७.०० पर्यंत मुलांना सांभाळण्यात येते.

या पाळणागृहामध्ये मुलांच्या आरोग्याची व आहाराची शास्त्रोक्त पध्दतीने काळजी घेतली जाते. त्यांना ठरवून दिलेल्या वेळापत्रकाप्रमाणे नियमित दुध, फळे, बिस्कीटे व अन्य पौष्टिक आहार देण्यात येतो. या बालकांची वर्षातून एकदा वैद्यकीय तपासणी करून त्यांची माहिती त्यांच्या पालकांना देण्यात येते.

मंडळाच्या वतीने खालील ठिकाणी पाळणागृहे सुरु असून ३० मुलांचे १ युनिट याप्रमाणे अहवाल वर्षात एकूण २१८ मुलां-मुलांना प्रवेश देण्यात आला.

अ. क्र.	विभाग कार्यालय	पाळणागृह	मुलांची संख्या		एकुण
			कामगार कुटुंबिय	इतर	
१)	मुंबई (वरळी, अभ्युदयनगर)	२	३०	३०	६०
२)	पुणे (सोलापूर)	४	५१	४९	१००
३)	नाशिक (सातपूर)	१	२५	३३	५८
	एकुण	७	१०६	११२	२१८

४) ग्रंथालये व ज्ञान संवर्धन केंद्र

मंडळाच्या ८१ कामगार कल्याण केंद्रांत ग्रंथालये व ज्ञानसंवर्धन उपक्रमांतर्गत पुस्तके आहेत. ५६ केंद्रांमध्ये ग्रंथालय सहायक अथवा अर्धवेळ ग्रंथालय सहायक आहेत. त्यांच्यावर सदर उपक्रम राबविण्याची जबाबदारी आहे. तथापी, सुमारे २५ केंद्रांमध्ये ग्रंथालयीन कर्मचाऱ्यांची नियुक्ती नाही. ग्रंथालयांचा विभागनिहाय सभासद संख्या अहवाल व ग्रंथांचा तपशिल खालीलप्रमाणे.

अ.क्र	विभागीय कार्यालय	ग्रंथालय संख्या	३१.०३.२०१६ पर्यंतची नोंदित पुस्तके	ग्रंथालय सभासद संख्या			
				कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	एकुण
१	मुंबई	11	72,483	432	263	383	1078
२	ठाणे	11	41,331	238	222	220	680
३	पुणे	14	66,516	371	58	211	640
४	नाशिक	11	44,591	579	100	232	911
५	अकोला	13	33,328	580	212	106	898
६	औरंगाबाद	9	34,748	467	31	129	627
७	नागपूर	11	40,245	530	174	222	926
८	कामगार क्रीडा भवन, प्रकल्प	1	26,823	16	71	57	144
एकुण		81	3,60,065	3213	1131	1560	5904

५) शासनमान्य ग्रंथपालन प्रमाणपत्र शिक्षणवर्ग -

मंडळाच्या वतीने राज्यातील ९ ठिकाणी ग्रंथपालन प्रमाणपत्र शिक्षणवर्ग सुरु करण्यात आले होते. सदर वर्ग माहे जुलै ते ऑक्टोबर २०१५ या तीन महिन्यांच्या कालवधीत घेण्यात आला.

अ.क्र	ग्रंथालयाचे नांव	कामगार	कामगार	इतर	एकूण	परिक्षार्थी
-------	------------------	--------	--------	-----	------	-------------

			कुटुंबिय			
०१	का.क्री.भवन, मुंबई	२	५	२०	२७	१३
०२	का.क.भवन, अंधेरी	निरंक	६	१९	२५	२२
०३	का.क.भवन, विक्रोळी	२	५	३१	३८	२०
०४	ल.क.भवन, दामाणीनगर, सोलापूर	३	१८	२१	४२	२१
०५	ललित कला भवन, सिडको, नाशिक	३	५	१२	२०	१२
०६	ललित कला भवन, जळगांव	निरंक	५	४०	४५	४२
०७	ल.क.भवन, सिडको, औरंगाबाद	१	७	२३	३१	३१
०८	ल.क.भवन, भीमनगर, अकोला	३०	९	११	५०	३८
०९	ल.क.भवन, अमरावती	निरंक	६	२१	२७	२०
	एकुण	४१	६६	१९८	३०५	२१९

६) अभ्यासिका :

कामगार पाल्य, तसेच इतर विद्यार्थीना अभ्यासाची निवांत जागा असावी, या हेतूने मंडळाना हा उपक्रम सुरु केला आहे.

अ.क्र.	अभ्यासिका	उपलब्ध पुस्तके	सभासद संख्या			
			कामगार	कामगार कुटुंबीय	इतर	एकुण
०१	कामगार क्रीडा भवन, एलफिन्स्टन, मुंबई	६५	५६	६६	३२४	४४६
०२	कामगार कल्याण भवन, अभ्युदयनगर, काळाचौकी	३१	७	३५	७२	११४
०३	कामगार कल्याण भवन,	३१	११	१९	१८५	२१५

	अंधेरी					
०४	ललित कला भवन, वरळी	६२	५	१३	१०२	१२०
०५	कामगार कल्याण केंद्र, शिवडी	-	२	-	५	७
०६	कामगार कल्याण भवन, विक्रोळी, कन्नमवारनगर	-	११	४४	१३१	१८६
०७	कामगार कल्याण भवन, चिपळूण (तत्त्वतः मान्यता)	६२	-	-	-	-
०८	कामगार कल्याण भवन, संभाजीनगर, पुणे	-	०१	-	१०	११
०९	कामगार कल्याण भवन, दामाणीनगर, सोलापूर (तत्त्वतः मान्यता)	२९	-	-	-	-
१०	ललित कला भवन, सदरबजार, सोलापूर (तत्त्वतः मान्यता)	-	-	-	-	-
११	ललित कला भवन, रविवार पेठ, सोलापूर (तत्त्वतः मान्यता)	-	-	-	-	-
१२	कामगार कल्याण भवन, बजाजनगर, औरंगाबाद	२५	-	१३	८	२१

१३	ललित कला भवन, सिडको औरंगाबाद	-	-	-	-	-
१४	कामगार कल्याण भवन, राजे रघुजीनगर नागपूर	३१	९	४०	१०५८	११०७
१५	कामगार कल्याण भवन, सातपूर, नाशिक	३१	१५	५२	४१	१०८
एकुण		३६७	११७	२८२	१९३६	२३३५

७) संगणक वर्ग

मंडळाच्या वतीने कामगार कल्याण भवन, ललित कला भवन व कामगार कल्याण केंद्रातून (जागेच्या उपलब्धतेनुसार) कामगार व कामगार कुटुंबियासाठी माफक शुल्कात संगणक प्रशिक्षण वर्ग सुरु करण्यात आलेले आहे. या प्रशिक्षण वर्गातून रोजगाराच्या संधी उपलब्ध करून देणारे संगणकीय प्रोग्रामींग, डाटाबेस मॅनेजमेन्ट सिस्टीम, टॅली, डीटीपी, इंटरनेट, कोरल ड्रॉ, एमएस-सीआयटी आदी विविध विषयांचा अभ्यासक्रम शिकविण्यात येतो.

सदरचे वर्ग ७५% व २५ % तत्वावर विविध संस्थेच्या मार्फत चालविण्यात येतात. सन २०१५-२०१६ या वर्षातील सभासद संख्येची माहिती विभागनिहाय खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	मुंबई	०२	६७	४७	३०४	४१८
२.	पुणे	०१	-	-	-	-
३.	नागपूर	०३	०१	७०	१०५	१७६
४.	ठाणे	०१	०८	०९	०२	१९
एकुण		०७	७६	१२६	४११	६१३

८) आरोग्य धाम (व्यायाम शाळा)

मंडळाच्या वतीने कामगार कल्याण भवन/ललित कला भवन या ठिकाणी व काही प्रमुख कामगार कल्याण केंद्रात आरोग्यधाम (व्यायामशाळा) सुरु केलेल्या आहेत. यात नाममात्र प्रवेश शुल्क आकारून प्रवेश दिला जातो. व्यायाम शाळेमध्ये मंडळाच्या वतीने प्रशिक्षक नियुक्त केले आहेत. काही व्यायामशाळा ७५% व २५ % तत्वावर विविध संस्थेच्या मार्फत चालविण्यात येतात.सन २०१५-२०१६ या वर्षातील विभागनिहाय सभासद संख्येची माहिती खालीलप्रमाणे आहे.

अ) व्यायाम शाळा

अ.क्र	विभागीय कार्यालय	संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	मुंबई	०६	५०४	३१५	११३६	१९५५
२.	ठाणे	०१	१२	०३	२१	३६
३.	नाशिक	०१	२०	११	०५	३६
४.	अकोला	०२	१०१	६७	१६	१८४
५.	नागपूर	०३	४४	०७	१२९	१८०
६.	औरंगाबाद	०२	८२	२२	१२	११६
७.	कामगार क्रिडा भवन	०१	१९७	१६	३१८	५३१
	एकुण	१७	९६०	४४१	१६३७	३०३८

ब) व्यायाम शाळा (७५ व २५ टक्के तत्वावरील)

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	मुंबई	०१	३५	३७	१६५	२३७

२.	ठाणे	०१	१९	०४	२१	४४
३.	औरंगाबाद	०२	१२४	३०२	१२६३	१६८९
४.	नागपूर	०१	३४	१८७	१८३	४०४
	एकुण	०४	२१२	५३०	१६३२	२३७४

९) कुस्ती

कामगार कल्याण भवन, अंधेरी व ललित कला भवन, ना.म. जोशी मार्ग येथे कुस्तीचे आखाडे सुरु आहेत.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	मुंबई	०२	०५	०७	२७	३९
	एकुण	०२	०५	०७	२७	३९

१०) टेबल टेनिस

मंडळाच्या वतीने कामगार कल्याण भवन, ललित कला भवन व कामगार कल्याण केंद्रातून कामगार व कामगार कुटुंबियासाठी माफक शुल्कात टेबल टेनिस वर्ग सुरु करण्यात आलेले आहे. काही ठिकाणी वर्ग मंडळाचे तर काही ठिकाणी ७५% व २५% तत्वावर विविध संस्थेच्या मार्फत चालविण्यात येतात. सन २०१५-२०१६ या वर्षातील सभासद संख्येची माहिती विभाग निहाय खालील प्रमाणे आहे.

अ) टेबल टेनिस वर्ग

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	

१.	मुंबई	०१	००	१५	१५	३०
२.	ठाणे	०१	०६	०१	०३	१०
३.	नागपूर	०१	०१	००	०९	१०
४.	का.क्री.भवन	०१	२४	०५	१०६	१३५
	एकुण	०४	३१	२१	१३३	१८५

ब) टेबल टेनिस वर्ग (७५ व २५ टक्के तत्वावर)

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	मुंबई	०१	-	१५	१५	३०
२.	पुणे	०१	३५	४४	८९	१६८
३.	अकोला	०१	५४	११४	५७	२२५
४.	का.क्री.भवन	०१	२३७	१६०	३५८	७५५
	एकुण	०४	३२६	३३३	५१९	११७८

११) बॅडमिंटन

मंडळाच्या वतीने कामगार कल्याण भवन, ललित कला भवन येथे कामगार कुटुंबियासाठी माफक शुल्कात बॅडमिंटन वर्ग सुरु करण्यात आलेले आहे. सन २०१५-२०१६ या वर्षातील सभासद संख्येची माहिती विभाग निहाय खालील प्रमाणे आहे.

अ) बॅडमिंटन

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	मुंबई	०१	०१	०२	१६	१९
२.	पुणे	०२	००	०३	७२	७५
३.	नागपूर	०१	०१	०८	८५	९४
४.	का.क्री.भवन, मुंबई	०१	३०	२६	१६९	२२५
	एकुण	०५	३२	३९	३४२	४१३

ब) बॅडमिंटन (७५ व २५ टक्के तत्वावर)

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	पुणे	०१	००	२०६	१७८	३८४
	एकुण	०१	००	२०६	१७८	३८४

१२) जलतरण तलाव

मंडळाचे कामगार क्रीडा भवन, मुंबई, कामगार कल्याण भवन, राजे रघुजीनगर, नागपूर व कामगार कल्याण भवन, सहकारनगर, पुणे या प्रकल्पाच्या ठिकाणी जलतरण तलाव सुविधा आहेत. कामगार व कामगार कुटुंबियांना माफक दरामध्ये या सुविधांचा लाभ दिला जातो.

अ.क्र.	प्रकल्प	संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	

१.	का.क्री.भवन, मुंबई	१	१४४३	१०५०	४२४३	६७३६
२.	का.क.भवन, नागपूर	१	३५४	२४९	१३८६	१९८९
३.	का.क.भवन,पुणे	१	२७५	४४९	३६९६	४४२०
	एकुण	३	२०७२	१७४८	९३२५	१३१४५

१३) अॅथलेटीक्स ,कबड्डी व तिरंदाजी

कामगार क्रीडा भवन,मुंबई येथील मैदानावर अॅथलेटीक्स,कबड्डी व तिरंदाजी हे उपक्रम राबविले जातात. कामगार व कामगार कुटुंबियांना माफक दरात या सुविधेचा लाभ दिला जातो.

अ.क्र.	प्रकल्प	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	अॅथलेटीक्स	०१	०१	००	१५	१६
२.	कबड्डी	०१	००	००	३६	३६
३.	तिरंदाजी	०१	०१	०६	४९	५६
	एकुण	०३	०२	०६	१००	१०८

१४) कराटे वर्ग

कामगारांच्या पाल्यांना स्वस्वरक्षणांचे धडे गिरविता यावे याकरीता मंडळाच्या वतीने नाममात्र प्रवेश शुल्क आकारून कराटे प्रशिक्षण वर्ग सुरु केले आहेत.

मंडळाच्या प्रमुख व मोठ्या केंद्रामध्ये ज्युडो व कराटे वर्ग चालविले जातात. ललित कला भवन, इंदोरा, ललित कला भवन,वरळी,ना.म.जोशी मार्ग,नायगांव,साने गुरुजी पथ तसेच कामगार कल्याण भवन, अंधेरी, अभ्युदयनगर, काळाचौकी तसेच विभागीय कार्यालय, नागपूर अंतर्गत कामगार कल्याण भवन, राजे रघुजी नगर, नागपूर तसेच इतर महत्वाच्या केंद्रावर देखील तज्ज्ञ व अनुभवी प्रशिक्षकांच्या मार्गदर्शनाखाली कराटे वर्ग चालू आहेत.

या वर्गांना युवकांचा व खेळाडूंचा प्रचंड प्रतिसाद लाभत असून या कराटे वर्गाच्या माध्यमातून कामगार कुटुंबिय व मुले-मुली यांच्या चांगल्या आरोग्याची व स्वास्थ्याची जोपासना होत आहे. मंडळाच्या कराटे वर्गातील खेळाडूंनी विविध स्तरावर होणाऱ्या स्पर्धामधून भाग घेत असतात.

सदरचे वर्ग ७५% व २५% तत्वावर विविध संस्थेच्या मार्फत चालविण्यात येतात. सन २०१५-२०१६ या वर्षातील सभासद संख्येची माहिती विभाग निहाय खालील प्रमाणे आहे.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	मुंबई	०७	०७	५७	१५८	२२२
२.	ठाणे	०१	००	४८	१२२	१७०
५.	नागपूर	०१	००	००	२५	२५
६.	औरंगाबाद	०२	००	१४३	१३२	२७५
७.	का.क्री.भवन	०१	१०	६०	२२५	२९५
	एकुण	१२	१७	३०८	६६२	१००४

१५) योगावर्ग / प्राणायाम वर्ग

योगा ही आजच्या जीवनाची एक महत्त्वपूर्ण प्रणाली म्हणून विकसित होत आहे.मंडळाच्या वतीने या क्षेत्रातील तज्ञ व अनुभवी संस्थांच्या सहकार्याने योगा वर्गाचे व प्राणायाम वर्गाचे आयोजन करीत आहे. हुतात्मा बाबू गेनू मुंबई गिरणी कामगार क्रीडा भवन, मुंबई, कामगार कल्याण भवन, अंधेरी, ललित कला भवन, नायगांव, ललित कला भवन, वरळी,कामगार कल्याण भवन, विक्रोळी व कामगार कल्याण भवन, सातपूर, नाशिक येथे नियमित योगवर्ग चालविण्यात येत आहेत. काही ठिकाणी वर्ग मोफत तर काही ठिकाणी ७५% व २५% तत्वावर विविध संस्थेच्या मार्फत चालविण्यात येतात. सन २०१५-२०१६ या वर्षातील सभासद संख्येची माहिती विभागनिहाय खालील प्रमाणे आहे.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	मुंबई	०३	१२२	२६४	४१३	७९९

२.	ठाणे	०१	७२	२००	७०	३४२
३.	नाशिक	०२	००	००	६४	६४
४.	औरंगाबाद	०१	००	२०	१०	३०
५.	का.क्री.भवन	०१	१४५	५४	२७६	४७५
	एकुण	०८	३३९	५३८	८३३	१७१०

१६) संगीत वर्ग

कामगार आणि त्यांच्या कुटुंबियामध्ये उपजतच असलेले संगीत विषयक सुप्त कला गुण अधिक विकसित व्हावेत आणि या क्षेत्रातील मार्गदर्शन मिळावे या हेतूने मंडळाच्या वतीने संगीत वर्ग सुरु करण्यात आलेले आहे.या वर्गातील सभासदांना गायन तसेच सूरपेटी, तबला-डग्गा व तत्सम वाद्यांच्या माध्यमातून तज्ञ प्रशिक्षकाकडून मार्गदर्शन केले जाते. मंडळाच्या ललित कला भवन, वरळी व नायगाव या ठिकाणी संगीत वर्ग चालविले जातात. या वर्गात प्रशिक्षण घेणाऱ्या प्रशिक्षणार्थीना गंधर्व संगीत महाविद्यालयाच्या परीक्षेस बसविले जाते.

सदरचे वर्ग ७५% व २५% तत्वावर विविध संस्थेच्या मार्फत चालविण्यात येतात. सन २०१५-२०१६ या वर्षातील सभासद संख्येची माहिती विभागनिहाय खालील प्रमाणे आहे.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	मुंबई	०२	८०	१११	४९६	६८७
	एकुण	०२	८०	१११	४९६	६८७

१७) नृत्य वर्ग

मंडळाच्या मुंबई येथील कामगार कल्याण भवन, अभ्युदयनगर, काळाचौकी व अंधेरी तसेच ललित कला भवन, साने गुरुजी पथ, वरळी, नायगाव व ना. म. जोशी मार्ग येथे आणि अमरावती येथे नृत्यवर्ग चालविले जातात. प्रत्येक वर्गात २५ प्रशिक्षणार्थी दरमहा सहभागी होतात.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार	इतर	

				कुटुंबिय		
१.	मुंबई	०६	००	१३५	४१०	५४५
२.	अकोला	०१	००	०६	१९	२५
	एकुण	०७	००	१४१	४२९	५७०

१८) चित्रकला वर्ग

मंडळाच्या मुंबई येथील कामगार कल्याण केंद्र, माझगाव येथे चित्रकला वर्ग चालविला जातो. सदर वर्गात अहवालवर्षामध्ये भाग घेतलेल्या सभासदांची संख्या खालील प्रमाणे आहे.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	मुंबई	०१	००	२९	१४	४३
	एकुण	०१	००	२९	१४	४३

१९) ब्युटीपार्लर वर्ग

कामगार कुटुंबिय महिलांना ब्युटी पार्लरचे प्रशिक्षण देऊन त्यांना रोजगाराची संधी उपलब्ध व्हावी या उद्देशाने सदरचे वर्ग सुरु करण्यात आलेले आहेत. ललित कला भवन, नायगाव येथे यशवंतराव चव्हाण मुक्तविद्यापीठाचा व कामगार कल्याण भवन, राजेरघुजीनगर, नागपूर येथे महाराष्ट्र राज्य व्यवसाय शिक्षण मंडळाचे वर्ग चालविले जातात. काही ठिकाणी ७५% व २५% तत्वावर विविध संस्थेच्या मार्फत वर्ग चालविण्यात येतात. सदर वर्गात अहवालवर्षामध्ये प्रवेश घेतलेल्या सभासदांची संख्या खालील प्रमाणे आहे.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	मुंबई	०४	१३	१४	२५	५२
२.	नागपूर	०१	००	०४	२१	२५

	एकुण	०५	१३	१८	४६	७७
--	------	----	----	----	----	----

२०) स्पर्धा परीक्षा प्रशिक्षण वर्ग

कामगार कुटुंबिय विद्यार्थ्यांना विविध स्पर्धा परीक्षांची तयारी करुन त्यांना नोकरीची संधी उपलब्ध व्हावी या उद्देशाने स्पर्धा परीक्षा प्रशिक्षण वर्ग सुरु करण्यात आलेला आहे. अकोला विभागांतर्गत अमरावती येथे वर्ग सुरु आहे. सदरचे वर्ग ७५% व २५% तत्वावर संस्थेच्या मार्फत वर्ग चालविण्यात येतात. सदर वर्गात अहवालवर्षामध्ये प्रवेश घेतलेल्या सभासदांची संख्या खालील प्रमाणे आहे.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	अकोला	०१	१८	१०२	३०४	४२४
	एकुण	०१	१८	१०२	३०४	४२४

२१) मल्टी स्पेशलिटी उपचार केंद्र

कामगार व कामगार कुटुंबियांना अल्प दरामध्ये आरोग्य सुविधा मिळावी या उद्देशाने सदरचे केंद्र नागपूर विभागांतर्गत सुरु करण्यात आले आहे. सदर केंद्रात अहवालवर्षामध्ये सभासदांची संख्या खालील प्रमाणे आहे.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	नागपूर	०१	१५	००	१०३१	१०४७
	एकुण	०१	१५	००	१०३१	१०४७

२२) बाह्यरुग्ण विभाग

मंडळाच्या कामगार कल्याण केंद्रामध्ये कामगार व त्यांच्या कुटुंबियांकरीता व केंद्र सभासदांसाठी बाह्यरुग्ण विभाग अहवाल या वर्षापासून सुरु करण्यात आलेले आहेत.

ठाणे विभागामध्ये कामगार कल्याण भवन, आनंदनगर येथे बाह्य रुग्णविभाग सुरु करण्यात आलेले आहे.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	ठाणे	०१	०१	०१	२०	२२
	एकुण	०१	०१	०१	२०	२२

२३) मल्लखांब वर्ग

मुंबई विभागांतर्गत कामगार कल्याण भवन, अभुदयनगर, मुंबई येथे ७५% व २५% तत्वावर उपक्रम सुरु करण्यात आलेला आहे.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	मुंबई	०१	००	१५	१५	३०
	एकुण	०१	००	१५	१५	३०

२४) जिम्नॅस्टीक वर्ग

जिम्नॅस्टीक या खेळाचे प्रशिक्षण देऊन खेळाडू तयार व्हावेत या उद्देशाने वर्ग सुरु करण्यात आलेले आहेत. हा वर्ग कामगार कल्याण भवन, राजे रघुजीनगर, नागपूर येथे सुरु आहे.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या	एकुण
--------	------------------	-------------	--------------	------

			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	नागपूर	०१	-	-	६६	६६
	एकुण	०१	-	-	६६	६६

२५) टेक्निकल इन्स्टिट्युट अभ्यासक्रम

ललित कला भवन,सिडको नाशिक येथे टेक गुरु मल्टीपर्पज इन्स्टिट्युट यांच्या सहकार्याने ७५% व २५% तत्वावर मॅकॅनिकल, इलेक्ट्रीकल, ऑटो मोबाईल, कॉम्प्युटर सॉफ्टवेअर, कॉम्प्युटर हार्डवेअर, फिटर, सी.एन.सी. प्रोग्रामिंग, मेकॅनिकल ड्राफ्ट, फॅशन डिझायनिंग, ब्युटीपार्लर, डिझेल मेकॅनिकल, वायरमन, मोबाईल रिपेरिंग, कॉम्प्युटर ॲप्लिकेशन अशा विषयांचे प्रशिक्षण सुरु आहे. सदर वर्गात अहवालवर्षामध्ये सभासदांची संख्या खालील प्रमाणे आहे.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या		एकुण
			कामगार व कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	नाशिक	०१	९२	८९	१८१
	एकुण	०१	९२	८९	१८१

२६) स्पोर्टस व नृत्य क्लब

विभागीय कार्यालय पुणे अंतर्गत सोलापुर गटातील कामगार कल्याण भवन,दामाणीनगर येथे अहवाल वर्षापासुन ७५% व २५% तत्वावर स्पोर्टस व नृत्य क्लब सुरु करण्यात आलेला आहे.या मध्ये कराटे,तलवारबाजी,रस्सीखेच,रोलबॉल व नृत्याचे प्रशिक्षण दिले जाते.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	पुणे	०१	००	४१	३२	७३
	एकुण	०१	००	४१	३२	७३

जेष्ठ नागरीक सभासद संख्या

अहवाल वर्षामध्ये मंडळाच्या विविध कार्यक्रम व उपक्रमांमध्ये सहभागी जेष्ठ नागरीकांची सभासद संख्या खालील प्रमाणे आहे.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	कामगार कुटुंबिय		इतर		एकूण
		पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	
१	मुंबई	१६८	९९	३४३	२१६	८२६
२	ठाणे	१०४	८४	११३	१०१	४०२
३	पुणे	३५६	२५३	१५०	१९२	९५१
४	औरंगाबाद	५५०	१४६	५९३	५८७	१८७६
५	अकोला	०९	०९	०८	१०	३६
६	नागपूर	२१९	१९४	७८	३८	५२९
७	नाशिक	२१९	२३८	६२	४३	५६२
	एकूण	१६२५	१०२३	१३४७	११८७	५१८२

४) मंडळाच्या केंद्राचे सर्वसाधारण सभासद तपशिल

मुंबईतील कामगार क्रीडा भवन, राजे रघुजीनगर, नागपूर व सहकारनगर, पुणे हे मंडळाचे प्रमुख प्रकल्प आहेत. संपुर्ण राज्यामध्ये असलेल्या कामगार कल्याण भवन, ललित कला भवन, कामगार कल्याण केंद्र, उपकेंद्र व ग्रामीण केंद्र या मधील उपक्रम, कार्यक्रम व मंडळाच्या योजनांचा लाभ घेण्याकरिता येणाऱ्या सभासदांना केंद्रांचे सर्वसाधारण सभासद म्हणून नोंदणी केली जाते.

मुंबई, नागपूर व पुणे येथील प्रकल्पामध्ये उपलब्ध असलेल्या सुविधांचा विचार करता त्या सुविधांचा लाभ घेणाऱ्या कामगार, कामगार कुटुंबिय व इतर सभासदांसाठी वार्षिक सर्वसाधारण सभासद शुल्क अनुक्रमे प्रत्येकी रु.२५/-, रु.३५/- व रु.५०/- आकारण्यात येते. तसेच सर्व कामगार कल्याण भवन, ललित कला भवन, कामगार कल्याण केंद्र येथील सभासदांसाठी वार्षिक सर्वसाधारण सभासद शुल्क अनुक्रमे प्रत्येकी रु.१५/-, रु.२०/- व रु.२५/- आकारण्यात येते. सर्व उपकेंद्र व ग्रामीण केंद्र येथील सभासदांसाठी वार्षिक सर्वसाधारण सभासद शुल्क अनुक्रमे प्रत्येकी रु.१०/-, रु.१५/- व रु.२०/- आकारण्यात येते.

मुंबई, नागपूर व पुणे येथील प्रकल्पामध्ये ६००० ते ९००० सभासद, कामगार कल्याण भवन, ललित कला भवने या सारख्या विशिष्ट केंद्रात १५०० ते ३००० सभासद तर केंद्र, उपकेंद्रातून ७०० ते २००० सभासद त्या ठिकाणच्या सुविधांचा लाभ घेतात. शिवाय एकच सभासद अनेक उपक्रम/कार्यक्रमांतून सहभागी झालेला असतो. उदा. वाचनालय, ग्रंथालय, खेळ/क्रीडा स्पर्धा, मनोरंजनात्मक कार्यक्रम, नाट्य, संगीत यासारख्या विविध कार्यक्रमांमधून व विविध योजनांमध्ये सभासद सहभागी होत असतो. अशा कार्यक्रम, उपक्रम व योजनांमधून सहभागी होणाऱ्या नियमित व प्रासंगिक सभासदांची संख्या फार मोठी असते.

अहवालवर्षी मंडळाच्या उपक्रम, कार्यक्रम व योजनांचा लाभ घेतलेल्या सभासदांची विभागनिहाय सभासद संख्या खालीलप्रमाणे दर्शविण्यात आलेली आहे.

अ.क्र.	विभागाचे नाव	कामगार	का.कुटुंबिय	इतर	एकूण
१.	मुंबई	७४६०	१०१६१	१३६१०	३१२३१
२.	ठाणे	६८६९	१४४७२	६५२१	२७८६२
३.	पुणे	२६८६४	२९७८८	७८१७	६४४६९

४.	नाशिक	११८९६	२०८०८	६७८४	३९४८८
५.	अकोला	१३६८८	११८४५	७९८८	३३५२१
६.	औरंगाबाद	१६९३३	२००६२	११७३८	४८७३३
७.	नागपूर	९९७१	१६५९७	८७६६	३५३३४
८.	कामगार क्रीडा भवन, मुंबई	१८०८	११५७	६७६०	९७२५
९.	कामगार कल्याण भवन, राजे रघुजीनगर, नागपूर	१०९४	१८३१	३३४४	६२६९
१०.	कामगार कल्याण भवन, सहकारनगर, पुणे	६४६	११५४	४५७१	६३७१
	एकूण	९७२२९	१२७८७५	७७८९९	३०३००३

आर्थिक लाभाच्या कल्याणकारी योजना :-

अ) सर्वसाधारण शिष्यवृत्ती योजना

दहावी ते पदव्युत्तर पदवी शिक्षण घेणा-या कामगार पाल्यांना सर्वसाधारण शिष्यवृत्ती योजनेचा लाभ दिला जातो. यात वैद्यकीय, अभियांत्रिकी आणि तांत्रिक शिक्षण घेणा-या तसेच ए.टी.के.टी. विद्यार्थींचाही समावेश आहे. इयत्ता दहावी, बारावी रु.२०००/-, पदवी रु.२५००/- पदव्युत्तर पदवी रु.३०००/- तसेच १० वी नंतर तांत्रिक, वैद्यकीय, अभियांत्रिकी रु.२५०००/-, १२ वी नंतर डिग्री, तांत्रिक, वैद्यकीय, अभियांत्रिकी अभ्यासक्रमासाठी रु.५०००/- शिष्यवृत्ती दिली जाते.

अहवाल वर्षी महाराष्ट्रातील ३०,११२ एवढ्या कामगारांच्या पाल्यांना या योजनेचा लाभ देण्यात आला. त्यासाठी मंडळाकडून रु.८,२२,७१,५००/- एवढी रक्कम खालील तपशिलाप्रमाणे खर्च करण्यात आली आहे.

अ.क्र	विभागाचे नाव	लाभार्थी संख्या	रक्कम (रु.)
-------	--------------	-----------------	-------------

१	का.क्री.भवन,मुंबई	६७	१,८५,५००/-
२	मुंबई	१७७३	५०,३६,५००/-
३	ठाणे	३९९८	१,०५,३७,०००/-
४	पुणे	७४६९	१९,९०,९०००/-
५	औरंगाबाद	४५५९	१,२९,८६,५००/-
६	अकोला	३०३२	८८,६३,५००/-
७	नागपूर	४६४९	१,२३,३४,५००/-
८	नाशिक	४६४५	१,२४,१९,०००/-
एकूण		३०,११२	रु.८,२२,७१,५००/-

ब) एम.पी.एस.सी /यु.पी.एस.सी शिष्यवृत्ती योजना

एम.पी.एस.सी /यु.पी.एस.सी परीक्षेचा पहिला टप्पा उत्तीर्ण होणा-या कामगार कुटुंबिय पाल्यांना या योजनेअर्तगत अर्थसहाय दिले जाते. अहवाल वर्षी ०८ लाभार्थींना रु.४०,०००/-रक्कमेचे अर्थसहाय्य या योजने अंतर्गत देण्यात आले.

अ.क्र	विभागाचे नाव	लाभार्थी	रक्कम (रु.)
१	मुंबई	निरंक	निरंक
२	ठाणे	निरंक	निरंक
३	नाशिक	०६	३०,०००/-
४	पूणे	निरंक	निरंक
५	अकोला	०२	१०,०००/-
६	औरंगाबाद	निरंक	निरंक
७	नागपूर	निरंक	निरंक
८	का.क्री.भवन,मुंबई	निरंक	निरंक

एकूण	०८	रु.४०,०००/-
------	----	-------------

क) अपंग विद्यार्थी शिष्यवृत्ती योजना

कामगार कुटुंबातील अपंग विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती योजनेकरिता गुणानुक्रम अथवा टक्केवारीची अट न घालता प्राधान्यानी शिष्यवृत्ती दिली जाते. अहवाल वर्षी राज्यातील ७५ कामगार पाल्यांनी या योजनेचा लाभ घेतला.त्याकरीता रु.२,०६,५००/-रक्कमेचे शिष्यवृत्ती वाटप करण्यात आले.

अ.क्र	विभागाचे नाव	लाभार्थी	रक्कम (रु.)
१	का.क्री.भवन,मुंबई	-	-
२	मुंबई	-	-
३	ठाणे	-	-
४	पुणे	३३	९९,०००/-
५	औरंगाबाद	-	-
६	अकोला	१५	३७,०००/-
७	नागपूर	१०	२७,५००/-
८	नाशिक	१७	५९,०००/-
	एकूण	७५	रु.२,०६,५००/-

२) परदेशी उच्चशिक्षण शिष्यवृत्ती योजना

कामगार कुटुंबातील विद्यार्थी परदेशात पदव्युत्तर शिक्षणासाठी गेल्यास सदर योजनेचा लाभ देण्यात येतो.सदर योजने अंतर्गत रु.५०,०००/- शिष्यवृत्ती विद्यार्थ्यांला देण्यात येते. अहवाल वर्षी राज्यातील ४० कामगार पाल्यांनी या योजनेचा लाभ घेतला.त्याकरीता रु.२०,००,०००/- रक्कमेचे वाटप करण्यात आले.

अ.क्र	विभागाचे नाव	लाभार्थी संख्या	रक्कम (रु.)
१	का.क्री.भवन,मुंबई	०१	५०,०००/-
२	मुंबई	०७	३,५०,०००/-
३	ठाणे	१०	५,००,०००/-
४	पुणे	०५	२,५०,०००/-
५	औरंगाबाद	०६	३,००,०००/-
६	अकोला	०४	२,००,०००/-
७	नागपूर	०४	२,००,०००/-
८	नाशिक	०३	१,५०,०००/-
एकूण		४०	रु.२०,००,०००/-

३) क्रीडा शिष्यवृत्ती योजना

कामगार किंवा त्यांच्या पाल्यांनी राज्यस्तरीय, राष्ट्रीय अथवा आंतरराष्ट्रीय स्तरावर विशेष क्रीडा नैपुण्य मिळविल्यास क्रीडा शिष्यवृत्ती मंडळातर्फे दिली जाते. अहवालवर्षी १०७ क्रीडापटूंना या योजनाचा लाभ देण्यात आला आहे. त्यासाठी रु.५,२२,०००/-रक्कम खालील तपशिलाप्रमाणे खर्च करण्यात आली आहे.

अ.क्र	विभागाचे नाव	लाभार्थी	रक्कम (रु.)
१	का.क्री.भवन,मुंबई	निरंक	निरंक
२	मुंबई	०३	२५,०००/-
३	ठाणे	१८	१,१०,०००/-
४	पुणे	३७	१,५३,०००/-
५	औरंगाबाद	१६	९१,०००/-
६	अकोला	०५	१९,०००/-
७	नागपूर	१३	६६,०००/-

८	नाशिक	१५	५८,०००/-
एकूण		१०७	रु. ५,२२,०००/-

४) पाठ्यपुस्तक सहाय्यता योजना :-

कामगारांच्या पाल्यांना शैक्षणिक अभ्यासक्रमाची क्रमिक पुस्तके खरेदी केल्यावर एकूण खरेदी रकमेच्या ५० टक्के रक्कम अर्थसहाय्य म्हणून दिली जाते. इयत्ता ११ वी पासून पदव्युत्तर पदवीपर्यंतच्या विद्यार्थ्यांना या योजनेचा लाभ घेता येतो. किमान रु.१५००/- ते कमाल रु.५,०००/- पर्यंत अर्थसहाय्य दिले जाते. अहवाल वर्षी राज्यातील ३३४८ कामगार पाल्यांनी या योजनेचा लाभ घेतला.त्याकरीता रु.३३,७९,९५९/-रक्कमेचे पाठ्यपुस्तक सहाय्य योजना अंतर्गत देण्यात आले.

अ.क्र	विभागाचे नाव	लाभार्थी	रक्कम (रु.)
१	का.क्री.भवन,मुंबई	०५	२२११/-
२	मुंबई	१२९	८३,४१४/-
३	ठाणे	४१९	३,००,२१८/-
४	नाशिक	८१६	८,९६,८७७/-
५	पूणे	७६४	७,२१,६६३/-
६	अकोला	४०७	४,४८,४२५/-
७	औरंगाबाद	३३१	५,१९,५६४/-
८	नागपूर	४७७	४,०७,५७९/-
एकूण		३३४८	रु.३३,७९,९५९/-

५) असाध्यरोग उपचार सहाय्यता योजना

कामगार किंवा त्यांच्या कुटुंबातील पत्नी, मुलगा, मुलगी, आई-वडिल यांना मुत्रपिंड, कर्करोग, हृदयरोग, एड्स,क्षय यासारख्या असाध्य आजार व शस्त्रक्रीयेसाठी सदर योजनेच्या माध्यमातून औषधोपचारासाठी आर्थिक मदत देण्यात येते.औषधोपचाराकरीता झालेल्या खर्चानुसार

रु.५,०००/- पासून २५,०००/- पर्यंत अर्थसहाय्य देण्यात येते. अहवाल वर्षी ३५१ लाभार्थींना ७१,३१,०००/- रक्कमेचे अर्थसहाय्य या योजने अंतर्गत देण्यात आले.

अ.क्र	विभागाचे नाव	लाभार्थी	रक्कम (रु.)
१	मुंबई	१५	३,५०,०००/-
२	ठाणे	७४	१६,९५,०००/-
३	नाशिक	३९	९,०५,०००/-
४	पूणे	६८	१६,००,०००/-
५	अकोला	१५	३,३५,०००/-
६	औरंगाबाद	५९	१३,८६,०००/-
७	नागपूर	३६	८,६०,०००/-
८	का.क्री.भवन,मुंबई	निरंक	निरंक
	एकूण	३०६	रु. ७१,३१,०००/-

६) एमएस-सीआयटी प्रोत्साहनपर अनुदान

महाराष्ट्र शासनाच्या एमएस-सीआयटी परिक्षेची उपयुक्तता / अनिवार्यता लक्षात घेऊन एमएस-सीआयटी परिक्षा ६० टक्के किंवा अधिक गुणांनी उत्तीर्ण होणा-या कामगार / कामगार कुटुंबिय यांना या योजने अंतर्गत एमएस-सीआयटी परिक्षा शुल्काच्या ५० टक्के रक्कम प्रोत्साहनपर अनुदान म्हणून देण्यात येते. अहवाल वर्षी १६१० लाभार्थींना रु.४२,३२,१३५/- रक्कमेचे अर्थसहाय्य या योजने अंतर्गत देण्यात आले.

अ.क्र	विभागाचे नाव	लाभार्थी	रक्कम (रु.)
१	मुंबई	९५	१,४२,९५०/-
२	ठाणे	१७०	२,५६,९५०/-
३	नाशिक	३५६	४,९७,३७५/-
४	पूणे	३५८	२३,८३,८५०/-
५	अकोला	२२८	३,४८,२५०/-
६	औरंगाबाद	२६०	३,९९,७६०/-

७	नागपूर	१३९	१,९७,१००/-
८	का.क्री.भवन,मुंबई	०४	५९००/-
	एकूण	१६१०	रु.४२,३२,१३५/-

७) साहित्य प्रकाशन अनुदान योजना

कामगाराच्या साहित्यविषयक सुप्त कलांना वाव देवून त्यांच्याकडून चांगले साहित्य निर्माण व्हावे या उद्देशाने सदर योजना कार्यान्वित करण्यात आली आहे. कामगारांच्या प्रकाशित साहित्यासाठी रु. १०,०००/- अनुदान दिले जाते. अहवाल वर्षी राज्यातील ०२ कामगारानी या योजनेचा लाभ घेतला.त्याकरीता रु.२०,०००/- एवढ्या रक्कमेचे वाटप करण्यात आले.

अ.क्र	विभागाचे नाव	लाभार्थी	रक्कम (रु.)
१	मुंबई	निरंक	निरंक
२	ठाणे	निरंक	निरंक
३	नाशिक	निरंक	निरंक
४	पुणे	निरंक	निरंक
५	अकोला	निरंक	निरंक
६	औरंगाबाद	०२	२०,०००/-
७	नागपूर	निरंक	निरंक
८	का,क्री.भवन,मुंबई	निरंक	निरंक
	एकूण	०२	रु.२०,०००/-

८) शिवणयंत्र अनुदान योजना

मंडळाच्या शिवणवर्गात तसेच मंडळाच्या शासनमान्य शिवणवर्गाच्या परिक्षेत प्रथम क्रमांकाने उत्तीर्ण झालेल्या कामगार किंवा कामगार कुटुंबीय महिलांना १० टक्के अनुदानावर शिवणयंत्र देण्यात येते. अहवाल वर्षी २०६ लाभार्थींना रु.९,११,२१५ एवढ्या रक्कमेचे अनुदान देण्यात आले.

अ.क्र	विभागाचे नाव	लाभार्थी	रक्कम (रु.)
१	मुंबई	४३	२,००,२३५/-
२	ठाणे	२०	९६,९६०/-
३	नाशिक	२२	९४,६००/-
४	पुणे	४०	१,७२,०००/-
५	अकोला	०५	२१,५००/-
६	औरंगाबाद	३७	१,५९,९००/-
७	नागपूर	३८	१,६३,४००/-
८	का,क्री.भवन,मुंबई	०१	४,२००/-
	एकूण	२०६	रु.९,९९,२९५

९) गुणवत्ता प्राप्त कामगार पाल्यांचा सत्कार

माध्यमिक व उच्च माध्यमिक परिक्षेत सर्वोत्कृष्ट गुण मिळवून उत्तीर्ण झालेल्या कामगार पाल्य,पालक व गुरुजनांचा सत्कार विभागीय कार्यालयाच्या स्तरावर आयोजित केला जातो.कामगार पाल्यांना रु.५,०००/- विशेष शिष्यवृत्ती दिली जाते. अहवाल वर्षी ९२ कामगार पाल्यांचा सत्कार प्रित्यर्थ रुपये ४,६३,६००/-रक्कमेची शिष्यवृत्ती देण्यात आली.

अ.क्र	विभागाचे नाव	लाभार्थी	रक्कम (रु.)
१	मुंबई	१७	८५,०००/-
२	ठाणे	०६	३३,६००/-
३	पुणे	१७	८५,०००/-
४	नाशिक	०९	४५,०००/-
५	अकोला	०६	३०,०००/-
६	औरंगाबाद	१४	७०,०००/-
७	नागपूर	२३	१,९५,०००/-

	एकूण	९२	रु.४,६३,६००/-
--	------	----	---------------

१०) इंग्रजी व विदेशी भाषा संभाषण प्रशिक्षण वर्ग

कामगार व कामगार कुटुंबीयांना रोजगाराभिमुख इंग्रजी व विदेशी भाषांचे संभाषणासाठी आवश्यक ज्ञान व्हावे याकरीता मंडळाने हा उपक्रम सन २०१३-२०१४ या वर्षापासून सुरु केला आहे. या वर्गात इंग्रजी, फ्रेंच, जॅपनिज, जर्मन, चायनिज या भाषांचे प्रशिक्षण देण्यात येते. याकरिता नाममात्र प्रशिक्षण शुल्क आकारण्यात येते.तीन-तीन महिने कालावधीचे वर्ग १८ गट कार्यालयाच्या स्तरावर सुरु करण्यात आले.

अहवाल वर्षी १,७४६ कामगार व कामगार कुटुंबीयांनी लाभार्थीनी या योजनेचा लाभ घेतला .

क्र	विभागाचे नाव	वर्ग	लाभार्थी		एकूण	रक्कम	भाषा विषय	
			कामगार	कामगार कुटुंबिय				
१	मुंबई	०७	७८	७४	१५२	३,१५,०००/-	इंग्रजी	
२	ठाणे	११	४६	२२८	२७४	४,९५,०००/-	इंग्रजी	
		०२	१३	३६	४९	१,२०,०००/-	फ्रेंच	
३	पुणे	१४	१८२	२५४	४३६	३,५८,५००/-	इंग्रजी	
		०१	०५	२९	३४	-	जर्मन	
४	नाशिक	१०	७९	१७२	२५१	२,७५,०००/-	इंग्रजी	
५	अकोला	वर्गाचे आयोजन केले नाही						
६	औरंगाबाद	०८	९५	१०७	२०२	२,४०,०००/-	इंग्रजी	
		०२	०४	४८	५२	६०,०००/-	जर्मन	
		०३	०८	६७	७५	१,६०,०००/-	जॅपनीज	
७	नागपूर	०५	२३	१०७	१३०	१,५०,०००/-	इंग्रजी	
		०१	-	२५	२५	२४,०००/-	जर्मन	
		०१	०७	१८	२५	३०,०००/-	जॅपनीज	

	०२	-	२५	२५	६०,०००/-	फ्रेंच
	०१	००	१६	१६	४०,०००/-	चायनीज
एकूण	६८	५४०	१२०६	१७४६	२३,२७,५००/-	

११) वाहन चालक प्रशिक्षण शिबिर

वार्षिक उत्पन्न एक लाख ऐंशी हजार आहे अशा अल्प उत्पन्न गटातील कामगारांच्या पाल्यांना रोजगाराच्या संधी उपलब्ध व्हाव्यात याकरीता चारचाकी वाहन चालविण्याचे प्रशिक्षण दिले जाते.याकरीता मानमात्र रु.५००/-प्रशिक्षण शुल्क आकारण्यात येते. उर्वरित शुल्क प्रत्येक विद्यार्थ्यामागे मंडळाकडून भरणा करण्यात आले. मारुती सुझूकी या नामवंत प्रशिक्षण संस्थेच्या मदतीने हे प्रशिक्षण देण्यात येते. सन २०१४-२०१५ या वर्षापासुन नव्यानेच ही योजना सुरु करण्यात आलेली आहे.अहवाल वर्षी ६२ लाभार्थींना रु.३,०६,७४२ /- एवढी रक्कम प्रशिक्षणार्थी करीता खर्च करण्यात आली .

अ.क्र	विभाग	प्रवेश नोंदणी			प्रत्यक्ष लाभार्थी संख्या	रक्कम (रु.)
		कमागार	कामगार कुटुंबिय	एकूण		
१	मुंबई	-	४२	४२	०८	४०,००० /-
२	ठाणे	२५	५०	७५	०८	४४,९४४/-
३	पुणे	४९	१०३	१५२	१८	८०८९९/-
४	नाशिक	३१	१७	४८	निरंक	निरंक
५	अकोला	१७	३३	५०	१६	७१,९१०/-
६	औरंगाबाद	१४	४४	५८	०३	१३,४८३/-
७	नागपूर	-	९७	९७	०९	५०,५६२/-
	एकूण	१३६	३८६	५२२	६२	३,०९,७९८/-

कलम ४ - (ख)(तेरा)

ज्या व्यक्तींना सवलती, परवाने किंवा प्राधिकार पत्रे दिलेली आहेत अशा व्यक्तींचा तपशिल :

कलम ४ - (ख)(चौदा)

इलेक्ट्रॉनिक स्वरूपात उपलब्ध असलेल्या माहितीच्या संबंधातील तपशिल :

अ.क्र.	दस्तऐवजांचा प्रकार	विषय	कोणत्या इलेक्ट्रॉनिक नमुन्यात	माहिती मिळविण्याची पध्दती	जबाबदार व्यक्ती
१.	प्रशासकीय आणि आर्थिक	संगणीकृत करण्यात आलेले विभाग (उदा.निधी वसुली, अवितरित संचयन, भविष्य निर्वाह निधी, वेतन देयक, पेन्शन इत्यादि.	डीव्हीडी, पेन ड्राईव्ह, हार्ड डिस्क	संगणक कार्यप्रणालीद्वारे	सहाय्यक कल्याण आयुक्त (संगणक)

कलम ४ - (ख)(पंधरा)

उपलब्ध सुविधांचा तपशिल व सार्वजनिक वापरासाठी चालविण्यात येत असलेल्या ग्रंथालयाच्या किंवा वाचनालयाच्या कामकाजाच्या वेळांचा तपशिल :

अनु. क्र.	सुविधेचा प्रकार	वेळ	कार्यपध्दती	ठिकाण	जबाबदार व्यक्ती / कर्मचारी	तक्रार निवारण
१.	भेटण्याच्या वेळेसंदर्भात माहिती	३.०० ते ४.३०	स्वीय सहाय्यका मार्फत	मध्यवर्ती कार्यालय, मुंबई	स्वीय सहाय्यक	कल्याण आयुक्त

२.	वेबसाईट विषयी माहिती	१.४५ ते ५.३०	संगणक विभागामार्फत	मध्यवर्ती कार्यालय, मुंबई	सहाय्यक कल्याण आयुक्त (संगणक)	कल्याण आयुक्त
३.	कॉलसेंटर विषयी माहिती	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक
४.	अभिलेख तपासणीसाठी उपलब्ध सुविधांची माहिती	१.४५ ते ५.३०	बांधकाम विभागामार्फत	मध्यवर्ती कार्यालय, मुंबई	स्थापत्य अभियंता	कल्याण आयुक्त
५.	कामाच्या तपासणीसाठी उपलब्ध सुविधांची माहिती	१.४५ ते ५.३०	लेखा परीक्षा विभागामार्फत	मध्यवर्ती कार्यालय, मुंबई	लेखा व लेखा परीक्षा अधिकारी	कल्याण आयुक्त
६.	नमुने मिळण्याबाबत उपलब्ध माहिती	१.४५ ते ५.३०	कार्यक्रम विभागामार्फत	मध्यवर्ती कार्यालय, मुंबई	सहाय्यक कल्याण आयुक्त	कल्याण आयुक्त
७.	सूचना फलकाची माहिती	१.४५ ते ५.३०	कार्यक्रम विभागामार्फत	मध्यवर्ती कार्यालय, मुंबई	सहाय्यक कल्याण आयुक्त	कल्याण आयुक्त
८.	ग्रंथालयाविषयी माहिती	ग्रंथालय सहायक (पूर्णवेळ) : दुपारी ११.४५ ते सायं ०७.३० वाजता. ग्रंथालय सहायक (अर्धवेळ) : दुपारी ३.३० ते सायं	ग्रंथालय विभागामार्फत	मध्यवर्ती कार्यालय, मुंबई	प्रसिद्धी व जनसंपर्क अधिकारी	कल्याण आयुक्त

		०७.३० वाजता. अर्धवेळ ग्रंथालय सहायक महिला दुपारी २ ते सायं ६				
	अभ्यासिका	सकाळी ८ ते रात्री ८	ग्रंथालय विभागामार्फत	मध्यवर्ती कार्यालय, मुंबई	प्रसिद्धी व जनसंपर्क अधिकारी	कल्याण आयुक्त

ग्रंथालय :-

कामगार व त्यांच्या कुटुंबियांना वाचनाची आवड निर्माण व्हावी, दैनंदिन घडामोडींची माहिती व्हावी, या उद्देशाने मंडळाने राज्यातील विविध कामगार कल्याण केंद्रांत ग्रंथालये सुरु केली आहेत.

पुर्णवेळ ग्रंथालय सहाय्यक असलेली ग्रंथालये दुपारी ११.४५ ते सायं.७.३० वाजेपर्यंत सुरु असतात. अर्धवेळ ग्रंथपाल/ग्रंथालय सहाय्यक असलेली ग्रंथालये दुपारी ३.३० ते सायं.७.३० या वेळेत सुरु असतात. अर्धवेळ महिला ग्रंथपाल/ग्रंथालय सहाय्यक असलेली ग्रंथालये दुपारी २ ते सायं. ६ या वेळेत सुरु असतात. कथा, कादंबरी, काव्यसंग्रह, आत्मचरित्र, प्रवास वर्णन, वैचारिक ग्रंथ, अनुवादित पुस्तके आदि विविध ललित वाङ्मयाची पुस्तके ग्रंथालयात उपलब्ध आहेत. ज्या केंद्रात अभ्यासिका उपक्रम आहे तेथील ग्रंथालयात स्पर्धा परीक्षांची पुस्तके पुरविण्यात येत आहेत.

कामगार क्रीडा भवन, एलफिन्स्टन							
अ.क्र	केंद्राचे नाव	ग्रंथालयीन कर्मचाऱ्याचे नाव, पद	प्रत्यक्ष उपलब्ध पुस्तके	कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	एकुण
०१	का.क्री.भवन, एलफिन्स्टन	श्रीमती कल्पना शेडगे ग्रंथालय सहाय्यक	२६,८२३	१६	७१	५७	१४४
विभागीय कार्यालय, (नायगाव) मुंबई							

गट कार्यालयाचे नाव : अंधेरी							
अ. क्र.	केंद्राचे नाव	ग्रंथालयीन कर्मचाऱ्याचे नाव, पद	प्रत्यक्ष उपलब्ध पुस्तके	कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	एकुण
०२.	का.क.भवन, अंधेरी	ग्रंथालय सहायक (रिक्त पद) श्रीमती ऋतुजा कानसे, अर्घवेळ ग्रंथा.सहायक	९९०६	१७९	१०	६२	२५१
०३	का.क.केंद्र, गोरेगांव	श्रीमती सुनिता संसारे, ग्रंथालय सहायक	६८६५	४५	८४	१०३	२३२
०४	का.क.केंद्र, मालवणी, मालाड	कु.ऋषाली केळगणे, अर्घवेळ ग्रंथा.सहायक	६६२१	१४	१२	४६	७२
एकुण संख्या			२३,३९२	२३८	१०६	२११	५५५
गट कार्यालय : वरळी							
०५	ललित कला भवन, वरळी	श्रीमती दिव्या मोरे ग्रंथालय सहायक	६९००	५४	०५	४५	१०४
०६	ललित कला भवन, ना.म.जोशी मार्ग	श्रीमती तनुजा देशनेहरे, ग्रंथालय सहायक	४५६६	४०	५५	१८	११३
०७	कामगार कल्याण केंद्र, प्रभादेवी	रिक्तपद	८२१४	०४	०५	४१	५०
एकुण संख्या			१९,६८०	९८	६५	१०४	२६७
गट कार्यालय : नायगाव							
०८	ल.क.भवन, नायगाव	श्रीमती विद्या तावडे अर्घवेळ ग्रंथा.सहायक	४१३१	१०	१०	१४	३४
०९	का.क.भवन, अभ्युदयनगर	श्रीमती सुनिता डोंगरे	६७८०	५५	७६	२४	१५५

		ग्रंथालय सहायक					
१०	का.क.केंद्र, रामदूत	रिक्त पद	७४९८	१९	०५	१९	४३
११	का.क.केंद्र, आचार्य दोंडे मार्ग	रिक्त पद	३८९२	१२	०१	११	२४
१२	का.क.केंद्र, शिवडी	रिक्त पद	७११०	००	००	००	००
एकुण संख्या			२९,४११	९६	९२	६८	२५६
एकूण संख्या : विभागीय कार्यालय मुंबई			७२,४८३	४३२	२६३	३८३	१०७८
विभागीय कार्यालय - ठाणे							
गट कार्यालय - ठाणे							
१३	का.क.भवन, विक्रोळी	सौ.अजली कावले ग्रंथालय सहायक	५८५०	८१	४९	१६४	२९४
१४	का.क.केंद्र, वदलापूर	श्री.अमित राऊळ ग्रंथालय सहायक	४४३७	४०	३८	२३	१०१
१५	का.क.केंद्र, वर्तकनगर	रिक्त पद	३८८०	००	००	००	००
१६	का.क.केंद्र, उल्हासनगर	रिक्त पद	१९७६	००	००	००	००
१७	का.क.भवन, आनंदनगर	रिक्त पद	२५६६	००	००	००	००
एकुण			१८,७०९	१२१	८७	१८७	३९५
गट कार्यालय - चिपळूण							
१८	का.क.केंद्र, चिपळूण	सौ.अक्षता जोशी अर्धवेळ ग्रंथा.सहायक	२४३०	५१	४२	१७	११०
१९	का.क.केंद्र, सावंतवाडी	कु.पौर्णिमा हळदणकर अर्धवेळ ग्रंथा.सहायक	६५६५	३५	६९	११	११५
२०	का.क.केंद्र, कुडाळ	रिक्त	५६७०	००	०८	०१	०९
२१	का.क.केंद्र, कणकवली	रिक्त	९००	०१	०१	००	०२
२२	का.क.केंद्र, मालवण	रिक्त	१८५०	०३	०२	०१	०६

२३	का.क.केंद्र, पोफळी	रिक्त	५२२७	२७	१३	०३	४३
एकुण			२२,६४२	११७	१३५	३३	२८५
एकुण संख्या : विभागीय कार्यालय ठाणे			४१,३३१	२३८	२२२	२२०	६८०
विभागीय कार्यालय- पुणे							
गट कार्यालय- पुणे							
२४	का.क.केंद्र, उद्योगनगर	सौ.शैला कुलकर्णी अर्धवेळ ग्रंथा.सहायक	४३४०	५३	-	१२	६५
२५	का.क.भवन, संभाजीनगर	सौ.ललिता जोशी अर्धवेळ ग्रंथा.सहायक	५७०४	१२	१०	१४	४३
२६	ल.क.भवन, वालचंदनगर	श्री.शिवाजी तरगे अर्धवेळ ग्रंथा.सहायक	६५०७	६६	१२	२३	१०८
एकुण			१६,५५१	१३८	२२	४९	२१६
कामगार कल्याण भवन,सहकारनगर (प्रकल्प)							
२७	का.क.भवन,सहकार नगर	सौ.स्वाती वाडकर शिशु मंदिर शिक्षिका, अतिरिक्त जबाबदारी	८२२१	२५	११	८३	११२
एकुण			८२२१	२५	११	८३	११२
गट कार्यालय-कोल्हापूर							
२८	ल.क.भवन, राजारामपुरी	सौ.एस.एन.वायचळ अर्धवेळ ग्रंथा.सहायक	४६५७	१२	०२	४१	५५
२९	का.क.केंद्र, सातारा	श्रीमती जे.ए.साळूखे अर्धवेळ ग्रंथा.सहायक	३०२७	६०	००	००	६०
३०	का.क.भवन, इचलकरंजी	सौ.पी.एम.पवार अर्धवेळ ग्रंथा.सहायक	३०३०	४६	१३	०२	६८
३१	का.क.केंद्र, फुलेवाडी	रिक्त	१२१२	००	००	००	००
३२	ल.क.भवन, सांगली	रिक्त	४८२	००	००	००	००
३३	का.क.केंद्र, मांजर्डे	रिक्त	२५७	००	००	००	००

एकुण			१४,०७९	११८	१५	५०	१८३
गट कार्यालय-सोलापूर							
३४	का.क.केंद्र, मंगळवेढा	श्री.टि.बी.माने अर्धवेळ ग्रंथा.सहायक	५७५६	८०	००	२१	१०१
३५	का.क.भवन, दमाणीनगर	रिक्त पद	१०८३०	१०	०३	०८	२१
३६	ल.क.भवन, रविवार पेठ	रिक्त पद	४२४६	००	००	००	००
३७	ल.क.भवन, सदरबाजार	रिक्त पद	६१३३	००	००	००	००
एकुण			२६,९६५	९०	०३	२९	१२२
एकुण संख्या : विभागीय कार्यालय पुणे			६६,५१६	३७१	५८	२११	६४०
विभागीय कार्यालय- नाशिक							
गट कार्यालय - नाशिक							
३८	का.क.भवन, सातपूर	सौ.छाया जाधव अर्धवेळ ग्रंथा.सहायक	३९८६	२९	१५	२७	७१
३९	ल.क.भवन, सिडको	श्रीमती भगवती अरज सहायक ग्रंथपाल	५३४९	७४	२२	४६	१४२
४०	का.क.केंद्र, देवळालीगाव	सौ.विद्या पाटील अर्धवेळ ग्रंथा.सहायक	७११७	५२	०४	४४	१००
४१	का.क.केंद्र, एकलहरे	सौ.अर्चना कुलथे अर्धवेळ ग्रंथा.सहायक	५१३९	८८	०२	१०	१००
४२	का.क.केंद्र, अहमदनगर	सौ.सारीका देशपांडे अर्धवेळ ग्रंथा.सहायक	३४१९	७४	००	०८	८२
एकुण			२५,०१०	३१७	४३	१३५	४९५
गट कार्यालय - जळगाव							
४३	ल.क.भवन, जळगाव	श्रीमती बी.एस.भैरव अर्धवेळ ग्रंथा.सहायक	६२८३	४५	१०	६१	११६
४४	का.क.केंद्र, पिंप्राळा	श्रीमती जे.पी.मोरे अर्धवेळ ग्रंथा.सहायक	२८६५	४४	२७	०८	७९

४५	का.क.केंद्र, अंमळनेर	श्री.के.आर.मराठे अर्घवेळ ग्रंथा.सहायक	३३३४	३०	००	१०	४०
४६	का.क.केंद्र, पाचोरा	पद रिक्त	१७६४	८८	००	१३	१०१
४७	का.क.केंद्र, नंदुरबार	श्रीमती डी.एस.निकुंभ अर्घवेळ ग्रंथा.सहायक	८८८	५५	२०	०५	८०
४८	का.क.केंद्र, चाळीसगाव	श्री.डी.बी.सवाईस अर्घवेळ ग्रंथा.सहायक	४४४७	००	००	००	००
एकुण			१९,५८१	२६२	५७	९७	४१६
एकुण संख्या : विभागीय कार्यालय नाशिक			४४,५९१	५७९	१००	२३२	९११
विभागीय कार्यालय- अकोला							
गट कार्यालय - अकोला							
४९	ल.क.भवन, अकोला	श्री.सुरेंद्र शिरसाठ अर्घवेळ ग्रंथा.सहायक	१३७४	१४	७४	१३	१०१
५०	का.क.केंद्र, पोळाचौक	श्री.सुनिल रेंठे अर्घवेळ ग्रंथा.सहायक	३४४९	७८	१२	०२	९२
५१	का.क.केंद्र, उमरी	सौ.विमल खडसे अर्घवेळ ग्रंथा.सहायक	१५४७	४४	१२	०९	६५
५२	का.क.केंद्र, तारफैल	श्री.रामेश्वर निचळे अर्घवेळ ग्रंथा.सहायक	२८७५	१०२	-	-	१०२
५३	का.क.केंद्र, अकोट	श्री.पुरुषोत्तम वसु अर्घवेळ ग्रंथा.सहायक	११२३	९१	-	-	९१
५४	का.क.केंद्र, वाशिम	श्री.विजय नेहुल अर्घवेळ ग्रंथा.सहायक	२००४	४९	२६	-	७५
५५	का.क.केंद्र, रिसोड	श्री.व्ही.वाय.लाड अर्घवेळ ग्रंथा.सहायक	१५८३	३९	२४	३९	१०२
५६	का.क.केंद्र, सतीफैल, खामगाव	श्री.व्ही.एम.तायडे अर्घवेळ ग्रंथा.सहायक	२२७१	५०	०८	०१	५९

५७	का.क.केंद्र,चिखली	श्री.पी.पी.बांडे अर्धवेळ ग्रंथा.सहायक	४४०१	३८	-	०२	४०
५८	का.क.केंद्र, मंगरुळपीर	श्री.गजानन आरु अर्धवेळ ग्रंथा.सहायक	१७००	०७	२४	०१	३२
एकुण			२२,३२७	५१२	१८०	६७	७५९
गट कार्यालय- अमरावती							
५९	ल.क.भवन, अमरावती	श्री.प्रमोद खडसे अर्धवेळ ग्रंथा.सहायक	२१८२	३०	१६	२५	७१
६०	का.क.केंद्र, गांधीचौक		६०२७	३८	१६	०९	६३
६१	का.क.केंद्र, मुर्तीजापूर	रिक्त	२७९२	-	-	०५	०५
एकुण			११,००१	६८	३२	३९	१३९
एकुण संख्या : विभागीय कार्यालय अकोला			३३,३२८	५८०	२१२	१०६	८९८
विभागीय कार्यालय- नागपूर							
कामगार कल्याण भवन,राजे रघुजीनगर (प्रकल्प)							
६२	कामगार कल्याण भवन,राजे रघुजीनगर (प्रकल्प)	श्रीमती वैशाली गुहे ग्रंथालय सहायक	४५७२	०७	३३	८२	१२२
			४५७२	०७	३३	८२	१२२
गट कार्यालय - चंदननगर,नागपूर-०१							
६३	ल.क.भ, चंदननगर	श्रीमती संध्या वनमाळी अर्धवेळ ग्रंथा.सहायक	६४०९	१९	०१	३२	५२
६४	ल.क.भवन, इंदोरा	कु.ज्योत्स्ना पाटील अर्धवेळ ग्रंथा.सहायक	४६४४	२९	०४	२१	५४
६५	का.क.केंद्र, ओमनगर	कु.कल्पना बुलबुले अर्धवेळ ग्रंथा.सहायक	३१६३	१५	१३	४४	७२

६६	का.क.केंद्र, भंडारा	सौ.मंदा सेलोकर अर्धवेळ ग्रंथा.सहायक	३६४०	१०७	२२	१३	१४२
एकुण			१७८५६	१७०	४०	११०	३२०
गट कार्यालय- विनोबाग्राम- नागपूर-०२							
६७	ल.क.म. विनोबाग्राम	सौ.सुजाता जाधव अर्धवेळ ग्रंथा.सहायक	२४१९	१७	०४	१००	१२१
६८	का.क.केंद्र, जयताळा	कु.शुभांगी अंधारे अर्धवेळ ग्रंथा.सहायक	५६३७	३८	२७	०७	७२
६९	का.क.केंद्र, कोराडी	सौ.उर्मिला सातपुते अर्धवेळ ग्रंथा.सहायक	४२०७	७६	१०	०	८६
७०	का.क.केंद्र, खापरखेडा	सौ.मंदा सोनुरकर अर्धवेळ ग्रंथा.सहायक	३५०८	१०९	०४	०३	११६
एकुण			१५,७७१	२४०	४५	११०	३९५
गट कार्यालय-चंद्रपूर							
७१	ल.क.मवन, चंद्रपूर	रिक्त	२९०६	००	००	००	००
७२	का.क.केंद्र, बॅचलर रोड, वर्धा	रिक्त	३७१२	१२०	८९	०२	२११
एकुण			६,६१८	१२०	८९	०२	२११
एकुण संख्या : विभागीय कार्यालय नागपूर			४०,२४५	५३०	१७४	२२२	९२६
विभागीय कार्यालय -औरंगाबाद							
गट कार्यालय-औरंगाबाद							
७३	ल.क.मवन, उस्मानपुरा	रिक्त	४०३८	००	००	००	००
७४	का.क.मवन, कोतवाल पुरा	रिक्त	२०५९	१२	०५	००	१७
७५	का.क.मवन, बजाजनगर	सौ.निलिमा गावंडे अर्धवेळ ग्रंथा.सहायक	२१४४	८४	००	१६	१००
७६	ल.क.मवन, सिडको	श्री.श्याम काथार	३४०१	४४	००	१०	५४

		अर्धवेळ ग्रंथा.सहायक					
एकूण			११६४२	१४०	०५	२६	१७१
गट कार्यालय - नांदेड							
७७	का.क.केंद्र, सिडको	श्रीमती अर्चना शिवणखेडकर अर्धवेळ ग्रंथा.सहायक	५६८२	१०३	००	३४	१३७
एकूण			५६८२	१०३	००	३४	१३७
गट कार्यालय - लातूर							
७८	का.क.केंद्र, कळंब	श्री.डी.एल.गिरी अर्धवेळ ग्रंथा.सहायक	४९१४	७६	२५	००	१०१
७९	का.क.केंद्र, बीड	श्री.आर.पी.देशपांडे अर्धवेळ ग्रंथा.सहायक	५८०७	३४	००	६७	१०१
८०	का.क.केंद्र, परळी शहर	श्री.जी.टी.कांबळे अर्धवेळ ग्रंथा.सहायक	२८९३	५५	००	०१	५६
८१	का.क.केंद्र, परळी थर्मल	श्री.जी.टी.कांबळे अर्धवेळ ग्रंथा.सहायक	३८१०	५९	०१	०१	६१
एकूण			१७,४२४	२२४	२६	६९	३१९
एकूण संख्या : विभागीय कार्यालय औरंगाबाद			३४,७४८	४६७	३१	१२९	६२७
एकूण पुस्तक संख्या			३,६०,०६५				
एकूण लाभार्थी संख्या				३२१३	११३१	१५६०	५९०४

टीप : सदर माहिती सन २०१५-१६ च्या वार्षिक अहवालावरून घेण्यात आली आहे. ८१ कामगार कल्याण केंद्रांत ग्रंथालयांसाठी पुस्तके असून ५६ ठिकाणी पुर्णवेळ ग्रंथालय सहाय्यक किंवा अर्धवेळ ग्रंथालय सहाय्यक कार्यरत आहेत. सुमारे २५ केंद्रांत ग्रंथालय सहाय्यकाचे पद रिक्त आहे.

अभ्यासिका :

कामगार पाल्य, तसेच इतर विद्यार्थींना अभ्यासाची निवांत जागा असावी, या हेतूने मंडळाना हा उपक्रम सुरु केला आहे.

अ.क्र.	अभ्यासिका	उपलब्ध पुस्तके	सभासद संख्या			
			कामगार	कामगार कुटुंबीय	इतर	एकुण
०१	कामगार क्रीडा भवन, एलफिन्स्टन, मुंबई	६५	५६	६६	३२४	४४६
०२	कामगार कल्याण भवन, अभ्युदयनगर, काळाचौकी	३१	७	३५	७२	११४
०३	कामगार कल्याण भवन, अंधेरी	३१	११	१९	१८५	२१५
०४	ललित कला भवन, वरळी	६२	५	१३	१०२	१२०
०५	कामगार कल्याण केंद्र, शिवडी	-	२	-	५	७
०६	कामगार कल्याण भवन, विक्रोळी, कन्नमवारनगर	-	११	४४	१३१	१८६
०७	कामगार कल्याण भवन, चिपळूण (तत्त्वतः मान्यता)	६२	-	-	-	-
०८	कामगार कल्याण भवन, संभाजीनगर, पुणे	-	०१	-	१०	११
०९	कामगार कल्याण भवन, दामाणीनगर, सोलापूर (तत्त्वतः मान्यता)	२९	-	-	-	-

१०	ललित कला भवन, सदरबजार, सोलापूर (तत्त्वतः मान्यता)	-	-	-	-	-
११	ललित कला भवन, रविवार पेठ, सोलापूर (तत्त्वतः मान्यता)	-	-	-	-	-
१२	कामगार कल्याण भवन, बजाजनगर, औरंगाबाद	२५	-	१३	८	२९
१३	ललित कला भवन, सिडको औरंगाबाद	-	-	-	-	-
१४	कामगार कल्याण भवन, राजे रघुजीनगर नागपूर	३१	९	४०	१०५८	११०७
१५	कामगार कल्याण भवन, सातपूर, नाशिक	३१	१५	५२	४१	१०८
एकुण		३६७	११७	२८२	१९३६	२३३५

कलम ४ - (ख)(सोळा)

सहाय्यक माहिती अधिकारी/जनमाहिती अधिकारी/प्रथम अपिलीय अधिकारी यांची माहिती.

अ. जन माहिती अधिकारी

अ. क्र.	जनमाहिती अधिकारी पदनाम	कार्यक्षेत्र	पत्ता/फोन
१	प्रसिद्धी व जनसंपर्क अधिकारी	मध्यवर्ती कार्यालय, मुंबई	मध्यवर्ती कार्यालय हुतात्मा बाबू गेनू मुंबई गिरणी कामगार क्रीडा भवन,

			सेनापती बापट मार्ग, एलफिन्स्टन, मुंबई - ४०००१३ दूरध्वनी : ०२२-४३२२६८२६
२	सहा.लेखा अधिकारी	विभागीय कार्यालय, मुंबई	विभागीय कार्यालय ललित कला भवन, अपना बजार मागे, गोविंदजी केणी रोड, नायगाव, मुंबई - ४०००१२ दूरध्वनी : ०२२- २४१२१३२५
३	सहा.लेखा अधिकारी	विभागीय कार्यालय, ठाणे	विभागीय कार्यालय, कामगार कल्याण भवन, कन्नमवार नगर-२, विक्रोळी (पुर्व) मुंबई-४०००८३ दूरध्वनी : ०२२-२५७७६७५१
४	सहा.लेखा अधिकारी	विभागीय कार्यालय, पुणे	विभागीय कार्यालय, कामगार कल्याण भवन, सहकार नगर, अरणेश्वर मंदिराजवळ, पुणे. दूरध्वनी : ०२०-२४२२८९८८
५	सहा.लेखा अधिकारी	विभागीय कार्यालय, नाशिक	विभागीय कार्यालय, कामगार कल्याण भवन, सातपुर, नाशिक दूरध्वनी: ०२५३-२३५११६०
६	सहा.लेखा अधिकारी	विभागीय कार्यालय, अकोला	विभागीय कार्यालय, ललित कला भवन, डाबकी रोड, भिमनगर, अकोला दूरध्वनी: ०७२४-२४३३२७५
७	सहा.लेखा अधिकारी	विभागीय कार्यालय, नागपूर	विभागीय कार्यालय, कामगार कल्याण भवन, राजे रघुजी नगर, नागपुर दूरध्वनी: ०७१२-२७४९६४७

८	सहा.लेखा अधिकारी	विभागीय कार्यालय, औरंगाबाद	विभागीय कार्यालय, ललित कला भवन, उस्मानपुरा, औरंगाबाद दूरध्वनी: ०२४०-२३३१५४६
---	------------------	----------------------------	---

ब.सहाय्यक माहिती अधिकारी

अ.क्र.	सहाय्यक माहिती अधिकारीचे पदनाम	कार्यक्षेत्र	पत्ता / फोन
१	विधी अधिकारी	म.का.मुंबई	मध्यवर्ती कार्यालय हुतात्मा बाबू गेनू मुंबई गिरणी कामगार क्रीडा भवन, सेनापती बापट मार्ग, एलफिन्स्टन, मुंबई-४०००१३, दूरध्वनी : ०२२-४३२२६८०३
२	अधिक्षक	विभागीय कार्यालय, मुंबई	विभागीय कार्यालय, ललित कला भवन, अपना बजार मागे, गोविंदजी केणी रोड, नायगाव, मुंबई-४०००१२, दूरध्वनी : ०२२-२४१२१३२५
३	अधिक्षक	विभागीय कार्यालय, ठाणे	विभागीय कार्यालय, कामगार कल्याण भवन, कन्नमवार नगर-२, विक्रोळी (पुर्व) मुंबई-४०००८३ दूरध्वनी : ०२२-२५७७६७५१
४	अधिक्षक	विभागीय कार्यालय, पुणे	विभागीय कार्यालय, कामगार कल्याण भवन, सहकार नगर, अरणेश्वर मंदिराजवळ, पुणे दूरध्वनी : ०२०-२४२२८९८८
५	अधिक्षक	विभागीय कार्यालय, नाशिक	विभागीय कार्यालय, कामगार कल्याण भवन, सातपुर, नाशिक दूरध्वनी : ०२५३-२३५११६०

६	अधिक्षक	विभागीय कार्यालय, अकोला	विभागीय कार्यालय,ललित कला भवन,डाबकी रोड, भिमनगर, अकोला दूरध्वनी : ०७२४-२४३३२७५
७	अधिक्षक	विभागीय कार्यालय, नागपूर	विभागीय कार्यालय,कामगार कल्याण भवन, राजेरघुजी नगर, नागपुर दूरध्वनी : ०७१२-२७४९६४७
८	अधिक्षक	विभागीय कार्यालय, औरंगाबाद	विभागीय कार्यालय,ललित कला भवन,उस्मानपुरा, औरंगाबाद दूरध्वनी: ०२४०-२३३१५४६

क. प्रथम अपिलीय अधिकारी

क्र	प्रथम अपिलीय अधिकारी	कार्यक्षेत्र	पत्ता / फोन
१	सहायक कल्याण आयुक्त (निधी वसुली)	मध्यवर्ती कार्यालय, मुंबई	मध्यवर्ती कार्यालय,हुतात्मा बाबू गेनू मुंबई गिरणी कामगार क्रीडा भवन,सेनापती बापट मार्ग, एलफिन्स्टन, मुंबई-४०००१३ दुरध्वनी :०२२-४३२२६८११
२	सहायक कल्याण आयुक्त	विभागीय कार्यालय, मुंबई	विभागीय कार्यालय,ललित कला भवन,अपना बजार मागे,गोविंदजी केणी रोड,नायगाव,मुंबई -४०००१२ दूरध्वनी : ०२२-२४१२१३२५
३	सहायक कल्याण आयुक्त	विभागीय कार्यालय, ठाणे	विभागीय कार्यालय,कामगार कल्याण भवन, कन्नमवार नगर-२, विक्रोळी (पुर्व) मुंबई-४०००८३ दूरध्वनी:०२२-२५७७६७५१
४	सहायक कल्याण आयुक्त	विभागीय कार्यालय, पुणे	विभागीय कार्यालय, कामगार कल्याण भवन, सहकार नगर, अरणेश्वर मंदिराजवळ, पुणे.

			दूरध्वनी : ०२०-२४२२८९८८
५	सहायक कल्याण आयुक्त	विभागीय कार्यालय, नाशिक	विभागीय कार्यालय, कामगार कल्याण भवन, सातपुर, नाशिक दूरध्वनी : ०२५३-२३५११६०
६	सहायक कल्याण आयुक्त	विभागीय कार्यालय, नागपूर	विभागीय कार्यालय, कामगार कल्याण भवन, राजेरघुजी नगर, नागपूर दूरध्वनी : ०७१२-२७४९६४७
७	सहायक कल्याण आयुक्त	विभागीय कार्यालय, अकोला	विभागीय कार्यालय, ललित कला भवन, डाबकी रोड, भिमनगर, अकोला दूरध्वनी : ०७२४-२४३३२७५
८	सहायक कल्याण आयुक्त	विभागीय कार्यालय, औरंगाबाद	विभागीय कार्यालय, ललित कला भवन, उस्मानपुरा, औरंगाबाद दूरध्वनी : ०२४०-२३३१५४६